DEMİRBAŞ NO: 3272 ~~6792~~
GİRİŞ TARİHİ :

Deniz Müzesi Kütüphanesi
Giriş T. 19.3.975
Giriş No. 2708

Bir Konferans
Coşima Deniz meydan muharebesi Ve Bu Güne Olan Tesirleri

YAZAN
Deniz Kurmay Binbaşı
Rifat Özdeş

DENİZ MÜZESİ KÜTÜPHANESİ
Giriş Tarihi :
Giriş No. :
Demirbaş No. : 3272
Tasnif No. : 940.45
ÖZD

Dem. No: ~~3270~~ 3272

DENİZ MÜZESİ DEMİRBAŞIDIR
DENİZ MÜZESİ DEMİRBAŞIDIR

Metin haricinde 20 Kroki vardır.

1936

340 Sayılı Deniz mecmuasının tarihî ilâvesidir.

İçindekiler

MUKADDEME

Yalnız bir kısmını anlatmak şerefi bana verilen Rus - Japon harbi son asır zarfında benzeri bulunmıyan bir savaştır. Vakıa Napolyon zamanının büyük çerçevesi içinde, deniz ve kara savaşları, bir çok defalar biribiri içine girmiş ve yekdiğerini tamamlamıştır. Fakat büyük bir ordunun kazanılmış ve hâkim olunmuş bir denizden geçirilerek, düşman arazisine çıkarılması ve orada, onu sulha icbar etmesi keyfiyeti vâki olamamıştır. Çünkü denizlere hâkim olan İngiltere, karada Napolyonu yalnız başına ezebilecek bir orduya malik bulunmadığı gibi, Fransada, ada memleketine imha darbesi indire - bilmek için, faik bulunan ordusunu denizi geçirtmeğe teşebbüs edecek vaziyette değildi.

Napolyonun, İngiliz filosunun Akdenizi zaman zaman serbest bırakmasından istifade ederek icra ettiği Mısır hareketi, tâli hareketler meyanında sayılabilen bir hareket olmaktan başka bir şey değildir. Ve Fransız filosunun Abukirdeki imhasından sonra nihayete ermiştir.

İşte Rus - Japon harbinin en bariz karakteri; kara ve deniz muharebelerinin yekdiğeri içine girmiş bulunmasıdır ki; bu hususta tarih bize Pön harplerinden beri başka bir misal göstermemiştir. Bundan dolayıdır ki, bu savaşın tetkikinden bir netice çıkarılmak istenildiği takdirde, yalnız denizdeki hâdisatın tetkikı kâfi gelmez ve deniz harbinin yanısıra, kara harbinin bütün teferruatını da, gerek sevkulceyşi ve gerekse sevk ve idare noktasından nazarı itibara almak iktiza eder.

Rus - Japon harbinin diğer bir hususiyeti de, savaş esna - sında, savaş yapan ulusların asıl kendi topraklarına kat'iyen temas edilmemiş bulunmasıdır. Bütün harekât; (Rusların kira ile tuttukları Kuvantong yarımadası müstesna) denizde ve bitaraf Kora ve Çine ait Mançuride cereyan etmiştir.

Böyle hallerde; deniz harbinin kıymet ve ehemmiyeti kendiliğinden tezahür eder. Çünkü Avrupa kıt'asında siyasi

taksimat artık sabit bir hale geldikten sonra, devletlerin Avrupada arazi elde etmeleri imkânsız olmuştu. Sömürge savaşları deniz hakimiyetine istinad etmek zaruretinde kaldı. Ve deniz savaşı sulhun icrası için başlıca âmil olmuştu.

Rus - Japon savaşının üçüncü bir hususiyeti de, deniz harp tarihinin inkişafı üzerindeki tesiridir. 1805 te cereyan eden Trafalgar muharebesinden beri; deniz savaş silâhları tamamen değişmiş ve fakat bunlar, hakiki bir savaşta, tam bir surette tecrübe edilmemişlerdi. Vakıa Amerikan iftirak harplerinde şimallilerin harp sevk ve idaresi, bilhassa deniz hakimiyetine istinat etmesinden dolayı, deniz savaşı neticei kat'iyeye amil olmuş ise de, açık denizde bir savaş kat'iyen vaki olmamıştı. Hattâ, eğer böyle bir muharebe vukua gelmiş olsaydi bile, bundan maksada vefa eder bir netice çıkarmak mümkün değildi. Çünkü o zamanlar, zırh ve top arasındaki mücadele, torpito ve mayn gibi silâhlar henüz daha başlangıcında idiler.

Buna mukabil, Lisa muharebesi, tamamen yeni bir noktai nazar meydana getirdi. Fakat bundan istihraç edilen neticelerde, az emniyetli esaslara istinat ediyordu. Filhakika bu muharebede, (Erzog Ferdinand) ın (Reditalya) yı bir kaç dakika içinde denize indiren mahmuz darbesi; bu yeni savaş vasıtasının hakimiyetini ve topçu kıymetinin bertaraf edildiği zehabını hâsıl etmiştir. Fakat bu muharebeyi takip eden senelerde, bu seri hükmün kat'iyeti de sarsılmaya başladı. Gerek meydana getirilen mahmuz gemileri ve gerekse açık deniz muharebe gemileri (ki eslihasının merkezi sıkletini topçu teşkil ediyordu.) Ve yeni meydana gelmeğe başlıyan torpitobotlar, hepsi de, denizde silâhlanan devletler tarafından tutulmaya başlandı. Ve hangisinin en muvafık olduğu hakkında büyük bir tereddüt husule geldi.

Fakat bütün bu prensiplerin doğru ve yanlışlığını ortaya çıkaracak hakiki bir tecrübe eksik bulunuyordu. Bu hakiki tecrübeyi de Rus - Japon savaşı meydana getirdi.

Yukardanberi izah ettiğim veçhile, her türlü cepheden tetkikı kıymetli ve benzeri bulunmıyan bu savaşın etraflı bir surette anlatılması için zaman ve mevzuumuz kâfi değildir.

Bundan dolayıdır ki, mevzuumun esasını teşkil eden ve Rusya için artık savaşa devam imkânını kaldıran Coşima muharebesine girmezden evvel; bu muharebenin kaybedilmesinde, mühim ve esas rol oynıyan bazı unsurları ve bu gün bütün dünyayı meşgul eden ve umumi sulh için en büyük bir tehlike olmuş bulunan Japonların Asyaya girişini ve 1905 ile 1930 arasındaki münasebeti daha iyi anlatabilmek için siyasi ve tarihî kısımları tafsilen ve diğer kısımları mücmelen arzedeceğim.

Bu konferansın, deniz harp sınıfı için yapılmış bir etüt değildir. Bu savaşta tebarüz ettirmek istediğim şey; bir deniz meydan muharebesinin, bir harp çerçevesi içindeki kıymet ve ehemmiyeti ve değişmiyen sevkulceyş kaidelerini ortaya çıkarmaktır. Tabiye hususundaki dersleri meslekdaşlarıma bırakıyorum.

Mevzuum; bu günkü vaziyet ile o kadar alâkadardır ki, siyaset - Deniz kuvveti arasındaki münasebatı anlatabilmek için siyasi kısma da ehemmiyet vermekten kendimi alamadım.

İstifade ettiğim membalar :

Amiral Malçanın Der Seekrieg zwieschen Rusland und Yapan ismindeki eseri, İngiliz Amiralı Kastansın muharebede hattiharp gemisi ismindehi eseri, Ras plata muharriri Semenonun kitabı, Japon ataşemiliteri yarbay İmora tarafından 1932 de harp akademisinde verilen konferansı ve büyü erkânı kharbiye XI. inci şube tarafından, H. Wilson tarafından Fight for Freedom eserinden tercüme edilerek çıkarılan Rus - Japon harbi kitabı.

Japonların Asya ve Kora ile münasebetleri :

1904 - 1905 senelerinde Japonyanın hem harp hedefi ve hem de zafer semeresi olan Asyaya el uzatmak; çok eski zamanlardan beri memleketin emel ve gayesini teşkil ediyordu. Geçen asırlarda deniz seyrüseferinin pek iptidai olduğu çok eski devrelerde Okyanuslar, milletleri bu günkü gibi biribirine bağlıyan birer yol değil, bilâkis onları biribirinden ayıran bir mania olduğu sıralarda, yakın Koraya giden yol, ada memleketini dünya ile birleştiren yegâne yol idi.

Bu suretle biribirile temasa gelen Kora, Çin ve Japonya; gerek kültür ve gerekse ticaret itibarile yekdiğerile münasebata başlamışlardı.

Tarihin daha yeni anlatabilmeğe başladığı ilk devrelerde bile; Japon filolarının, Japon istilâ kollarını Koraya geçirdiğini öğreniyoruz. Keza buna mukabil; Korayı ve şimali Çini o zamanlarda da istilâ etmiş bulunan Türklerin de Japonyaya seferler yaptığı da meydana çıkmış bulunuyor. 1930 da, Japonyada bulunan takriben 1000 senelik bir vazoda; 5000 senelik eski bir Japon destanının şu parçaları bulunmakta idi:

« Yine Türk mevsimi geliyor; gelecekler, çocuklarımızı, zevcelerimisi ve en kıymetli şeylerimizi alacaklar ve götürecekler.» Türk mevsimi, diye Japon halk lisanında ilkbahara derler. Ilkbahar ise, eski zamanlarda, denize çıkmak zamanıdır.

Bütün Japon halkı içinde kök salmış bulunan bu eski hatıralar o kadar kuvvetli idi ki; Amiral Togo, gemileri mürettebatını teşci için bunu tazelemekte pek isabet etmişti. Ve netekim, harbin sonunda da müşarileyh neşrettiği bir emri yevmide; eski zafer dolu zamanları ve İmparatoriçe Yingto zamanında; Koranın, Japonyaya tâbi bulunmuş bulunduğuna işaret etmişti.

Burada; Japon halk karakterinin en tipik ve bariz hususiyetini görüyoruz; ananeleri yaşatmak ve seleflere karşı şerefsiz olmamak korkusunun tenmiyesi.

Bu harpte, binlercesi sevinçle ölen Japon çocukları; kendilerinden evvel ayni yolu aşmış bulunan ve dedelerinin ruhlarının, kendilerine refakat ettiğine iman etmiş bulunuyorlardı.

Fakat Japonların bu şaşaalı devirlerini, fena günler ve mağlûbiyetler takip etti. Japonya askerlerini Koradan çekmek mecburiyetinde kaldı. Yalnız Kora kanalını ikiye ayıran ve Ada memleketinden Asyaya geçmek için bir köprübaşı makamında olan Coşima adası elinde kaldı ki; eski muvaffakıyetli istilâ devirlerini hatırlatan yegâne hatıra idi.

Bu zamandan itibaren; Kora; kendisinin Ana kıt'a komşusu olan Çin ile daha çok yakınlaşmıştı. Ve Japonya ise; o zamanlar, Japon adalarının şimal kısmında yerleşmiş bulunan Ainus kavminin geri sürülmesi ve püskürtülmesile meşgul bulunmuştu.

Müteakip asırlar zarfında ve Japonya bu gaileyi başından attıktan sonra, her iki taraf ta (Çin ve Japonya) daima mütezayit bir lâkaydi ve keşmekeş içinde bulunan Korayı, siyasi olarak kendine bağlamak için bir çok teşebbüslerde bulundular.

Fakat bütün bu gayretlere rağmen, gerek Çin ve gerekse Jeponya, Kora üzerinde hiç bir hakka sahip olmamak neticesine vardılar. Fakat bu neticeye varış, aralarında vukua gelmiş kat'i bir anlaşmağa istinat etmiyordu.

Kora her ikisi arasında, hiç bir tarafla alâkası olmıyan ölü bir ceset gibi kalmıştı. Yalnız bu alâkasızlık ve irtibatsızlığın; Çin ve Japonyaya nazaran yegâne faidesi; kendisini uzun müddet harici tesirlerden muhafaza edebilmiş olması teşkil etmişti.

1867 de Japonyada Mikado Moçohito tahta geçti ve kendisinin tahta geçmesile de Japonya için yeni bir devir açılmağa başladı.

Mikado Moçohito, işe evvelâ eski Federal sisteminin lâğvile girişerek, memleketi modern bir devlet haline getirmeğe girişti. Bu sırada büyük Çin heyulâsı, hâlâ derin bir gaflet içine dalmış, tamamen müdafaasız bir halde bulunuyordu. Hadisattaki bu tebeddülü evvelâ: her iki komşusuna tâbi olmaktan kendisini kurtarmış bulunan Kora anladı.

Japonya, daha 1868 de, Kora ile siyasi münasebata girişmiş ve yavaş yavaş, memleket efkârı umumiyesini, kendi noktai nazar ve emellerine tevcih için tesire başlamıştı. 1876 da ise; birinci defa olarak o zamana kadar her yabancıya memnu olan mıntakalara kendi tabaasının girebilmesini temin eden bir ticaret muahedesini Kora ile aktetmeğe muvaffak oldu. Bu andan itibaren; Ada memleketinin dahili vaziyeti sağlamlaşması, modern bir ordu ve donanmanın vücut bulmasile muvazi olarak, Koradaki nüfuz faaliyeti de şiddetlendi ve faal bulundu ve keza ayni nisbette de tezayüt eden nüfus, Koraya akın etmeğe başladı.

Ancak müteakip senelerde, diğer memleketler Kora ile, Japonlarınkine müşabih muahedeler aktetmeğe muvaffak olabildiler. Bu suretle Japonlar, diğer bilcümle rakip devletlere

ve Kora üzerinde tarihî bir hakkı hükümrani güden ve fakat Japon enerjisi önünde bir mukabelede bulunacak vaziyette olmıyan Çinlilere takaddüm etmiş bulunuyorlardı. Fakat; bütün bunlara rağmen, Seol sarayında, biri Japonları ve biri de Çinlileri tutan iki parti; her iki devletin de hâlâ bir takım siyasî intrikalar çevirebilmelerine fırsat veriyordu.

Her iki devlet te; siyasî faaliyetlerinin kifayet etmediği hallerde, asker göndermek suretile Korada hükümran olan soy ve sülâle üzerinde nüfuzlarını tesise uğraşıyorlardı.

İşte Korada, bazen Çin ve bazen Japon nüfuzunu artıran ve senelerce devam eden bu hâdiseler gittikçe vaziyeti gerginleştirmiş ve 1894 - 1895 Çin - Japon harbini hazırlamıştı.

Karada çıkan bir isyan, harbin zahiri sebebini teşkil etti. Kora hükûmeti; bu isyanı bastırmak için Çinden askerî yardım istedi ve Japonyaya derhal mukabil bir cephe alarak, bu yardımın, Japonya - Kora arasındaki mün'akit mukavele ve muahedelerle tanınmış haklarına bir tecavüz olduğunu ileri sürerek, Seole bir Liva gönderdi. Bu suretle; memleketlerine giren Çin kuvvetlerinden daha az bir kuvvete malik bulunan ve binaenaleyh bizzat kendisini müdafaadan aciz bulunan Korada; her iki rakip kıtaat karşı karşıya gelmiş bulunuyorlardı.

Şimdi her iki rakip devlet için mevzuubahs olan şey kimin deniz hakimiyetini elinde bulunduracağı ve kimin daha çok kuvvetle sahneye çıkabileceği idi.

Vakıa; Çinliler Seolden 270 mil uzakta bulunan Port Arthur müstahkem mevkiine ve bundan dolayı müteakip kıtaat sevkıyatı için büyük bir kolaylığa sahip bulunuyorlar iseler de; bu faideden istifade edebilecek enerjik ve faal bir filoya malik değildiler.

Buna mukabil Japonlar, Çinlilerin denizden daha fazla kıtaat nakletmelerine mâni olabildiler.

Çin nakliyatını himaye eden bir takım Çin harp gemilerinin Japon kruvazörlerile müteaddit musademelerden sonra Kora sularından çekilmesini müteakip, bilâhare Coşima galibi olan Togo; Naniva kruvazörü kumandanı olarak, Çin askeri yüklü bulunan ve teslim olmak istemiyen bir İngiliz vapurunu batırdı.

Bundan hemen biraz sonra; Seol cenubunda bulunan Çin kuvvetleri dağıtıldı. Yeni Japon takviye kıtaatının gelmesi ve Gensandan da bir yan çıkarması yapıldıktan sonra Japon kuvvetleri birleştiler ve Fön Yang üzerine taarruza geçtiler. Çinliler üç hücuma mukavemet ettilerse de nihayet mevzii tahliye ederek hudut olan Yalo nehrine kadar çekildiler. 12 - Haziranda Japonlar, Seole çıkarma yaptılar ve Eylûlün ilk haftasında artık bütün Kora Japonların eline geçmiş bulunuyordu.

Bu zamana kadar, vukua gelen küçük deniz hâdiselerinden sarfınazar her iki tarafın ana filoları hiç karşılaşmamışlardı.

17 - Eylûlde; Amiral İto kumandasında birleşen iki Japon filosu, Yaloya getirilen takviye kıtaatını himaye için gelen Çin ana filosuna hücum etti ve Çin filosunu çevirerek, seri borda ateşile mağlûp etti.

İşte bu muharebede, ilk defa olarak, hat tabiyesile topçu tesiri meydana çıktı ve Tegetofun Lisada tatbik ve muvaffak olduğu yakın muharebe ve mahmuz tabiyesi mağlûp oldu.

Eski bir kaidedir: Yeni silâh ve yeni tabiye, eskisini daima yener.

Kurtulabilen Çin gemileri, Port Arthura çekildiler ve artık deniz de başka bir rol oynayamadılar. Jadonlar ise, artık ellerine temamen geçen deniz hâkimiyetinden temamile istifade etmesini bildiler.

18 - Teşrinisanide Japonlar Port Arthuru da kısa bir hücumdan sonra zabtettiler ve Çin filosu Vay Hay Vay a çekildi,

Bunun üzerine Japon ordusunun bir kısmı, Mançuride ele geçirdiği araziyi muhafaza ile iktifa ettiği sırada, Japonlar Vay Hay Vay a da 3 üncü bir ordu çıkardılar.

ve 12 - Şubatta bir kısım gemiler de dahil olduğu halde Vay Hay Vay ı da ele geçirdiler.

9 - Martta, 2 inci ve birinci Japon orduları, karşılarındaki Çinlileri mağlup ederek Pekin üzerine yürümeğe başladılar. artık Çin için muharebeye devam imkânı kalmamıştı ve 1895 martının nihayetine kadar devam etmek üzere bir mütareke yaptılar ve nisan ortasında da Şimonozaki sulhünü yaptılar.

Bu sulh mucibince; Çin Japonyaya 32 milyon İngiliz lirası tazminatı harbiye veriyor; Koranın istiklâlini tanıyor ve For-

moza ve Peskador adalarile Port Arthurun bulunduğu Kvantung yarımadasını Japonyaya terk ediyordu.

Fakat bu son madde üzerine Rusya, Fransa ve Almanya derhal itiraz ettiler. Japonya ise; böyle müdahaleye mukavemet edecek bir vaziyette değildi. Takatinin son haddine varmış bulunuyordu.

Binaenaleyh, Asya kıt'asında arazi tesahübünden vaz geçmek mecburiyetinde kaldı. Buna mukabil de tazminatı 37 milyon liraya yükseltti yalnız Çin tazminatı verinciye kadar Vay Hay Vay ı rehin olarak elinde tutacaktı. Japonya artık hakiki düşmanının kim olduğunu ve ileride kimlerle mücadele etmek mecburiyetinde kalacağını anlamış ve takdir etmiş bulunuyordu. Bundan dolayı bütün bu tazminatı ordu ve donanmanın takviyesine sarfa karar vermişti.

Bu harp zahiren Koranın vaziyetini kat'i surette tayin etmiş ve Koranın istiklâlinin tanınmasını temin etmiş gibi görünürse de; hakikatte yalnız Çin nüfuzunun ortadan kaldırılmış olmasını temin ve Japonyanın artık Koraya serbesçe el koymasına yol açmış bulunuyordu.

Fakat şimdi de yeni bir rakip meydana çıkmış ve uzak şarkta siyasi vaziyet yeni bir devreye girmiş bulunuyordu. Şimdiye kadar bu mücadele Çin ve Japonya arasında cereyan ederken, şimdi Rusya ortaya çıktı. « Müstakil Kora » yani Koranın istiklâli için yapılan didişme ve gerek Japonyanın ve gerekse Rusyanın uzak şarkta güttükleri menfaatler, daima biribirile karşılaşmış ve yavaş yavaş vaziyeti yeni ihtilâtlara doğru sürüklemeğe başlamıştı.

Çin - Japon harbi bizim için, Japonyanın uzak şarkta bir rol oynamağa azmetmiş bulunduğunu göstermesi ve terazinin bir gözüne atabilecek silâha malik olduğunu ispat etmesi itibarile çok mühimdir.

Vakıa bu harpte, Japonyanın karşısında; battal ve geri kalmış bir muhasım bulunuyordu. Fakat buna mukabil 1894 1895 harbi, Japonya için; neticei kat'iyeyi tayin eden ve uzak şarktaki vaziyeti esasından tebdil eden 10 sene sonraki harp için bir kuvvet tecrübesi olmuş ve kat'i neticeyi almak için hangi yoldan gidilmesi lâzım geldiğini öğretmişti.

Rusların uzak şarka yayılmağa başlamaları ve 1895 den Japonya ile siyasî münasebatın kesilmesine kadar geçen hadisat:

Rusyanın uzak şarka doğru yayılması: 1775 den itibaren başlamış ve gerek Rus hükûmetinin ve gerekse efkârı umumiyenin hiç bir yardım ve alâkası olmadan 2 asırdan beri devam etmiş bulunmakta idi.

Bir çok Rus kâşifleri, şeref sahibi subaylar ve memurlar ve kısmen de bir takım sergüzeştciler; yaptıkları işlerle, hemen bir kıt'anın yarısını, çarlarının ayakları dibine atmışlardı.

Fakat bütün bu kazanışta eksik olan doğru bir görüş idi. Bundan başka, istilâ edilen bu kıt'anın iktısadî kıymeti de o zamanlar meçhul idi. Ayrıca, Rusyanın Avrupa kıt'asındaki kısmında da; iktısaden yapılacak bir çok işleri vardı.

Bundan başka, Rus tevessüü uzak şarkta denize dayandığı zamanda da; Rusyayı dünya ile bağlıyan yeni bir yol açılmış olmakla beraber, buda vaziyette büyük bir tebeddül yapmış olmuyordu. Rusların uzak şarktaki ilk limanı olan ve Amur munsabından 40 kilometre içinde bulunan Nikolayefsk, 1851 de şehrin kurulmasından heman bir az sonra bütün ümitleri suya düşürmüştü. Çünkü gerek hemen bütün sene donmuş bulunması ve gerekse şiddetli bir surette kum ile örtülmesi bütün sarfedilen emekleri boşa çıkarmıştı.

Fakat Çin; garp memleketlerile (İngiltere - Fransa) Afiyon harplerile meşgul bulunurken Rusya bundan istifade etmiş ve 1860 Pekin muahedesile tümen nehrine kadar bütün Usuri havalisini eline almıştı.

Bu suretle Rusya Kora hududuna dayanmış, yani ta eski zamanlardanberi Japon emellerinin rol oynadığı Kora ile temasa gelmiş bulunuyordu.

Fakat o zamanlar; Japonya pek zayıf bulunuyor ve Rusya için haizi ehemmiyet bir kuvvet olarak telakki edilmiyordu.

1860 da Veladivostok şehrinin inşaasına başlandı ve hemen bir üssübahri haline ifrağ keyfiyeti de bunu takip etti. Vakıa bu liman da Rusların bütün arzularına vefa edecek bir liman değildi. Fakat mevzuumuz için ehemmiyet ve kıymeti şuradadır ki; Rusların bu limana inmekle artık uzak şarkta dönen

siyasî entrikalarda, terazinin bir gözüne de deniz kuvvetini atmak imkânına sahip olmuş bulunmasıdır.

Maamafih, Vladivostok da Rusyayı açık denize çıkarmış bulunmuyordu. Büyük Okyanusa çıkış için şimalde açık olan kapılar; Soya ve Çogaro boğazları, Japonların elinde bulunduğu gibi cenubunda da bu çıkış iki ve Coşima isimlerindeki Japon adaları ile kapatılmış bulunmakta idi. İşte bu sebepten dirki Rusya, 1861 de Coşimayı işgal ve kendinin yapmak istedi.

Bu teşebbüs, Japonların mukavemeti ve Kora kanalına bir İngiliz filosu göndermek suretile İngilizlerin yaptığı himaye sayesinde suya düştü.

Bundan sonra; Rusya 1885 de «Genzan» ın şimalindeki Lazaref körfezini Koradan kiralamak istediği zaman; İngiltere de derhal (Kora kanalındaki Port Hamilton) u işgal etti ve Ruslar Lazaref körfezini tahliye etmeden. kendisi de bu limanı tahliye etmedi.

Daha bu zamandan itibaren İngilterenin; Rusyanın Asyadaki nüfuz ve tevessüünü denizden uzakta bulundurmak için, ne kadar büyük gayretler sarfettiğini ve bu gayretlerin Japon menfaatlerile muvazi gittiğini görüyoruz.

Ve bu beraber gidiş ve müşterek menfaat, nihayet İngiliz - Japon ittifakini meydana getirdi ve bu da, Japonyanın kuvvetlenmesini ve Asyaya girişini temin etti.

Fakat Rusyanın açık denize çıkmak ihtiyacı hayati bir mesele idi. Deli Petro zamanındanberi: açık denize çıkmak için sarfettiği mesai, daima İstanbul ve Çanakkale üzerine teveccüh etmiş ve burada da İngiliz mukavemeti ile karşılaşmıştı. Şimdi bu mesainin bir cephesi de uzak şarka teveccüh etmiş bulunuyordu.

Rusların, büyük Okyanusa muhakkak surette çıkmak ve ne suretle olursa olsun senenin her mevsiminde deniz yolile her türlü irtibatı temin etmek gayesine nekadar azmetmiş olduğunu; Rus erkânıharbiyesinin (Rus - Japon harbi) isimli resmi eserinin; birinci cildinin birinci kısmının 2 inci sayfasındaki şu ifadeden pek âlâ anlıyoruz:

Büyük Okyanus sahilindeki deniz ve kara kuvvetlerimizi hiç vakit kaybetmeden takviye etmemizin kat'i lüzumu kendi-

liğinden aşikârdır. Bunun için de ilk olarak, Vladivostoğu bir demir yolile ana vatana bağlamamız lâzımdır. Bundan başka da; uzak şarktaki filomuzu büyültmek ve kuvvetlendirmek ve Vldivostokun aksine olarak bütün sene buzdan ari kalabilen ve müstakbel düşmanımızın kolaylıkla kapayamıyacağı bir surette açık denizde bulunan bir yeni Üs tedarik etmemiz. zarurîdir. Böyle bir deniz üssü ya Mançori veya Kora sahilinde bulunabilir. Fakat bunu temin için yapılacak teşebbüslerin ilk istikameti; evvelâ Çin ile mücadeleye ve sonra da Kora yarımadasile asırlık bir alâkası olan ve gerek iktısadî ve gerekse sevkulceyişî cihetlerden menfaatleri bulunan Japonya ile bir harbe tevcih edeceği mecburiyeti sineye çekilmelidir.»

İşte bu resmî ifadeden de anlaşıldığı üzere; Rusyada; vaziyetin hangi şekle doğru yürüdüğü daha 1891 de anlaşılmış ve zarurî olan ihtilâtların doğuracağı bir harpten kaçınmamak hususunda karar verilmiş bulunuyordu.

Hadisatın müteakip inkişafını iyice kavrayabilmek için bu noktayı göz önünde bulundurmamız lâzımdır.

Mançori ve Kora sahilinde bir deniz üssü temini keyfiyeti; diğer bir cihetten de ehemmiyetle tetkika lâyıktır. Yukarda da söylediğimiz gibi; Rusya bu limanın elde edilmesi için önüne çıkacak bütün ağırlıkları yüklenmeğe azmetmişti. Fakat böyle bir liman nasıl emniyet altına alınacaktı?

Vladivostok esasen Rus askerî işgali altında bulunuyor ve ana vatanla bir demiryolu ile bağlandıktan sonra emniyete alınmış bulunuyordu.

Fakat Mançori veya Korada kurulacak bir deniz üssü; yabancı memleketler içinde kalmış küçük bir arazi parçasından ibaret olabilecekti.

Rusya, Çin ve Japonyayı karşısında hasım olarak tanıyınca da; hazırlıyacağı plânda, Mançori ve Koranın askerî emniyetini de esaslı ve doğru bir surette nazarı itibara alması lüzumunda idi.

Şu halde Rusya; iki misli ofensif gaye güdüyordu.

Japonya ve Çinin; Sibirya hattının inşasında kendileri için bir tehdit görmelerini de Rus erkânıharbiyesi tabiî bulmakta idi. Bu inşaya Çinin kızdığı ve Japonyanın heyecana düştüğü rapor ediliyordu. Rus lokomotifleri Kora hududuna dayanıncıya kadar, Japonlar Koradaki nüfuzlarını takviye etmek ve Asya kıt'asına sağlam ayak basmak mecburiyetinde idiler.

İşte rus demiryolu inşaatı bu suretle endirekt olarak Çin ile Japonya arasındaki harbe tesir icra etmişti.

Rusya - Çin ve Sibirya demir yolu:

1894 Harbile Japonya; artık Asyada faal bir rol oynamağa azmetmiş olduğunu göstermiş bulunuyordu. Şimonozaki sulhunun temin ettiği faideler ise onun bu işteki mesaisini emniyet altına alıyordu. Fakat Rusya bunu sükûnetle karşılıyamadı. Bunu da Rus erkânıharbıyesinin neşrettiği resmî tarihin birinci cildinin birinci kısmının 3 üncü sayfasından öğreniyoruz:

« Koranın istikbali ve Liya Otong yarımadasına Japonyanın el atması, Rus menfaatlerine en yüksek bir derecede taarruz ediyordu. Japonya, Kora üzerindeki nüfuzunu kuvvetlendirdiği ve Koranın istiklâlini bozduğu takdirde; Japon kuvvetleri (Usuri) nin hudutlarında görünecek ve Kora kanalındaki seyrüsefer tehlikeye girecek ve suretle de, cenubî Mançoriyi işgal ve orada kolaylıkla kuvvetli bir istinad noktası tesis ederek Sibirya hattını felce uğratacak ve daima tazyikı altında bulundurmağa çalıştığı Çin ile müttefikan, bize karşı taarruza geçebilecekti. »

Binaenaleyh, Rusya, Şimonozaki sulhünün yukarda arzettiğim maddelerine itiraz etti ve bu anden itibaren de gerek Rusyanın ve gerekse Japonyanın bu havalideki hakimiyet için mücadelesi başladı.

Alman düşmanlığı dolayısile Rusya ile müttefik bulunan Fransa; Japonları bir an evvel uzak şarktan atmak için Rusyaya yardım etti ve Çin harp tazminatının ilk taksiti için Çine borç verdi.

Bu suretle de; Rusyanın, Şimonozaki sulhünün kendisi için en korkunç bulduğu (Çinin Japonyaya yardımcı olması) keyfiyetinin önüne geçilmiş ve bil'akis Çini kendisine bağlamış bulunuyordu.

1896 ilkbaharında; Amurun şimalinden Vladivostoka gidecek olan irtibat hattının yerine; yolu 500 kilometre daha kısaltan ve Mançoriden geçen hattın inşası için Çin ile müzakere başladı. Bu hat, şimali Mançoriyi geçerek Harbine ulaşacak ve Usuri hattına bağlanacaktı. 1896 Mayısında bu hususta Çinin muvafakati alındı, ve bu suretle de Rusya, Mançoriye ilk sağlam adımını bastı.

Fakat Rusya; işgali altında bulunan kıt'a parçasının ve Okyanusa çıkmak için mahdut derecede istifade kabiliyeti olan Vladivostokun emniyetile iktifa etmedi. Bundan dolayıdırki; Kora, Rus diplomasisinin müteakip faaliyeti için bir sahne oldu.

Rus erkânıharbiyesinin neşriyatından öğrendiğimiz üzere; Rusya 1899 senesinden itibaren; Kora cenup sahillerine inmek istiyor ve senenin bütün mevsiminde buzdan azade kalan bir liman aramağa başlıyordu.

Rus siyaseti; eski Kora hanedanını; himaye ediyor ve Çinin Kora üzerindeki eski haklarını tanıyarak Çini de kendisile beraber harekete teşvik ediyordu.

Nihayet 1896 da Rusya ile Japonya arasında Moskova protokolu imza edildi. Bu protokol mucibince Rusya ve Japonya, yine Koranın istiklâli tammını tanıyor ve her ikisi de Korada muayyen ve müsavi bir miktar asker bulundurmak hakkını kazanıyorlardı.

Rus erkânıharbiyesinin eserinde, bu protokol, Japonyanın Korayı taksim etmek için Japonyanın yapacağı teklifin başlangıcı olarak gösteriliyor. Bu taksime göre, Japonya Seolu da içine almak üzere cenubi Korayı kendine alıyor ve bütün şimali Kora (Şark ve garp limanları dahil) Rusyaya geçiyordu. Fakat Japon emel ve hedefinin böyle bir taksime müsaade edeceğini şüpheli görüyorum ve bu noktai nazarı şahsan yanlış bulurum.

Bu meslede asıl mühim olan nokta; böyle bir taksim yapılsa dahi; Rusyanın her zaman donmamış bulunan bir limana sahip bulunamıyacağı idi.

Bundan dolayıdırki Moskova protokolu, yalnız bir basamaktan ibaretti. Rusya Koraya doğru girişini tevsie başladı. 1897 de Rusya, Koraya mühendislerini ve yerli askerlerden teşkil ettiği kıt'aları daha içerlere sokmağa ve Kora Maliyesinin başında bulunan bir Ingilizi atarak yerine bir Rus maliye mütehassısını getirmeğe muvaffak oldu ve bunu da Koranın cenubunda bulunan Fuzan limanında bir Rus kömür istasiyonu elde edebilmek için müzakerelere başlaması takip etti. Rusyanın bukadar fazla ileri gidişi, tabiatile Japon menfaatlerile karşılaşacaktı. Rus noktai nazarına göre, Japonyanın Korada yerleşmesi, nasıl Kora kanalındaki seyrüseferi tehdit ediyorsa, Kora kanalında bulunan bir rus deniz üssünün de, Japon adalarını pek yakından tehdit edeceği aşikârdı.

Rusya, böyle bir deniz üssünü ele geçirse dahi; bunun kara emniyeti de, ancak Rusyanın Korada askeri hakimiyeti ile kabildi.

Böyle bir deniz üssünün ise; dışardan gelecek tehlikelere karşı emniyetini de ancak kuvvetli bir filo temin edebilirdi.

Bu sıralarda da; İngiltere; Rus tevessüünü hoş nazarla görmediğini ifham eden bir harekette bulunmuş ve bir filosunu Çemolpoye göndermişti.

Binaenaleyh Rusya, buzdan âri bir liman bulabilmek için Kora üzerinden yaptığı teşebbüslerde Japon ve İngiliz mümaneat ve müşkülâtile karşılaşmakta idi.

Port Arthurun Ruslar tarafından alınması :

Rusya; salim, buz tutmayan ve açık denize çıkan bir liman bulmak hususunda gözlerini Mançoriye çevirinceye kadar daimi bir müşkûlât ile mucadele etti.

1897 ilkbaharında Almanlar, birkaç misyonerin katli bahanesile Kiyaoçayu zaptettiler. Yine Rus erkânıharbiyesinin eserinden anladığımız üzere; Ruslar, Mançori sahillerine; Almanların bukadar yakın gelmeleri ve ayni zamanda, bu mın-

takada İngilizlerin de bir liman elde etmek hususunda malûm bulunan emellerini; hoş bir nazarla göremedikleri gibi, Sarı denizin serbestisi de tehlikeye girmiş addediyorlardı. Bunun için Rusya da derhal Çin ile müzakereye girişti ve Çin Liyaotong yarımadasını 25 sene müddetle Rusyaya kiraladı. Bu mukavele mucibince Rusya, Port Arthuru Mançori şimal hattile bağlanmak hakkını da kazanıyordu.

Zahiren makul bir sebeple kolaylıkla elde edilen böyle bir limana malikiyetten sonra, Rusya, hiç olmazsa bir müddet rahat kalarak uzak şarkta kuvvetlenmek kararını verdi. Koraya gönderilmiş bulunan Rus inşaat taburları ve Rus maliye mütehassisi geri çağırıldı ve Kora meselesi üzerinde uyuşmak için Japonya ile müzakereye girişti. 1898 ilkbaharında Japonya ile akdettikleri bir mukavele mucibince, Rusya, Japonyanın Koradaki sınai ve iktısadi menfaatlerine mukabil çalışmıyacaktı. Fakat her iki devlet te Korada müsavi kuvvette kıtaat bulundurmak hakkını muhafaza ediyorlardı.

Bu mukavele, anlaşıldığı üzere, ihtilâtı tehirden başka birşey değildi. Fakat 1898 ilkbaharı, uzak şark meselesinde tam bir dönüm noktası teşkil eder. İhtilât noktası Kora üzerinden alınmış ve daha garba kaymıştı.

Hem bu sefer Rusya, elini Japonyanın kan dökerek sahip olduğu ve bilâhare geri vermek mecburiyetinde kaldığı bir mıntakaya atmıştı. Bundan başka, Rusya Mançoride yerleştiği ve kuvvetlendiği takdirde; bilâhare şimalden Koraya kolaylıkla inebilirdi. Bu da Japonlar tarafından aşikâr olarak anlaşılmış bir keyfiyetti.

Ayni zamanda; yapılan anlaşmaya rağmen, Rus siyaseti ve iktısadiyatı, Korada yine ayni faaliyetle nüfuzunu kuvvetlendirmeğe çalışıyordu.

Sibirya demiryolu:

1889 da Moskova - Vladivostok hattı Baykal gölüne kadar geldi. Buradan itibaren Teriler gölünü feri ile geçiyorlardı.

1900 de hat Baykaldan Ştrenske kadar açıldı.

1897 de Vladivostok Harabevsk şubesi açıldı.

1896 da Mançori şimal hattı başlandı ve 1903 de hat Port Arthura kadar varmış bulunuyordu.

Her iki devletin harp hazırlıkları :

Rusların Mançoriye yerleşmeğe başlamalarile Japonyanin vaziyeti için artık yeni bir devir açılmış bulunuyordu. Şimdi artık Kora değil yalnız Usuri mıntakasından, ayni zamanda şimali garbi cihetinden de tehdide maruz bulunuyor ve Rus nüfuzu gittikçe tezayüt ediyordu. Ayni zamanda Çar Rusyasının Çin üzerindeki tesiri de, uzak şarktaki kuvvet muvazenesini değiştirmeğe başlıyordu.

Binaenaleyh şimdi artık siyasi hâdisattan, askeri kısma geçebiliriz:

Rusyanın uzak şarka girişi, uzun müddet bu havalide yaşayan ve ciddi bir mukavemet yapmağa kadir olamıyan iptidai halk tarafından hiçbir müşkülâta maruz kalmadı. Hahkı hükümranisine sarih bir surette tecavüz edilen Çin de, ancak siyasi müşkülât ve müzakerelere sebep olmak gibi manialar çıkarabildi.

Asyaya ait bütün meselelerde, Rusyanın daimi bir rakibi bulunan ve Kanada hattının açılmasile, eskisine rağmen uzak şarka kıtaatını 15 gün daha evvel getirebilmesine rağmen İngiltere de korkulduğu kadar mania çıkarmadı.

Binaenaleyh, kendisinden birinci derecede çekinilecek muhasım, 1868 denberi suratle tekâmül ederek modern bir memleket haline gelmeğe başlıyan Japonya idi ve artık hatırı sayılır bir kuvvet olmağa başladığını 1894 - 1895 harbinde göstermişti. Rusya, daha ozaman silâhla müdahaleyi düşünmüş ise de, kendisi de böyle bir işe başlıyabilecek birhalde değildi, bunu yine Rus erkânıharbiyesinin resmi eserinden anlıyoruz.

1895 ten 1904 de kadar olan zamanda, her iki muhasımın da var kuvvetlerile gayret ettiklerini görürüz.

Rusya:

Rusya için mesele, ilk olarak bir ileri karakol kuvveti idi. Bu karakol kuvveti öyle olacaktı ki, vaziyet tehlikeye girmeden, matlup olan noktalara, ana vatandan gelecek kuvvetin yığınağını emniyete alacaktı.

Binaenaleyh bu ilk müdafaa hattını teşkil edecek olan karakol kuvveti Filo olabilirdi. Rus filosunun merkezi sikleti, Çin - Japon harbi esnasında Baltık denizinde idi.

Ancak 1894 ten itibaren, siyasi vaziyetin icbarı ile Rusyanın uzak şark filosu kuvvetlendirilmeğe başlandı. Bundan başka 1895 ten itibaren de, deniz yolile uzak şarka kara kıt'aları gönderilmeğe başlandı. 1896 da Kora kraliçesinin ölümünün doğurduğu vaziyetten istifade edilerek yeniden kıtaat gönderildi.

Fakat bütün bu gayretlere rağmen, gerek malî müşkülât ve gerekse Alman korkusundan, istenildiği kadar kuvvet sevkedilemiyordu.

1898 de Ruslar, uzak şark için büyük bir filo programı kabul ettiler ve gemiler ikmal edildikçe uzak şarka göndermeğe başladılar. Bu program ve hersene uzak şark Rus filosunun kuvvetlenmesi, Japonları ciddî surette meşgul ediyor ve hazırlıklarını tacil ediyordu.

Ruslar ayni zamanda, uzak şark hattını ve yukarda arzedilen şubelerini de ikmal için hararetle çalışıyorlardı.

Bu suretle hergün geçdikçe Mançori her tarafta birer Rus askerî deposu haline geliyordu. Buna ilâveten 1900 de çıkan ve neticelerini sonra söyliyeceğimiz Bokser hâdisesini müteakıp Ruslar, hat boylarınde tahribat yapan haydudları tenkil maksadile şimalden Amur mıntakasından, cenuptan Kvangtongtan ve şarktan da Usuri mıntakasından Mançoriye asker soktular.

Japonya:

Silâhlanma meselesi, Japonya için daha basit bir keyfiyet arzediyordu. Rusların uzak şarka gönderdikleri ordu ve donanmaya göre kendilerini silâhlandırmak:

Memleketin ada olması ve adaların vaziyeti dolayısile, düşmanın tedbirlerini yakından kontrol ve takip etmek imkânına sahip bulunuyordu.

Fakat her hal ve kârda, silâhlanma keyfiyetinde ön safta, üstün bir kuvvetle denize hâkim olmak geliyor ve filo ilk hücum hattını teşkil ediyordu. 1860 da Japonya, dahili iğtişaşlarını bastırdığı zaman, ilk attığı yenileşme adımlarında filo,

orduya nazaran ihmal edilmek mecburiyeti vardı. Çünkü evvelâ dahilen kuvvetlenmek mecburiyetinde idi. Fakat 1874 te deniz haydutları meselesinden Çin ile olan ihtilâfında kuvvetli bir donanmanın eksikliğini anladı ve donanma meselesi ön safa alındı. Fakat malî müşkülât, harice zırhlı sefain ısmarlanmasına mâni oluyor ve 1871 de kurdukları Yokosuka tersanesi de ancak küçük gemiler yapabiliyordu.

Bundan dolayıdır ki Japonya 1894 harbini, yalnız kruvazörlerle yapmak mecburiyetinde kalmıştı.

Yalnız daha Çin - Japon harbi sıralarında İngiltereye 3 zırhlı ısmarladılar.

Fakat Japon meclisi 1895 te birinci ve 1896 da ikinci filo inşa programını kabul etti. Bu deniz silâhlanmasında acele, bir Rus ihtilâfının her zaman varit olması dolayısile idi. Bu programların ihtiva ettiği gemilerin ekserisi hariçte ve bilhassa İngilterede yaptırılmağa başlandı. Programların tatbikı için 10 seneye ihtiyaç olduğu gibi, Personalın yetişmesi de, hemen bu kadar zamana muhtaçtı.

Bu program mucibince Japon filosu 6 hat gemisi, 6 zırhlı kruvazör, bir çok küçük kruvazör, bir torpito depo gemisi ve büyüklü küçüklü bir çok torpitobotu ihtiva ediyordu. Meydana gelmekte olan bu çok modern donanma İngiliz tekniği ve materiyalile yapılıyor ve bidayetten itibaren tam bir disiplin ve vazife severlikle talim ve terbiye ediliyordu. Bu donanmanın nerelere kadir olduğu bilâhare Coşima bahsine geldiğimiz zaman tafsilâtla anlaşılacaktır. Ahalinin yaptığı iane ve muavenetlerden başka da, Çinden alınan harp tazminatının büyük bir kısmı, donanmaya sarfedilmişti.

Fakat düşmanı, yani Rusyayı sulhe icbar edebilmek için; yalnız denize hâkim olmak kifayet edemezdi. Binaenaleyh asıl harp hedefi olan karada da düşmanı mağlûp etmek ve karaya yerleşmek zarurî idi. Bunun için de kuvvetli bir orduya ihtiyaç vardı. Ordunun tekemmülü de 1873 te başladı ve Alman muallimlerin nezareti altında süratle inkişaf etti. Buna esasen cengâver ve vatan sever olan Japon karakteri de yardım ediyordu. 1903 te ise hazari ordu mevcudu 153 bin nefer ve 6993 subaya çıkmış bulunuyordu.

İşte her iki tarafın siyasi ve askerî faaliyeti yukarda arzettiğim veçhile şiddetle deyam ediyor ve her iki taraf ta, silâhlanmasını bitirinciye kadar bir ihtilâf çıkmasının önüne geçmeğ çalışıyordu.

Bu sırada 1900 Haziranında Çinde Bokser hâdisesi başgösterdi.

Bu hâdiseyi bastırmak icin Rusya, Japonya, Almanya ve İngiltere müştereken Pekine asker gönderdiler. Fakat bu hâdisenin dalgaları Mançoriye sirayet etti.

Ruslar bunu fırsat ittihaz ederek, yukarda da arzettiğim gibi, derhal Mançoriye fazla kuvvet sevkettiler ve Çin haydutlarını dağıttılar ve asayişi iade ettiler. Müttefik kuvvet Pekine girdi ve hâdiseyi bastırdı. Bundan sonra müttefik devletler, Bokser iğtişaşı müşevviklerini tecziye için Çinin tazyikına karar verdilerse de, Rusya onlardan ayrıldı ve Çinin tamamiyeti mülkiyesinin tasdikını istedi. Fakat, kendileri gizlice Çinden Mogolistan ve Çin Türkistanında fazla imtiyazlar ve hâdise dolayısile Mançoriye girmiş bulunan kıtaatının bütün Mançori eyaletini işgali hakkını talep etti.

Ayni zamanda bu işte kullandığı efrat adedini iki misli göstererek Çinden o nisbette tazminat istedi. Bu haller Çini, Japonyaya yaklaştırdı. Japonlar da, İngiliz ve Amerikalılara dayanarak Rusların istediklerine karşı koydular. Nihayet Ruslar, bu tazyik karşısında « Başka bir ihtilâl veya iğtişaş vukubulmaz ve diğer devletler de herhangi bir harekete geçmezlerse; 8 - Şubat - 1903 te, Mançoride işgal ettikleri yerlerden çıkacaklarına dair » Çinle bir mukavele yaptılar.

Bir taraftan da mütemadiyen uzak şark hattını ve şubelerini hararetle inşaya devam ediyorlardı. Ruslar artık Japonlarla bir harbin vukuunun süratle yaklaşmakta olduğunu görüyorlardı. Fakat uzak şarktaki kuvvetlenmelerine vakit kazanabilmek için de çare arıyorlardı. Rusya, değil yalnız uzak şarkta, denize çıkmak ve dünya ile emin bir irtibat yapabilmek için yaptığı bütün bu teşebbüslerde daima İngiltereyi karşısında bulmuştu. Bu keyfiyet, boğazlarda, İranda, Efganda ve nihayet uzak şarkta da böyle idi.

Şimdi bu müthiş engele bir de hakikaten bir kuvvet olmağa başlıyan Japonya da inzimam ediyordu. Her uzak şarktaki kuvvetlenmesine vakit kazanmak, hem Japonların gözünü başka tarafa çevirmek ve hem de an'anevi düşman gördüğü İngiltereye karşı daha kuvvetli olabilmek için Ruslar; 1901 sonlarına doğru cenubi Afrika (Boer) muharebatile meşgul olan İngiltere aleyhine, Japonlara bir ittifak teklif etti. Bu ittifak mucibince de Japon, Asyadaki genişleme emellerinden vazgeçerek Avustralya ve Malaya adalarına saldıracaktı.

Marki İto isminde bir Japon büyüğü, bu ittifak teklifi cebinde olduğu halde, 1901 sonunda İngiltereye geldi.

1902 Birincikânununda İngiliz - Japon ittifakı imzalandı.

İngiltere Japon teklifini büyük bir memnuniyetle kabul etmişti. Çünkü (Boer) harpleri çok fena gidiyor ve İngiltere için Uzakşakta fazla uğraşmağa vakit bırakmıyordu. İşte (Boer) harbinin süratle bitmesinin amillerinden birisi de bu ittifaktır.

Fakat İngiltere, ayni zamanda Alman tehlikesini de hayati bir mesele olarak telâkki ettiği için Avrupadaki Royal İzolation siyasetinden ferağat etmiş ve Fransa ile dost olmuştu. Onun müttefiki olan Rusyayı da gücendirmek istemiyordu. Bunun için Rusya ile de müzakereye girişti ve prensiplerine Japonları da uydurdu.

İngiltere, Mısırda olduğu gibi muvakkat bulunmak, ve bütün ecnebilerin ticaretine müsavi kolaylık gösterilmek şartile, Rusların Mançoride kalmalarına muvafakat etti. Japonya da, İngilterenin Mısırdaki vaziyetine müşabih bir surette Kora da yerleşmeğe muvafakat ediyordu.

Fakat Ruslar, esasen, 1898 mukavelesinden istifade ederek Korada telgraf, posta ve şimendifer hatlarını eline alan Japonların Korada gittikçe tezayüt eden nüfuslarını hoş görmemeğe başlamışlardı. Filhakika Koradaki Japon nüfuzu fevkalâde büyümüş ve hattâ Kora ticaretinin % 70 ini de ellerine almış bulunuyorlardı. Bu hoş görmeyişi, yine Rus erkânıharbiyesi şu suretle itiraf etmektedir:

« Japon nüfuzu artık Koraya tamam olarak yerleşmişti. Rusya için hiç olmazsa eski vaziyeti elde etmek şarttı. »

Diğer taraftan Ruslar, Mançorideki İngiliz tüccarlarını defediyor; Mogolistana asker gönderiyor, ve Peçili eyaleti için de Çinlilerden metalebatta bulunuyordu.

Rusya, İngiltere, Japonya arasında müzakerat uzayıp duriyordu.

Ruslar mütemadiyen Japonları oyalamak istiyorlardı.

Bu sıralarda Koropatkin (Rus harbiye nazırı) Mançoriyi teftiş ettikten sonra Japonyaya gitti ve ingiltere aleyhindeki ittifakı tekrar ettise de reddolunmuştu.

1896 da bir Rus tüccarı, Yalo civarındaki ormanları işletmek imtiyazını Koradan almıştı.

1903 ortalarına doğru, bu şahis ile Kora hükûmeti arasında bir ihtilâf çıktı; Ruslar bundan derhal istifade ettiler. Zahiren adamın şahsan topladığı adamlar olarak gösterilen ve fakat hakikatte Rus mustahfızları olan kıtaat Yaloyu geçerak, 1898 muahedesini bozdular ve Koraya girdiler. Bu hususta Rus hükûmetinin müşterek olduğunu da, yine Rus erkânıharbiyesinin resmî kitabından anlıyoruz:

« Yalo nehri, müstakbel müdafaamız için o kadar ehemmiyetli idi ki her şeye rağmen ele geçirilen bu mevkii muhafaza lâzımdı. »

Artık hâdisat süratle ilerliyordu ve Ruslar mütemadiyen bir oyalama siyaseti takip ediyorlardı.

Japonya, 12 - Ağustos - 1903 de Rusyaya bir nota vererek bütün milletlere açık kapı siyaseti takip edilmek şartile, Çin ve Koranın tamamiyeti mülkiyesinin teminini ve Mançoride Rusyanın husususi menfaatlerinin muhafazasına mukabil Japonyanın da Koradaki ayni şekil menfaatlerinin muhafazasının garanti edilmesini istedi.

Rusya, 3 - Birinciteşrin - 1903 te verdiği cevapta, Japonyanın Mançorideki her türlü hukukundan sarfınazar etmesine ve Korada 39 uncu arz dairesi şimalinde bir bitaraf mıntaka terkine mukabil Japonyanın da tahkimat yapmamak şartile cenubî Koraya asker sevkedebileceğini bildirdi.

8 - Birinciteşrinde Rusyanın Çin ile yaptığı (Bokser meselesinden sonra) mukavele mucibince Mançoriyi tahliye etmesi

lâzımgeliyordu. Halbu ki Çinin asayişi temindeki aczini bahane ederek ve Japonya ile yukarda arzedilen müzakerat cereyan ederken 28 - Birinciteşrin - 1903 te Mukdeni tekrar işgal etti.

Japonya 30 - Birinciteşrin - 1903 te bu hareketi şiddetle protesto ve 3 - Birinciteşrin Rus cevabına şu suretle cevap verdi:

1 — Japonya Mançorideki menafiinden vaz geçemez.

2 — Kora şimalinde ihdas edilecek bitaraf mıntakaya mukabil ayni şerait ve vüs'atte Mançoride de bitaraf bir mıntaka ihdas edilmelidir.

Birincikânun 903 te Rusya, İngilterede Şili hesabına yapılmakta olan iki büyük zırhlıyı mübayaa etmek istedise de bunları derhal İngiltere satın aldı. 11 - Birincikânun - 903 te verilen cevapta Rusya tekrar eski teklifinde ısrar ediyordu.

Bu cevap üzerine Japon parlâmentosu siyasi müzakerelerde büyük bir zâaf gösterdiğinden dolayı kabineye ademi itimat beyan ettise de imparator parlâmentoyu feshetti.

Ruslar müzakeratı uzatarak mütemadiyen uzak şark donanma ve ordusunu takviye ediyorlardı. Rus uzak şark genel ilbayı Amiral Aleksiyef, 1904 İlkbaharında Port Arthurda teslim edilmek üzere 200 bin ton kömür kuntrat etmiş ve Ruslar 1904 yazında harbe başlamak arzu ediyorlardı.

Japon donanması da Birincikânun 1904 ten itibaren seferberliğe başlamıştı :

11 - Birincikânun - 1903 te Rusyanın tekrar eski teklifinde ısrar etmesi her iki hükûmetin noktai nazarlarında birlik temin etmenin imkânsızlığını ortaya koymuştu.

Buna rağmen Japon hükûmeti 21 - Birincikânun - 1903 te tekrar bir nota vererek Koranın askeri bir surette himayesi hakkını ve bitaraf mıntaka tesisinin her iki taraf için de kabulünü teklif etti.

Rusya bir hayli teahhurdan sonra 6 - İkincikânun - 904 te cevap verdi. Bu cevaba nazaran :

Rusya 11 - Birincikânunda verdiği notada tadilât yapmaktan imtina ediyor ve fakat Japoya muvafakat ettiği takdirde şu maddeleri de kabul edeceğini de vadediyordu.

Mançorinin Japon nüfuz mıntakası haricinde bulunduğunun tasdikine mukabil, Japon ve diğer hükûmetlerin evvelce Çinlililerden almış oldukları imtiyazların Mançoride dahi muhafazasına rıza gösteriyor ve fakat Japonların ancak Rusyanın müsaadesile Mançoride ikamet edebileceklerini şart koşuyordu.

Japonya artık uzak şark meselesinin siyasi müzakerelerle halledilemiyeceğini ve rusların vakit kazanmak istediklerini iyice anlamıştı. İkincikânun 1904 te Arjantin namına Cenovada yapılan iki zırhlıyı (Nişin, Kazoga) derhal satın aldı.

Ruslar kendilerinin gösterdiği bu kadar müsaadekârlık üzerine Japonların artık bir şey diyemiyeceklerini zannediyorlar ve harp tehlikesinin geçtiğine kanaat getirmiş bulunuyorlardı.

Fakat Japoya 13 - İkincikânun - 1904 te verdiği cevapta, hiç bir şüphe bırakmıyacak surette ya ilk tekliflerinin kabulünü aksi halde harp edileceğini sarahaten bildirdi.

Rusya cevap vermiyor ve işi uzatıyordu.

3 - Şubat - 904 te Tokyoda bir ali meclis aktedildi ve Rusya 6 - Şubata kadar cevap aermediği takdirde Rusya ile münasebatın kat'ına karar verildi. Ve bu derhal Petresburg Japon sefiri Kurinoya tebliğ edildi.

Ayni zamanda Kazoğa ve Nişin zırhlılarının hareketinin tesrii içinde Singapura telgraf çekildi. (Bunlar 18 - 2 1904 te iltihak ettiler).

6 - Şubat - 1904 te Kurino Rusya hükûmetine münasebatın kat'i olduğunu resmen bildirdi. Tokyadaki Rus sefirine de Petresburgtan ayni surette kat'i münasebat emri verildi.

Rusya ve Japoyanın harp arifesinde diğer devletlerle olan siyasal durumları

A) Rusya :

Rusya 1894 ten beri, Fransanın Almanlardan 1870 harbinin intikamını almak için takip ettiği siyasa dolayısile, Fransa ile müttefiktir. Açık denize çıkmak emeli dolayısile Balkanlarda takip ettiği siyasa neticesi, o zamanki Sırbistan ve nisbeten Bulgaristan kendisine dost idi. Buna mukabil :

Türkiye; İngiliz nüfuzu altında bulunan Portekiz ve bilhassa Baltık filosunun yolu üzerinde müstemlekeleri bulunan Holanda Rusya aleyhine bitaraf vaziyette idi.

Almanya ile dostluk muahedesi hitama ermiş bulunduğundan, dostluğu iyi değildi.

Amerika, Çindeki menfaatleri dolayısile aleyhine değilse bile lehine de bitaraf bulunmıyor ve daha ziyade Japonlara mütemayil bir halde gözüküyordu.

Keza Çin de Rus girişi karşısında Ruslara aleyhtar bir vaziyette idi.

İngiltere; gerek şark üzerindeki her cihetten rakibi bulunması ve gerekse Japonya ile ittifakı dolayısile tamamile aleyhte bitaraf bulunuyor ve harbe ikinci bir devletin girmesi halinde kendisi de girmeğe hazır ve zaten mecbur bulunuyordu.

B) Japonya :

İngiltere ile 1902 den beri müttefiktir. Amerika, Holanda, Portekiz, Türkiye ve Çin, Japonya lehine bitaraftır.

Fransa, Rusyanın müttefikı sıfatile aleyhine bitaraftı. Ve ikinci bir devletin harbe girmesi halinde, Japonya aleyhine harbe girmeğe mecbur bulunuyordu.

Almanya, Ruslardan ziyade Japonlara mütemayildi.

Harp sahnesi : Kroki - 2

Japon deniz kuvvetleri için mevzuubahs olan harekât sahası Japon denizi, Kora boğazı ve Sarıdenizdi. Bu denizlerde mevcut Rus deniz üsleri de Viladivostok ve Port Arthurdur.

Kora yarımadası bu hareket sahalarını ikiye ayırır. Japon adalarile Koranın en cenup noktasındaki Fozan limanı arasındaki mesafe ise 120 mil olup, bu mesafede Japonlara ait bulunan ve Takaşiki müstahkem limanına malik Coşima adasile ikiye ayrılır. Binaenaleyh bu mıntaka Japon askeri nakliyatı için en kısa ve bu sebepten en emin mıntakayi teşkil eder.

Coşima adasının gerek Viladivostok ve gerekse Port Arthur dan mesafesi 500 mildir. Şarkta bulunan Japon denizi tamamen açık bir deniz olup düşmanın her türlü harekâtına müsaittir. Ve herhangi bir muhasımı arayıp bulmak güçtür.

Bu denizde bulunan Rus deniz üssü Viladivostok, biribirinden çok ayrı iki mahrece malik olup ablukası çok güçtür. Binaenaleyh Asya kıt'asına vaki olacak olan Japon nakliyatına, Viladivostoktan yapılacak hücumlara karşı emniyet, ancak yakın emniyetle elde edilir.

Garpta yani Sarıdenizde vaziyet tamamen başkadır. Bu deniz şimalen Mançori ile mubat olduğu gibi Liyaotong yarımadası da bu denizi garpta Liyaong ve şarkta Kora körfezleri olmak üzere ikiye ayırır. Port Arhurda üslenmiş bir deniz kuvveti ise bu her iki körfeze girecek kuvvetleri yandan tehdit eder bir vaziyettedir. Fakat buna mukabil Sör Ceymis Hol adalarile Şantong arasındaki 90 millik boğazda Port Arthurdan cenuba inecek kuvvetleri tutmak ve yakalamak için muhacime büyük bir kolaylık arzeder. Koranın cenup sahili bir çok koylar ve limanlarla doludur. Bunlardan bilhassa Fuzan ve Mazampo en büyük gemiler için bile mükemmel bir sığınak ve demir yeridir.

Fakat buradan bir çıkarma yapıldığı takdirde Rus manatıkına veya Rusların muhtemel sığınak mahalline varmak için kat'edilecek mesafe en uzundur. Fakat bütün bunlara rağmen Şimnozaki boğazı ana vatandan en iyi beslenebilen yoldur.

Koranın şark sahilinde bir çıkarma için ancak Viladivostoktan 240 mil mesafede bulunan Genzan limanı mevzuubahs olabilir. Fakat bu koydan içeriye giriş gayet müküldür, çünkü bu sahil içeri kıt'adan yüksek ve geçilmez dağlarla ayrılmıştır.

Genzan dan daha şimale doğru olan kısım daha gayrı müsaittir. Vakıa Rus tahtı işgalinde bulunan Pasıyet körfezi varsa da burası tıpkı Viladivostok gibi donar, ayrıca da Viladivostoktan 50 mil uzaktır.

Koranın garp tarafı ise çok müsait manzara arzeder. Seole bir demir yolla bağlı bulunan Çemolpodan başka bir çok nehir munsapları girişe müsaade eder. Yarımadanın garp sahili düz, çıkışa müsait ve çok meskûndur. Fakat kışın buradan da giriş te müşküldür. Bundan başka Çemolpo dan daha şimaldeki çıkarma mevkileri ve körfezler ancak küçük sefainin girmesine müsaittir.

Garp sahilinin tam şimali kışın donar. Fakat Elyot adaları gerek akıntı ve gerekse dalgalar sebebile hiç donmaz Elyot adalarından Port Arthura kadar olan kısım ise çıkışa elverişlidir.

En elverişli saha Liyaotong körfezidir. Burada yegâne mâni met ve cezir hâdisesidir. Yalnız buraya çıkılabilmesi için tam bir deniz hâkimiyeti lâzımdır.

Kuvvetler

(Mevzuubahs Coşima olduğundan harp başındaki kuruluştan ve gemilerin vasfından vesaireden sarfı nazar edilmiştir).

Japon kuvvetleri :

Ana filo 4 fırkadan müteşekkil olup 2 fırkaya ayrılmş ve birinci filoya Togo (Ayni zamanda Don. K.) ikinci filoya Amiral Kamimora kumanda ediyordu.

Mecmu kuvvet : 6 hat gemisi 6 zırhlı kruvazör 8 küçük kruvazör ve 36 muhrip ten ibaretti.

Ayrıca bir üçüncü filo vardı ki bu filo 3 fırkadan müteşekkil ve eski küçük kruvazörler ve sahil muhafızı gemilerden mürekkeptir.

Rus kuvvetleri :

Rus deniz kuvvetleri Port Arthur Viladivostok ve Çemelpoya taksim edilmişlerdi.

Port Arthurda : 7 hat gemisi bir zırhlı kruvazör 3 büyük muhafazalı kruvazör 4 küçük kruvazör 14 muhrip 13 torpitobot.

Viladivostokta : 3 zırhlı kruvazör 1 büyük kruvazör bir kaç torpitobot.

Çemelpoda : Bir muhafazalı kruvazör bir eski gambot.

Bu kuvvetlerden başka bir kaç eski kruvazör de Çin sularında bulunuyordu. Fakat bu gemiler harbe filen girmemişlerdir.

Harp patladığı zaman ana vatandan harp sahnesine gelmek üzere müteaddit Rus harp gemileri yolda bulunuyordu. Harp patlar patlamaz bu gemiler hemen geri çağırılmıştır ki doğru bir tedbirdir.

Viladivostok üssübahrisi yeni inşa edilmiş ve kuvvetle tahkim edilmişti. Japonlar sahnei harbin tetkikinden de anlaşılacağı üzere buraya bir hücum yapamazlardı.

Port Arthurun inşası ise henüz tamam olmamıştı. Denize taallûk eden tesisat binnisbe inşa edilmiş, karaya taallûk eden tesisat ise henüz tamam olmamıştı. Her ne kadar Port Arthurda tamirat yapılabilirse de büyük gemilerin havuzlanması için bir havuz mevcut değildi.

Port Arthurun yakinindeki Dalni ise bütün liman tesisatile mükemmel bir ticaret limanı haline getirilmişti. Bilâhare Japonlar tarafından zaptedilerek fevkalâde istifadelerini mucip olmuştur.

Materiyal :

Her iki filonun mukayesesinde muhasımlardan birinin diğerine kuvvet cihetile tefevvuk ettiği hakkında bir şey söylenemez. Fakat harbin devamı esnasında Japon gemilerinin materiyal ve zırhlılarının Ruslara nazaran daha iyi olduğu meydana çıkmıştır. Bilhassa Japonlar paralıyıcı mermilere malik oldukları halde Ruslarda yoktu.

İstihbarat :

Japon istihbaratı fevkalâde idi. Port Arthurda müteaddit deniz ve kara kurmay subayları senelerden beri muhtelif cins esnaflık ve san'atkârlık ederek Port Arthuru iyice tetkik ettikleri gibi muhasamat halinde de haber verme ve alma teşkilâtını yuvalandırmışlardı. Hiç şüphesiz ırkî yakınlık ta buna âmil oluyordu. Amiral Aleksiyefin berberi bile bir Japon deniz subayı olduğu bilâhare tahakkuk etmiştir.

Her iki muhasımın harekât plânları :

Japonya : Japon harekât plânı esas olarak deniz hakimiyetine dayanıyordu. Yani evvelâ bir çıkarma ile işe başlanacak ve ondan sonra Rusya karada mağlûp edilecekti. Düşünülen çıkarma işini, Rus donanmasının iz'aç edememesi için de Rus donanmasının iş yapamıyacak hale gelmesi lâzımdı ve deniz harbinin neticesi fena olduğu takdirde taarruzi harekât kabil olamıyacaktı.

Japon erkânıharbiyesinde Japon donanmasının Rus donanmasını imha edemiyeceği ve hakimiyeti bahriyeyi kazanabildiği takdirde Japon donanmasının da yarısının kaybolmuş bulunacağı kanaati mevcuttu. Fakat ne olursa olsun Şimonozaki boğazının emniyeti mutlaka temin edileceğine kanaati tamme vardı. Bundan dolayıdır ki Japon ordusunun harekât plânı yalnız Korada icra olunacak harekâtı harbiye üzerinde kararlaştırılarak bilâhare vaki olduğu üzere Mançorideki harekât plânı pek mübhem surette kararlaştırılmıştı.

Bundan dolayı plânda Japon ordusunun çıkarması eğer hakimiyeti bahriye kazanılırsa Çemelpoya, aksi takdirde Fuzana yapılacaktı. Hakimiyeti bahriyenin süratle kazanılması da plânda zarurî olarak görülmekte idi. Çünkü uzak şark hatları ikmal edilmiş bulunduğundan bidayette Ruslar daha çok kuvvet getirebilmişlerdi. Bu kuvvet gün geçtikçe artacağından her geçen gün Japonların aleyhine olacaktı.

Japonlar için müşkül olan diğer bir cihe te muharebenin düşman payıtahtından uzakta cereyan etmesi idi. Japonlar Rusları Koradan tardetseler dahi harp, bir müdafaa harbine intikal edecekti. Onun için Rusları imha etmek te şart oluyordu.

Rusya : Ruslar bu mıntakada bir üstünlük elde etmek için bir harp vukuunda nasıl hareket edileceğini nazarı itibare almışlardı. Donanmaları imha edilmedikçe Japonların bu sahada bir çıkarma yapamıyacaklarını düşünmüşlerdi. Rus amiralınca (Vitehof) Japonların, Rus donanmasını imhası varit değildi. İşte Rus bahriyesinin bu mütaleası Rus ordusunun harekâtına esas teşkil ediyordu. Rus ordusu Japonların Koranın cenubu ile Genzana çıkarma yapacaklarını düşünmüşlerdir. Port Arthura bir çıkarma ise ancak bu ihraçtan 5, 6 ay sonra olabilir diyorlardı. Bu itibarla Ruslar şimalde bulunan kıt'alarını cenuba çekmeyi düşünmüşlerdi. Umumi olarak Rus donanmasının Sarıdenize hâkim olacağı düşünülmüştü. Viladivostok kuvvetleri de Japon sahillerinde harekât yaparak hem Japonları tefriki kuvaya sevkedecek ve hem de Japonları ızrar edecekti. Rus donanmasının Viladivostok ve Port Arthura taksimi yanlış değildir. Viladivostokta büyük kruvazörler bulunuyor ve Port Arthurdaki küçük kruvazörler de donamaya kâfi idi. Port Arthur da bütün gemileri alamıyacak kadar küçüktü.

Ruslar harekât plânını Japonlar gibi düşünmemişlerdi. Umumi olarak hedefleri vakit kazanarak ana vatandan kuvvetli kıtaat celbetmekti, Ruslar muhakkak karada kazanacaklarını umuyorlardı ve ondan sonra da Rus harekât plânının beşinci maddesi mucibince Japon adalarına bir çıkarmayı bile düşünmüşlerdi.

Görülüyor ki baştan itibaren yapılacak muazzam işleri Rus makamatı gayet basit addediyor ve ayni zamanda düşmanı hakir görüyordu. Çok ihtimama ihtiyaç gösteren harekât plânı Japonlar tarafından her cihetten üstünlüğü haizdi. Bu üstünlük Japon yüksek makamatının vahdet ve iyi organizasyonu ile takviye edilmişti.

Sevk ve idare organizasyonları :

Japon : A) Sulhte : İmparatorun maiyetinde memleketin büyüklerinden mürekkep müşavere heyetleri mevcuttu. Bu heyetler siyasi ve askeri olmak üzere iki kısım idi. Bunlardan başka bilûmum askeri meseleleri tetkik eden bir de âli askeri

şûra mevcuttu, bu ali şûrada deniz ve kara yüksek ricali çalışırdı.

İmparator her iki meclisle de istişarede bulunur ve icap ettiği halde bu meclisleri müştereken çalıştırırdı. Netice itibarile gerek siyasi ve gerekse askeri meselelerin merkezi sikletini imparator şahsında toplıyordu ve son karar Mikadonu idi.

B) Harpte : Gerek deniz ve gerekse kara kurmay reisleri bütün maiyetlerile beraber umumi karargâha dahil ve teşkil ettiler. Bu karargâha harp sevk ve idare makamı dendi ve reisliğini bizzat Mikado üzerine aldı. Bu makama harbiye ve bahriye nazırlarile deniz kara kurmay başkanlarıda dahil bulunuyorlardı. Bu makam harbin sevk ve idaresi hususunda son ve kat'i kararı verebiliyordu. Ve bu meclis sayesinde ordu ve denize müteallik hususat müşterek mesai ile temin edilebiliyordu. Harbin sevk ve idaresi hususunda sevk ve idare makamından çıkarılan emirlerin ifasına ordu ve donanma komutanları memur edilmişlerdi.

Görülüyor ki gerek ordu komutanına ve gerek donanma komutanına yalnız umumi emirler verilmiş ve hareketlerinde mühim bir istiklâle sahip olmaları temin edilmişti. Fakat bilâhare ordunun Tokyodan çok uzaklaşması üzerine buraya bir başkomutan tayin edilmiştir.

Rusya : Ruslar böyle bir teşkilât düşünmemişlerdi. Yalnız genel vali amiral Aleksiyef ordu ve bahriyenin başkomutanı olarak vazife görüyordu. Aksayı şarktaki ordu komutanı Kuropatkin ve amiral Makarof bir dereceye kadar Aleksiyef in emrinde idiler.

Fakat Kuropatkin Çar tarafından verilen emirde kendi düşüncesine göre hareket etmesi bildiriliyordu. Yalnız umumi vaziyet hakkında Aleksiyeften talimat alması bildirilmişti. Ayni zamanda evvelce Aleksiyefin âmiri bulunan Kuropatkin garip bir şekil olarak bir taraftan Aleksiyefin emrine verilmişti. Bu şekil her iki komutan arasında mütemadi bir ihtilâfı intaç etmiştir.

Bunun için Kuropatkin doğrudan doğruya Petresburga müracaat ederek emirler alıyordu. Ainaenaleyh muhtelif ma -

kamlardan biribirini nakzeder emirler verilmesi neticesi olarak madun komutanlar vuzuhsuzluk içinde kalmışlardır. Japon teşkilâtile bu teşkilât mukayese edildiği takdirde Rus teşkilâtının karışıklığı ve kıymetsizliği meydana çıkar.

Muharebe:

İnkıtaı münasebattan bilfiil muharebenin başlangıcına kadar geçen zaman bütün harbin sevk ve idaresine olan tesiri sebebile okadar enteresandır ki üzerinde durulmağa değer.

4 - Şubatta Tokyoda toplanan âli meclis Ruslarla harbe karar vermişti. 5 inci günü seferberlik emri verildi ve 6 ncı günü 3 fırka ile donanmanın seferberliğine başlandı. 7 - Şubat ta I. ve II nci filolardan mürekkep donanma denize açıldı. Maksat Port Arthura bir taarruz yapmaktı. İkinci filonun 4 üncu fırkasını teşkil eden 4 kruvazör bir zırhlı kruvazörle takviye edilerek Çemelpoda bulunan Rus kuvvetlerini imhaya gönderildi. Japonlar Rus filosunun Port Arthurun dışında demirli bulunduğunu öğrenmişlerdi.

Rus filosuna gelince : 6 Şubatta münasebatı siyasiyenin katedilmiş olmasına rağmen Ruslar harbin başlıyacağına ihtimal vermemişlerdi. Petresburg harbi arzu etmiyordu. 6 ncı günü vaziyet artık Ruslar için tevazzuh etmiş olmasına rağmen henüz Aleksiyefe bir emir verilmemişti. Ancak 8 - Şubat sabahı Aleksiyef vaziyetten haberdar edilmiş ve şu emir verilmiştir. (Japonlar ile münasebat kesilmiştir. Koranın cenubuna yapılacak bir Japon çıkarmasına mümaneat edilmemesi ve eğer Japon filosu 38 inci arz şimaline gerek yalnız ve gerek kıtaat nakliyeleri çıkarsa hücum edip etmemek reyinize bırakılmıştır.)

Halbuki Togo çoktan yola çıkmış ve Port Arthura yakınlaşmış bulunuyordu. Aleksiyef ise emri aldıktan 12 saat sonra alınacak tertibatı madun komutanlara tebliğ etmişti. Aleksiyef verdiği emirde Port Arthurda sıkı bir karakol tesisini filoya emretmişti. Fakat bu tedbir yarım bir tedbirdi. Rus filosu ya tamamen Port Arthorun içine girmesi veya dışında kaldığı takdirde tam tedbirlerle kendisini emniyete alması lâzımgelirdi. Halbuki Port Arthurun iç limanına girmek için methaldeki

sığlıktan geçmek met zamanına bağlı idi. Rusların Port Arthuru işgalinden sonra Dalni nin Çinktava olan rekabeti dolayısile Rus ticaret nazırı evvelâ Dalni nin inşası için ısrar etmiş ve harbiye nazırının iddialarına galebe çalarak Port Arthur ihmal edilmişti.

Ruslar evvelâ ticaret limanını yaparak pek büyük masraflara mal olan bu limanı müdafaa edecek olan harp limanının emniyet ve tesisatını ikmal etmeği iktısadi düşüncelere feda etmelerinin cezasını bu harpte acı olarak çekmişlerdir. İşte Rus amiralı Port Arthura giriş vaziyetinin bu şekli dolayısile içeriye girememiş ve 8 - 9 gecesi dış limanda kalmıştı. Rus amiralı burada kendisi de bir hata yapmış ve yalnız iki muhribi karakola çıkarmış ve Japonların bukadar çabuk geleceklerini tahmin etmiyerek gemilerine gece müdafaası ve karartma tedbirleri bile aldırtmamıştı. Fazla olarak kendisi de karısının isim gecesi şerefine bir suvare tertip etmiş ve gerek kendisi ve gemilerden muhtelif subaylar şehirde kalmışlardı.

Şubatın 8 inci günü Togo gemilerile Port Arthurdan 60 mil açık bulunuyordu. 5 torpıtobot fırkasından üçü Port Arthura ikisi de Dalnıye taarruz için ayrıldı, gece karanlık ve ay yoktu.

Japon torpitoları 9 - Şubat saat 1,25 te Rus gemilerini gördüler.

Ruslar tamamen sulhte imişler gibi pırıl pırıl yatıyorlardı. Rus karakol botları bazı gölgeler gördülerse de ehemmiyet vermediler.

Saat 1,45 te Japon botları hücum mesafesine girdiler ve torpito atışına başladılar.

Bilâhare Pallada kruvazörü nöbetçi zabitinin raporuna nazaran:

Kendilerine yaklaşan karartılmış gemileri görmüşlerse de bunu komutanlığın tertip ettiği ve kendilerine haber vermediği kendi filotillâlarının gece talimi yaptıklarını zannetmişlerdir. Her üç Japon torpitobot fırkası hücumunu yaptılar.

İlk isabet Pallada kruvazörüne oldu ve Pallada bundan sonra ateşe başladı. Ruslar o kadar âni bir baskına uğramışlardı ki komutan gemisi niçin ateş ediyorsunuz diye sormuştur. Ancak

Palladanın bildirmesi üzerine bütün Rus gemileri ateşe başlamışlardır. Bütün hücum neticesinde Pallada'dan başka Sezarviç ve Retvyzan zırhlıları da isabet almışlardır.

Sakatlanan gemiler kendilerini karaya oturtmak ve limana girmek suretile batmaktan kurtarmışlar ve aylarca âtıl kalmışlardır.

Japonlar bu baskından büyük istifadeler temin etmişler ve deniz hakimiyetini bir ande lehlerine çevirmişlerdir.

Vakıa geri kalan Rus filosu da bu hakimiyeti şüpheye düşürecek vaziyette ise de baskının bilhassa Rus maneviyatı üzerine olan tesiri ve fena idare vaziyeti Japonların tamamile lehine çevirmiştir.

Böyle bir baskın o zamanki kaidelere tamamen aykırı idi. Çünkü daha resmen ilânı harp edilmemişti. Fakat Japonlar bunu nazarı itibare almadılar. Nitekim İngilizler de Büyük harpte Dresden Alman kruvazörünü bir Şili limanında batırdılar. Kuvvetli hiç bir zaman hukuk kaidesi dinlemez. Japonlar bu baskından zarar değil son derecede kazanç elde etmişlerdir. Bundan sonra hâdisat biribirini takip etti.

8 - Şubatta Amiral Oryo Çemelpoya geldi. Maiyetinde 4 küçük kruvazör, bir zırhlı kruvazör ve kıtaat nakliyeleri vardı. 9 - Şubat akşamına kadar kıtaatı çıkardı. Bundan sonra limanda bulunan Rus zırhlı kruvazörile gambota ültimatom vererek dışarı çıkmalarını aksi halde limanı bombardıman edeceğini bildirdi. Rus gemileri limandan çıkarak muharebeye tutuştular ve ağır yaralı olarak limana girdiler ve mürettebatı tarafından batırıldılar.

Çemelpoya çıkarılan 3 üncü fırkadan sonra 12 inci fırka da Çemelpoya çıkarıldı. Bu suretle rahatça Koraya çıkan Japonlar Seole girdiler. Seol Çemelpo hattına sahip oldular. 23 - Şubatta Kora ile yapılan bir muahede ile Kora Japonların hakimiyeti altına girdi. Bundan sonra Japonlar bir taraftan Koradan ilerlerken donanma da Port Arthuru tıkamağa teşebbüs etmişti. 23 - Şubat ve 25 - Martta iki defa set teşebbüsünde bulundu fakat tamamile muvaffak olamadılar. Yalnız Port Arthur limanı ağzına mayn döktüler ve 2 - Nisanda Petropavlosk gemisi bu

maynlara çarparak battı ve Ruslara yeniden bir ruh ve can veren Amiral Makarof da beraber boğuldu. Bu Ruslar için hakikaten büyük bir zıya oldu.

Mart başında ikinci Japon ve hassa fırkaları da Şenempoya çıkarıldı. $\frac{2}{3}$ Mayıs gecesi, Japonlar, tıkama teşebbüsünü tekrarladılarsa da kısmen muvaffak oldular. Fakat Rusların çıkışı güçleştirilmişti.

29 - Nisanda Japonlar Yaloyu geçtiler ve Korada hiç bir Rus kalmadı. 5 - Mayısta Piçevo ve Yentav koylarına ikinci Japon ordusu çıkarıldı ve Port Arthura giden demir yolunu kestiler. Bu ordunun bir kısmı şimale bir kısmı da Port Arthura doğru cephe aldı.

19 - Mayısta 4 üncü Japon ordusu Takoşana çıkarıldı. 26 - Haziranda Noçi Dalni garbında etrafa hâkim olan tepeleri zaptederek Port Arthur muhasarası kat'i olarak başladı.

Japonlar 7 - Ağustosta ilk olarak Port Arthuru bombardımana başladılar.

Port Arthur Rus filosunun harekâtı:

Rus filosu oldukça âtıl kalmış ve 23 - Haziranda bir çıkış yapmıştır. Bu harekete 6 hat gemisi, 1 zırhlı kruvazör, 2 kruvazör ve 6 muhrip iştirak etti. Fakat Ruslar açık denize çıkamadılar.

10 - Ağustosta bu çıkış Viladivostoka müteveccihen tekrarlandı.

Fakat Rus filosu mağlûben geri döndü.]

Artık Rus filosunun ve Port Arthurun akıbeti yaklaşmıştı.

Port Arthur 1 - 1 - 1905 te teslim oldu.

Baltık filosunun hazırlığı ve yola çıkışı

Doğru ve maksada uygun surette icra edilen seferberlikte; harbe hazır bulunması lâzımgelen birliklerin; ihtiyatta bulunan gemilerle takviyesinden başka, fabrikaların mesai tarzının da tesbit ve tanzim edilmiş olması şarttır.

Harpte kullanılması zaruri olan ve tamirde veya hali inşada bulunan gemilere; derhal hizmete girecek olan gemilerin amelesi müstesna olmak üzere, mütebaki amele kudreti teksif edilmelidir. Fakat; inşa vaziyetleri itibarile harp içinde kullanılmağa elverişli olmıyan gemilerdeki mesai de ya tatil edilmeli veyahut ta tahdit edilmelidir.

Rusya için ise vaziyet bütün bunlara ilâveten ayrıca diğer bir şekil arzediyordu. Japonya ile bir harp halinde; harp istihzaratının merkezi sıkleti ana vatanda değil, uzak şarkta idi. Bundan dolayıdır ki Rusya yavaş yavaş uzak şarktaki kuvvetini takviye etmekte idi. Maamafih, ada memleketinin yapacağı bir çıkarmaya karşı karada lüzumu kadar kuvvetli bulunabilmek için; denizde kuvvetli bulunmak zarureti henüz Rusyada tamamile anlaşılmamış olmakla beraber; Port Arthur filosu, denizden gelecek tehlikeleri defedecek kadar kuvvetli idi. Bundan başka harp patladığı zaman da Amiral Virenyüsün kumandası altında da Osulyabya adındaki hat gemisi, Dimitri Donkoy zırhlı kruvazörü; Avrora ve Almas kruvazörleri ve dördü büyük olmak üzere 7 torpitobottan mürekkep bir kuvvet, uzak şark filosunu takviye etmek üzere yola çıkmış ve Kızıl denizde bulunuyordu.

Bu sırada Japonların Port Arthura baskını vukua geldi. Bu yüzden Rus filosu o kadar zayıf düştü ki kat'i bir defensife mecbur kaldı ve artık bir kara harbine mâni olamıyacak bir vaziyete düştü. İşte bu ande; Rusya, o zamana kadar ikinci derecede telâkki ettiği denizin kıymet ve ehemmiyetini anladı.

Şimdi; asıl mühim meseleyi, Rusyadan ne suretle bir yardım yapılabileceği keyfiyeti teşkil etmeğe başladı.

Amiral Virenyüs kumandasında ve yolda bulunan gemiler mecburen geri çağırıldı. Çünkü bu gemiler; Port Arthur yalunu cebren açabilmek için pek zayıf oldukları gibi, 8 - Şubat zayiatını telâfi edip beraberliği temin edecek kadar da kuvvetli değildiler.

Burada, Rusyanın hâdisatın cebrile anladığı diğer mühim bir mesele de, ticaret nezaretinin zorile ikmali, Dalniye feda edilen Port Arthur tesisatının, hasarzede gemileri tamir edebilip edemiyeceği idi.

Memleketten amele ve malzeme gönderilse dahi bu tamiratın uzun süreceği tahakkuk etmişti. Yumurta kapıya geldikten sonra alınacak tetbirlerin hepsi yarım olur. Bu bir ezeli kaide dir.

Rusyanın zorla anladığı üçüncü mühim bir hakikat daha vardır ki: o da; deniz birliklerinin daima harbe hazır tutulması mecburiyetinin o zamana kadar Rusyada ehemmiyet verilmeyişi idi. Bundan dolayıdırki amiral Virenyüs kumandasındaki bir hat gemisi, bir zırhlı kruvazör, iki hafif kruvazör ve 7 torpitobot, uzak şarka hemen yapılabilecek yegâne hazır yardımcı kuvveti teşkil ediyordu.

Şimdi bu vaziyet tahtında Rusların uzak şarka yapabilecekleri deniz yardımında halline mecbur oldukları meseleleri kısaca münakaşa edelim. Bu meseleler hulâsaten şunlar olabilirdi:

1 — Tip itibarile uzak şarka gönderilecek gemilerin intihabı ve hazırlanması.

2 — Seyahat yolunun intihabı.

3 — Seyahat esnasında mahrukat ve levazım ikmali.

1 — Gemilerin intihabı ve hazırlanması:

Bu hususta düşünülecek ilk şey; deniz hakimiyetini tekrar kazana bilmek için mümkün olduğu kadar kuvvetli bir filo hazırlamak ve fakat bu gemileri intihapta fevkalâde dikkatli davranarak fazla vakıt zıyaına meydan vermeden fabrika ve amele mesaisini ancak bu gemiler üzerinde teksif etmek teşkil ediyordu.

Harp başladığı zaman; ana vatandaki gemiler; şu vaziyette bulunuyordu. (kroki - 4):

a) Hizmetteki gemiler: (Virenyüs kumandasında),
Hat gemisi: İmparator Nikolayı 1: 24-II. Kânun-904 te Akdenizden memuriyetten dönmüş, tamire mühtaç.

b) Tamiratı bitmiş ve hizmete girmeğe hazır gemiler:
Hat gemisi Navarin teçhiz edilmekte.
Hat gemisi Sisoiveliki kazanları değişmekte: 1904 sonunda bitecekti.
Sahil muhafaza zırhlısı amiral Uçakof
» » » » Senyavin } Teçhiz edilmekte.
» » » » Abraksin
Zırhlı gambot Gros Yaşçi teçhiz edilmekte.
Zırhlı kruvazör Viladimir Monomah
» » amiral Naminçof } Teçhiz edilmekte.
Küçük muhafazalı kruvazör Sivyetlana

c) Kızaktan inmiş bulunup ikmaline çalışılan gemiler:

Hat gemisi	III. Aleksandr	1904	sonunda bitecekti.
» »	Borodino	1905	sonbaharında bitecekti.
» »	Aryol	1906	ilkbaharında bitecekti.
» »	Suvarf	1905	sonbaharında bitecekti.
» »	Slava	1906	» » »

Büyük muhafazalı kruvazör Oleg 1904 sonbaharında bitecekti
Küçük » » Zemçug » » » »
» » » İzumrut » » » »

Port Arthur baskını olduktan sonra; Rusyada bahriye makamatı evvelâ ne yapacağını şaşırdı ve kaybedilen deniz hakiyetini tekrar kazanmak için derhal yeni bir filonun gönderilmesi için, inşada bulunan gemilerin işlerinin tacili hususunda hiç bir tedbir alınmadı. Bir taraftan bahriye nezareti, diğer taraftan veliahtın riyaset ettiği kırk kişiden mürekkep ve yeni bir filo inşasını güden bahriye iane komitası işlere karışıyor ve tabiatile hiç bir iş görülemiyordu.

Fabrikalar, tıpkı sulhte imiş gibi normal bir surette çalışıyor ve hariçten amele ve mütehassıs getirmeğe teşebbüs edilmiyordu. Fakat hariçten celp edilecek böyle bir yardıma, o zaman henüz daha tekâmül etmemiş bulunan Rus sanayii

fevkalade mühtaç bir halde idi. Bu suretle Baltıkta fevkalâde kıymetli zaman zayi edilmekte idi. Hemen Port Arthur vak'asından sonra; Karadeniz filosunun uzak şarka gönderilmesi de düşünüldü. Fakat, Karadeniz filosunu teşkil eden gemiler, hem eski ve kıymeti harbiyesi noksan ve hem de böyle uzak bir seyahate siai seyirleri müsait değildi. Bundan başka; Karadeniz filosunun muharebe maksadile boğazlardan çıkması da Paris muahedesile memnu idi. Nihayet mart ortasında, Baltık filosile uzak şarkın takviyesi hususunda irade çıkabildi. Gidecek bütün gemiler, haziran nihayetinde hazır bulunacaktı. Filo kumandanı olarak ta amiral Rocest Venski seçildi.

Şimdi artık fabrikalarda hummalı bir faaliyet başlamıştı. Pazar günleri ve yortu günleri tatil edilmiyor ve hattâ bazı gemilerde gece postaları dahi çalışıyordu. Ecnebi amele getirtilmiş ve ayni zamanda da muavin kruvazör olmağa elverişli ticaret vapurları mübayaasına başlanmış ve mübayaa edilenler de tadil edilmekte bulunmakta idi. Bu faaliyetin nekadar mükemmel olduğu, yukardaki cetvel, uzak şarka giden gemiler mukayese edildiği takdirde meydana çıkar. Bir taraftan da, Arjantinden harp gemileri mübayaası için pazarlığa girişildi. Fakat bu pazarlığın ciddi olap olmadığı meşküktür. Teşrinievvel nihayetine kadar müzakereler sürdü. Fakat alınmadı. Belki de Japonların gemi mübayaasına mâni olmak maksadı güdülmüştü.

22- Martta Karadeniz filosununkiler de dahil olduğu halde Bilcümle deniz ihtiyatları silâh altına çağırıldı. Bunlar adet itibarile her türlü ihtiyaca kâfi idi. Hattâ, bilâhare Baltık limanlarına Japon gemilerinin hücüm edeceği şayiası çıktığı zaman, sahil istihkâmlarını donatmağa bile kâfi gelmişti.

Fakat bu personal vakti zamanile iyi talim ve terbiye edilmemiş, muhtelif ihtisas kurslarından geçirilmemişti. Harbe hazır bir filo tutmamaklığın cezası bir defa daha çekiliyordu. Bu yüzden harbin bütün mukadderatını omuzlarına yüklenmiş bulunan Baltık filosu mecburen fena ve talim ve terbiyesiz personalla teçhiz edildi. Hattâ, makineci personaldan bir kısmı, ecnebi memleketlerden getirtildi.. Busuretle Baltık filosu, seyahate iştirak etmemeleri daha evlâ olan lüzumsuz ve fena mürettebatla dolduruldu.

Gidecek gemiler: Slava müstesna olmak üzere bilcümle yeni gemilerdi. Eski hat gemilerinden sarfınazar edildi ki bunlar da; Navarin, Nikolayi - I, imparator Aleksandr - II gemileridir ki 1891 - 1897 inşası idiler. Keza; Amiral sınıfı sahil muhafız zırhlılarındanda vaz geçildi. Kruvazörlerden Zemçug, İzumrut, Almas ve 1896 inşalı Sivyetlana gidecekti.

Şurasını söylemek faydalı olacaktır: Bu sırada Rusyada 5 denizaltı gemisi hali inşada bulunuyor ve 15 kadar da yabancı memleketlere sipariş verilmiş bulunuyordu. Ruslar, bu gemileri vaktile bitirip uzak şarka gönderemediklerine fevkalâde pişman olmuşlardır.

2 — Seyahat yolunun intibabı: (Kroki - 5)

Uzak şark harekât sahasına ulaşmak için 4 yol mevcuttu.

a) Şimal buz denizinden geçen.	11 000 mil
b) Horn burnundan geçen yol.	21 700 mil
c) Süveyş kanalından geçen yol.	12 500 mil
d) Ümit burnundan geçen yol.	16 100 mil

a) Şimal buz denizinden geçen yol:

O zamanlar, Rus hidrografi hizmeti; bu denizi lâyıkile tetkik etmiş değildi. Vakıa o vakitler bile, ağustos zarfında Çelyoskin burnuna kadar seyrüsefer kabil oluyordu. Bu burundan itibaren Behrenk boğazına kadar, teşrinievvel ortasına kadar buz bulunmamakta idi. Fakat Çelyoskin ile Behrenk boğazı arasındaki saha hiç mesaha edilmemiş idi. Tabiatile hiçbir filo kumandanı böyle mesaha edilmiyen bir denizden geçmeğe cesaret edemezdi. Sonra esasen gemilerin hazır olması ağustos sonuna eremediği için, bu yoldan gidiş, kendiliğinden suya düşmüş bulunuyordu. İstitraten söylemek isterim ki, Ruslar 934 te yaptıkları Çelyoskin seferi heyetile artık hemen hemen bu yoldan seyrüseferi temin edecek vaziyete gelmişlerdi. Vrangel adasile Arkanjel arası dört mıntakaya taksim edilmiş ve seyrüsefer yapan gemiler, her mıntaka içersinde bilhassa vazifedar buz kırıcılar tarafından refakat edilerek mıntakayı geçmektedir. 1934 senesi zarfında, eskiden seyrüsefer yapan 70 gemiye mukabil 600 gemi sefer icra etmiştir.

b) Horn burnundan geçen yol :

Bu yol en uzun yoldur. Bundan başka bütün büyük okyanusu geçmek mütemadiyen yanında kömür gemileri taşımak gayet müşkül idi. Bunu büyük harpte Graf Şibe yapmıştır. Fakat 1904 siyasi vaziyetle 1914 siyasî vaziyet arasında çok fark yardır. Bundan başka 1904 gemilerile 1914 gemilerinin teknik vasıfları arasındaki fark mukayese kabol etmiyecek kadar büyüktür.

Buna mukabil, bu yolun; düşman tarafından tarassut edilmeden harekât sahasına yaklaşabilmek gibi mühim bir faydası var idise de, levazım ve mahrukat ikmali müşkilâtı bu faydayı unutturmuştur. Çünkü, Amerika Japonlar lehine değilse bile, Ruslar lehine de bitaraf değildi.

c) Süveyş kanalından geçen yol :

Deniz harbinde bitaraflık kaideleri, mutlak ve kat'i bir kaide olmayıp elâstikiyete ve istenildiği gibi çekilip büzülmeğe fevkalâde müsaittir.

Evvelce de arzettiğim gibi İngiltere, Japonya ile müttefik bulunuyordu. Binaenaleyh hiç olmazsa Japonya lehine bitaraf olacağı muhakkaktır. Rus - Japon harbi patlar patlmaz, 11 - Şubat - 1904 te derhal bitaraflığını ilân ve muhasımların İngiliz limanlarında tâbi olacakları ahkâmı tamim etti. Bu hükümler mucibince; muhasım gemiler, İngiliz limanlarında, fırtınalar; mahrukat ve tamir vaziyetleri müstesna olarak bir günden fazla kalamıyacaklar ve yukarda zikredilen ihtiyaçlarını temin ettikten sonra da en çok 24 saatte İngiliz limanlarını terke mecburdurlar.

Mahrukat; ancak en yakın kendi limanına yetecek kadar alabilecekler ve bir İngiliz limanından kömür alan gemi veya birlik, ancak üç ay sonra herhangi bir İngiliz limanından kömür alabilecekti. Daha Baltık filosunun hareketinden evvel Malta valisi, harekât sahasına giden gemilerin Maltadan kömür veya diğer levazım alamıyacaklarını ve hattâ beraberlerinde getirecekleri kömür gemilerinden bile, Malta limanında

kömür almalarına müsaade etmiyeceğini ilân etmişti. Buna mukabil, Rusyanın müttefiki bulunan Fransa tabiatile Rusya lehine bitaraftı. Fransa ilân ettiği bitaraflık hükümlerile, silâh ikmali veya beraberinde ganimet getirmediği takdirde, limanlarında muhasım gemilerin her türlü ikmal ve tamiri yapmalarına ve istedikleri kadar kalmalarına müsaade ediyordu.

Cerek İngilizlerin ve gerekse Fransızların ilân ettikleri bitaraflık şartlarının hedefinin Rusya olduğu gayet aşikârdır. Çünkü, her iki memleketin limanlarından istifade etmesi yegâne mevzuubahs devlet Rusya idi.

Bundan başka, böyle uzun bir yol katedecek olan bir filonun, ecnebi limanlarında ağır bir misafir gibi telâkki edilmesi ve istiskale uğraması da o filo için pek nahoş olurdu. Bunun bilhassa mürettebat üzerindeki tesiri fazla olurdu.

Süveyş kanalının İngiliz hakimiyetinde bulunması veyahut tabiri aharla İngiliz hükmü altında bulunan Mısırda bulunması da yukarda arzettiğim sebepler dolayısile Ruslar için mühim bir aksilik idi. Vakıa 1888 de İstanbulda aktedilen bir muahede ile, harp halinde dahi beynelmilel seyrüsefere açık bulunacakçtı. Fakat bu hüküm, amelî sahada Mısıra hâkim bulunan İngiltere tarafından ne suretle tatbik edilecek veya Mısır memurları üzerinde İngiltere ne suretle tesir yapacaktı? İngilterenin Rusya - Japonya ile olan münasebet şekli dolayısile, bütün filonun Süveyş kanalından geçmesini (beynelmilel seyrüseferi işkâl) şeklinde telâkki edeceği pek âlâ beklenebilirdi. Bu takdirde Süveyş kanalından geçerek zaman kazanılmak isterken, temamen aksi olacak ve çok zaman kaybedilecekti. İşte bundan dolayıdır ki, Rocest Venski filosunun küçük kısmını Süveyşten geçirmeğe ve kendisi de büyük kısımla Ümit burnundan dolaşmağa karar vermiştir.

3 — Seyahat esnasında mahrukat ve levazım ikmali:

Kömür temini meselesi de, yukarda arzettiğim bitaraflık kaidelerile alakadardı.

Filo; kendisine ait nekadar kömür gemisini muayyen noktalarda hazır bulundurabilirse ve keza, nekadar açık denizde

veya şayrı meskûn körfez ve koylarda kömür almak imkânına sahip olur ve bitaraf liman vesaitini kullanmaktan kendisini vareste kılabilirse, bitarafları o kadar işlerine müdahale ettirmemiş ve binaenaleyh, kendisini istiskal edilir bir misafir olmaktan kurtarabilirdi.

Yalnız açik denizde kömür almanın, bilhassa harekât sahasına takarrüp edildiği nispette tezayüt eden bir baskına uğramak tehlikesi vardı. Buna mukabil, kuvvetli bir bitarafın kara suları dahilinde kömür almak, oldukça emniyeti temin edebilirdi.

Bitarafların, Rus filosu için kömür satmaması ise memul değildi. Hernekadar harbe giden Rus filosuna mahsus olan kömür, Japonlar tarafından harp kontrabandı ilân edilmişse de, tarihin birçok misallerinden de öğrendiğimiz üzere, bu gibi hallerde, bitaraf tebaa, kazancın fevkalâdeliği dolayısile, her türlü tehlikeyi göze alarak harp kaçakçılığı yaparlar. Hattâ İngiltere bile 1877 Türk - Rus harbinde, (bu harp haddi zatında bitaraf tebaa ticaret için büyük zararlar tevlit etmiştir. İngiltere hükûmeti, harp kaçağı kaidelerine riayet edeceğim diye, tebaasını muhasımlara mal satmaktan menetmeği hiçbir zaman düşünemez) diye ilân etmişti. Bu harpte de böyle olacağı muhakkaktı.

Ruslara ait kömür gemilerine, Japon gemilerinin tecavüzü meselesine gelince, evvelâ bu Rus filosu ancak Okyanusa geldikten sonra mümkündü. Saniyen, Japonların harekât sahasından kruvazör harbi için gemi ayırıp ayıramacakları keyfiyeti de, uzak şarkta bulunan Rus filosunun kifayetine ve onların Japonları kendilerine nekadar zaman bağlayabileceğine tâbi idi. Mahrukat ikmali meselesi hakikaten ehemmiyetle düşünülmüş ve tatbik edilebilmiştir.

Kömürün büyük bir kısmı İngiliz ve küçük bir kısmı Alman kömürü olacaktı. Bu kömürlerin istenilen limanlarda veya noktalarda hazır bulunması da, Alman (Hamburg - Amerika) seyrisefain kumpanyasile kuntrat edilmişti. Kuntrat Rus hükûmetile değil, bir Petresburg firmasile yapıldığı için de beynelmilel şartlara uygundu.

Kömür gemileri, bitaraf limandan bitaraf limana ve belli etmeden seyahat edecekler ve hiçbir zaman Rus filosuna 200

milden ziyade yanaşamıyacaklardı. Buluşma ancak limanlarda veya emredilen mevkide bulunacaktı. Bu suretle kömür yüklü gemilerin bitaraf telâkki edilmesi temin edilmiş bulunacaktı. Fakat bütün seyahat esnasında, gemiler ve kumpanya Rus filo kumandanlığı ile sıkı bir temasta bulunacaktı.

Herhangi bir ihtilât dolayısile, muayyen olan zaman ve mevkide bulunamıyan veya herhangi bir sebeple Rus filosuna ulaşamıyan kömür Rus filosu hesabına o limanda satılacak ve kömürler sigorta edilmiyecekti.

Bu kömür işi, hiç bir zaman Japonlar tarafından taciz edilmedi. Yalnız bazı İngiliz limanlarında teahhurlar vaki olmuştur.

Bu teşkilâttan başka, bizzat Rus filosuna refakat etmek ve küçük gemilerin ihtiyacını temin etmek üzere ayrıca Rus levazım gemileri de tertip edilmiştir. Bunlar, büyük gemilerin her kömür alışında, onlarla beraber, Hamburg - Amerika kumpanyasının gemilerinden mevcutlarını ikmal edeceklerdi. Rus filosunun, ta harp sahasına kadar bilâ arıza kömürünü temin edebilmesinde, Rocest Venskinin fevkalâde olan zekâsı ve siyasi vaziyeti iyice kavrıyarak seyahat yolunu iyi intihap etmesinin fevkalâde tesiri olmuştur. Rus filosu bütün seyahat müddeti zarfında, hakikaten bitarafları şikâyete sevkedecek hiç bir hâdiseye meydan vermemiştir.

İstihbarat :

Bütün bu seyahat yolu imtidadınca, uğranılacak her limanda gizli ajanlar temin edilmiş ve her hususta iyi bir istihbarat temin edilmiştir.

Rocest Venskinin haleti ruhiyesi :

Baltık filosunun yapacağı vardım ve uzak şarkta tekrar hâkim bir rol oynayıp oynamıyacağı hakkında umumi fikirler fevkalâde nikbin idi. Fakat filo kumandanı amiral Rocest Venski vaziyeti tamamile başka türlü görüyordu. Rocest Venski, hakikaten vaziyetler hakkında doğru bir hüküm verebilecek bir adam idi. Kendisine tevdi edilen vazife, bilhassa tema-

men şahsına mevdu ve müstakil bir vazife olması dolayısile fevkalâde büyük olan mes'uliyeti, ona bu görüşünün doğruluğunda yardım etmişti. Daha 10 - ağustos muharebesinde, uzak şark filosunun kıymeti gözükmüş ve Rocest Venski bu filo ile kendi filosunu doğru olarak mukayese edebilmiştir. Kendisi, Rusya için yegâne ümit olarak Port Arthurun daha bir müddet dayanmasını ve oradaki filonun pek fazla bir hasara uğramadan Japon filosunu bağlıyabilmesini görüyordu.

Baltık filosunun sevkulceyş vazifeleri:

Rusyanın esas hedefini, esas itibarile (deniz hakimiyetini yeniden kazanmak) teşkil ediyordu. Bu hususta yapılan ilk pilân, uzak şark filosunun, Baltık filosunun muvasalatına kadar dayanabilmesi esasına dayanıyordu. Japonlarla muharebede, her iki filo birleşecekti. Bu suretle icra edilecek bir muharebede, mağlûp olunsun veya galip gelinsin, Japonların artık bir daha denize çıkamıyacak derecede hasarzede olacakları ve geri kalacak Rus filosunun deniz hakimiyetini ele alacağı düşünülmüştü. Şuhalde, Baltık filosunun ilk plândaki vazifesi, uzak şark filosuna bir yardım kuvveti olmak idi.

Fakat nisan başında Petro Pavloskonun batışı ve Makarofun ölümü haberi geldi. Bunun üzerine Baltık filosunun hazırlanması tacil edildi ise de seyahat başlangıcından bütün gayretlere rağmen eylûlü bulacağı tahakkuk etti. Bu müddet zarfında ise Port Arthur muhasara edildi. Uzak şark filosu da artık bir iş yapamaz bir hale gelmişti. İşte filonun hareketinin son günlerine doğru, sevkulceyş vazifesi de hâdisat sebebile değişmiş bulunuyordu. Çünkü, Baltık filosunun muvasalatına kadar, Port Arthurun dayanabileceği şüpheli idi. Dayanamadığı takdirde Baltık filosu tamamen kendi başına deniz hakimiyetini kazanmak vazifesini omuzlarına yüklenmiş bulunuyordu.

Bu takdirde diğer mühim bir meseleyi de düşünmek mecburi idi. Port Arthur sukut ettiği takdirde uzak şarkta filonun istinat edeceği yegâne deniz üssü Viladivostok idi. Fakat Vladivostok limanı eylûlden itibaren donmağa başlıyor ve ikinci kânun ortasından itibaren de iç limana girmek kabil olmı-

yordu. Dış limana bile girişte, ancak buz kırıcıların yardımile bir gemi için 28 saat sarfediliyordu. Doğru olarak diyebilirizki buzların çözülmeğe başladığı şubat ortasına kadar bir filonun Vladivostoktan istifadesi gayrı kabil idi

Şuhalde filonun; Vladivostoğa giriş zamanı da mart ve daha sonraki aylara kalmak üzere tertip edilmeli idi. Çünkü bu limandan da istifade edilemediği takdirde, Rusların dayanabilecekleri başka hiç bir üs yoktu.

Baltık filosunun hazırlanması, vaziyeti ve yola çıkışı:

Yukarda arzettiğim gibi, Baltık filosunun hazırlanmasına fevkalâde hararetle devam ediliyor ve hareket tarihi de haziran sonu olmak üzere kararlaştırılmış bulunuyordu. Fakat bu arada tabii olan teahhurlar başladı. Ancak 25 - Haziranda yeni gemilerin tecrübesine başlanabildi. Bu teahhurlar sebebile, filonun hareket tarihi olarak 14 - Eylûl - 905 in tesbiti mecburiyeti hâsıl oldu. Bu yeni vaziyet, yeni bir filo tertibini ortaya koydu. Eskiden kararlaşan gemilere ilâveten Navarin hat gemisi ile, amiral Nahimof ve Dimitri Dolonkoy zırhlı kruvazörleri filoya itibak edildi. Çünkü artık Port Arthur filosunun filî bir yardım ümitleri pek şüpheli bir hale gelmiş bulunuyordu. Vladivostok kruvazörlerinin yapacağı yardım ise, hesaba alınmıyacak kadar zayıf bulunuyordu. Çünkü, bunların tamirlerinin bitip bitmiyeceği keyfiyeti meçhul idi.

Fakat filonun yola çıkabilmesi için gemilerin işlerinin bitmesi kâfi değil, hiç olmazsa 15 günlük bir münferit ve 15 günlük bir müşterek talim ve terbiye şartı idi. Bundan dolayıdır ki filo, 14 - Eylûl - 1905 te de yola çıkamamış ve ancak 14 - teşrinievvel - 1905 de hareket edebilmiştir.

Baltık filosu ağustos başından itibaren münferit talimlere başlamış ve 20 - eylûle kadar top, torpito atışları ve gece müdafaa talimleri yapmıştır.

22, 23 - eylûlde ilk müşterek seyir tatbikatı talimi yapmış ve bu tatbikat esnasında ilk defa olarak müteharrik hedefe talim namlusile atış yapmıştır.

Daha bu ilk seyir ve tatbikatlarda, memleketi uzun bir seyahat ve neticei kat'iyeli bir muharebe için terkedecek olan filonun nekadar acemi, talim ve terbiyesiz ve idaresi güç olduğu meydana çıktı. Evvelce de söylemiş olduğum gibi, Rusya deniz birliklerinin daima harbe hazır tutulmuş bir kuvvet olması zaruretini anlıyamamış bulunduğu için, celbedilen ihtiyat personal, hiç bir liyakati haiz bulunmuyor ve uzun bir talim ve terbiyeye muhtaç bir vaziyette bulunuyordu. Bu ilk müşterek seyirde, Reval önünde iki kruvazör karaya oturmuş, yeniden tamire ihtiyaç göstermiş ve binaenaleyh, filonun yeniden tehirini mucip olmuştu.

Binaenaleyh, Amiral Rocest Venski; böyle sümmettedarik vücude getirilmiş bir filo talim ve terbiyesiz personalla uzun bir yol kat'edecek ve devamlı, şiddetli bir talim ve terbiye görmüş ve Şubat - 1904 ten beri iyi bir harp tecrübesi geçirdikten sonra; bütün nevakısını ikmal etmiş bulunan düşmanla, (Deniz hakimiyetini yeniden kazanmak) için muharebe etmek gibi çok müşkül bir vazife almış bulunuyordu. Kumandanının üzerine aldığı bu kadar güç ve halledilmesi müşkül bir vazifeye eş olabilecek vak'a olarak Trafalgar muharebesini bulabiliriz. Amiral Vilnovda; tamamen Rocest Venskinin vaziyetine düşmüştü. Mumaileyh, muharebeden bir saat evvel yazdığı bir notta:

(Fransız ve İspanyol amirallarile, yeni tabiye usulleri hakkında konuşmağa vakit bulamadığını ve gemilerini ancak bir hat üzerine dizebildiğini ve bunun düşmanının yegâne istediği şey) olduğunu yazmaktadır.

Rocest Venski de tamamen ayni vaziyette idi. Harbin başından beri vukua gelen muharebeler; tamamen yeni tabiye usullerini meydana koymuştu. Ve Rocest Venski filosunu bu yeni kaidelere alıştırmak mecburiyetinde idi. Bu muharebeler, muharebenin uzak mesafeden icra edilmesini ortaya çıkarmıştı. Rocest Venski bu usulü muharebeyi tabiyevi ve topçuluk nazarından nasıl tatbik edecekti? Maiyyet personalının bu yeni usul tabiyeye alıştırılması nasıl olacaktı?

Bu suretle; ancak yazın bir kaç ayına inhisar eden filo talim ve terbiyesinin nekadar az ve kifayetsiz olduğu anlaşılmış

ve sulhte yapılmıyan personal talim ve terbiyesinin ne neticeler verebileceği hakikati Rusyada acı bir suretle hatırlanmıştır.

Artık filo son hazırlıklarını tamamlıyordu. Fakat filo yola çıkarken haleti ruhiyesi üzerinde bir de şu keyfiyet tesir yapıyordu:

Hazirandan itibaren; Japonların Şimaldenizine ve Baltık denizine torpitobotlar ve muhripler göndereceği ve filoya hücum edeceği rivayetleri dolaşmağa başlamıştı. Bu rivayetlerin kontrolu çok güçtü. Bundan dolayıdır ki Rus makamatı, bütün Baltık sahili boyunca emniyet tedbiri almış bulunuyordu. Hattâ bir aralık Baltık denizinde şüpheli gemiler bulunduğu ve Japonların Danimarka sularına mayn dökeceği hakkında haberler bile alınmıştı.

Hazırlanmakta bulunan veya talimden avdet eden filo gemileri geceleri emniyet tedbirleri alıyorlar ve karakol botları tarafından kordon altına alınıyorlardı. Bundan dolayıdır ki filo yola çıkarken personalın âsabı oldukça gergin bir vaziyete girmiş bulunuyordu.

<u>Baltık filosunun Tanjere kadar seyahati:</u>

Filo 14 - I. Teşrin - 1904 te hareket etti. Seyahate iştirak eden gemiler ve bu gemilerin kuruluşu kroki - 4 te gösterilmiştir.

Port Arthurda bulunmuş olan bir yüksek rütbeli subayın tavsiyesi üzerine büyük beltten geçilirken mayn taramak için tertibat alındı. Fakat Roland ve buz kırıcı Bermak tarafından çekilen tarama halatı ilk seyirde kesildiğinden, filonun süratini pek ziyade azaltan bu işten sarfı nazar edildi. 19 - I. Teşrinde bilâ hâdise beltlerden geçildi.

20 - I. Teşrinde « Aalbeck » körfezine demirlendi. Filoya gelen haberlerde, şüpheli gemilerin Şimaldenizinde görüldükleri merkezinde idi. Bu haberler, gittikçe âsabı geriyor ve Rocest Venski gemilerine, daima torpitobot hücümlarına karşı müteyakkız bulunmaları emrini tekrarlıyordu. Bundan dolayı Rocest Venski gemilerini, muayyen tarihten bir gün evvel hareket ettirdi. Gemiler grup grup seyrediyorlardı.

Bu aralık, Kamçatka tamir gemisinde bir makine arızası zuhûr etmiş ve kruvazör filosile seyretmekte bulunan mezkûr gemi, geri kalmağa başlamıştı.

21 - I. Teşrin - 904 saat 20,45 te, Rocest Venski, Kamçatkadan, her taraftan torpito hücumuna uğradığı hakkında bir rapor aldı. Halbuki Kamçatka, tesadüfen yanından geçen bir İngiliz ve bir Alman şilebini torpitobot zannetmişti. Fakat bu yanlış raporun, birinci ve ikinci fırkalar üzerindeki tesiri pek fena oldu. Suvaroftaki kumanda heyeti, Kamçatkanın geri kalmakta olduğunu biliyorlardı. Bundan dolayı Kamçatkanın verdiği mevkie nazaran, derhal hesaba girişerek, rapor edilen düşman botlarile telâkinin 22 - I.Teşrin saat 1,00 de olabileceğini tayin ettiler. Bu sırada saat 22 yi bulmuştu. Rocest Venski derhal telsizle bütün filoya tam emniyet tedbiri alınması emrini verdi. 22 - I. Teşrin saat bire doğru : Karanlık gece, arasıra ay çıkıyor, hafif rüzgâr ve biraz ölü deniz : Filo, Dogerbanka gelmiş bulunuyordu. Dogerbank ta; İngiliz kaynaklarına göre beynelmilel nizamata göre muktazi bütün fenerlerini yakmış bulunan Hull balıkçı filotillâsı, avlanmakla meşguldü (Ruslara göre fenersiz). Önde giden kruvazör filosu, projektörlerile bu balıkçı gemilerini tenvir ederek, mahiyetlerini anladı ve amirala, şüpheli gemi olmadıklarını telsizle rapor etti. Fakat, Rus filosunun son grupu olan birinci fırka, bu balıkçı filotillâ grupuna yaklaştığı zaman, bu gruptan atılan bir yeşil veri bütün âsabı gerdi. Halbuki bu işaret, beynelmilel balıkçı nizamnamesinde (Sancaktan ağ atınız) manasını ifham ediyordu. Ve yine tam bu ande, Suvarofun çanaklığındaki gözcü (Karartılmış şüpheli bir geminin sancak tarafından doğruca Rus gemileri üzerine gelmekte olduğunu) rapor etti. Derhal projektörle tenvir edildi. Bunun üzerine gözcü (Süratle yaklaşmakta olan bir torpitobot olduğunu zannediyorum) diye bağırdı. Bu ande, köprüüstünde bulunan Amiral Rocest Venski, bizzat ateş emrini verdi. Ayni ande, iskele tarafında da bir karartı görüldüğünden, derhal üzerine ateş açıldı ve bu ateşe diğer gemiler de iştirak ettiler.

Bu karışıklık 10 dakika kadar devam etti. Rus gemileri biribirine girdiler. Fakat 6 balıkçı gemisi muhtelif derecede hasarzede oldu, birisi battı ve cem'an 2 kişi öldü ve 6 kişi yaralandı.

Rus gemileri de biribirinin ateşinden müteessir oldular. Avrora kruvazörü bir çok isabetler aldı. Keza Dimitri Donskoy kruvazörü de isabet aldı ve ancak bunun tanıma işaretini vermesi üzerine Rocest Venski kesateş emrini verdi. Ve yoluna devam etti. Kruvazör fırkası kumandanı Amiral Engist Avrora, Dimitri Donskoy ve Kamçatka ile, bir gün sonra Doveri geçti.

Torpitobotlar ve bir kaç kruvazör Breste uğradılar ve kömür aldılar. Bu aralık, Rocest Venski Vigoya müteveccihen yoluna devam ediyor ve hâdise hakkında hükûmetine hiç bir haber vermemiş bulunuyordu.

Hâdise, İngilterede malûm olur olmaz, derhal büyük bir galeyan başladı, Dünya efkârı umumiyesi de Rusya aleyhine ateş püskürüyordu. İngilterede efkârı umumiye; Rus filosunun cebren tevkif edilmesini ve hâdise müsebbiplerinin tecziye edilmesini istiyordu. Rus filosunun yaralananları düşünmeden yoluna devam etmesi de, galeyanı arttırıyordu. Rus hükûmeti, amiraldan hiç bir rapor alamadığı için, bütün bunlara cevap veremiyor ve bittabi bu da vaziyetin daha ziyade fenalaşmasını mucip oluyordu.

Rocest Venski; 26 - I. Teşrinde birinci fırka ile Vigoya vardı ve hâdiseyi rapor etti, bundan sonra artık hâdise hakkında bir karar verilebilirdi. Diğer gemiler, peyderpey Tanjere muvasalat ederek toplanmağa başladılar. Bu aralık İngiltere hükûmeti de efkârı umumiyeyi yatıştıracak tedbirlere başladı. Vatan filosu Portlantta, kanal filosu Cibraltada ve Akdeniz filosu da Maltada toplanmak emrini aldı ve kuvvetli bir kruvazör filosu da Vigodaki Rus birinci fırkasının tarassuduna gönderildi. İngiliz diplomasisi de Rusların bitaraf limanlardan istifadelerini güçleştirmek için her türlü teşebbüse girişmişti. İngilizler, gerek Tanjerde ve gerekse Vigoda Rus gemilerinin bulunması, beynelmilel hukuk kaidelerine bir tecavüz olarak ileri sürüyor ve gerek Paris ve gerekse Madritte tazyikatta bulunuyordu.

Dogerbank hâdisesine gelince :

Nihayet Ruslarla İngilizler, bir Rus, bir İngiliz, bir Amerikan, bir Fransız ve bunların dördünün ittihaz edeceği bir beşinci bitaraf Amiraldan (Avusturya oldu) mürekkep bir komisyonun vereceği karara göre hareket edilmesinde ittifak ederek mesele nisbeten yatıştı. Komisyon neticede, Rusları haksız çıkardı ve Rusya 60 bin İngiliz lirası tazminat vermeği kabul etti.

Roçestvenski 1 - 2. Teşrin - 904 te Vigodan hareket edebildi. Fakat kendisini 5 İngiliz kruvazörü takip ediyordu. Nihayet bütün rus filosu Tanjerde toplanabilmişti.

Fas hükümeti, tabii Fransanın direktifile, limanını tamamen Ruslara açmıştı. Bu, kadar kargaşalıktan sonra, Ruslar için bulunmaz bir nimetti. Buradan itibaren artık filo, iki kısma ayrılacak ve bir kısım Süveyş kanalından ve diğer kısım da Ümit burnundan dolaşarak Madagaskarda tekrar buluşulacaktı. Bu ayrılışı bir takım müverrihler, Dogerbank hâdisesine atfediyorlar. Halbuki, evvelce arzettiğim gibi bu keyfiyet, esasen kararlaştırılmış ve plân o suretle tertip edilmişti. Filhakika, Süveyşten geçmenin, yolun 5000 mil kısalması ve bu suretle gemilerin az hırpalanması, yardımın tacil edilmesi dolayısile Port Arthur müdafilerinin azminin çoğalması ve bilhassa, müşterek talimler için zaman kazandırması gibi fevkalâde faideleri vardı. Fakat ameliyat sahasında tatbikı çok güçtü. İngilizlerin çıkaracağı müşkülât dolayısile, pek âlâ, büyük teahhurlara ve müşkülâta maruz kalınabilirdi. Bilhassa Dogerbank hâdisesinden sonra bu ihtimal fevkalâde tezayüt etmişti. Bundan dolayıdır ki evvelki plâna sadık kalındı ve gemiler biri Roçestvenskinin kumandasında olarak Ümit burnunu dolaşmak ve diğer kısmı Fölker samın kumandasında olarak Süveyşten geçmek üzere ikiye ayrıldı. Fölkersam, yalnız başına ve müstakilen hareket edeceği için bu tefrikte, su çekmeleri veya sıai seyirleri göz önünde tutulmakla beraber, Fölkersam filosunun da, muharebe kudreti cihetinden kifayetli olmasına ehemmiyet verildi.

Rocestvenski filosu:

Rocestvenski ile hareket eden gemiler şunlardır:

Suvarof, İmparator Aleksandr III, Borodino, Aryol, Amiral Nahimof, Dimitri donskoy, Avrora ve bu sırada Tolondan gelip iltihak eden Orel hastane gemisi, Anadir, Kamçatka, levazım ve tamir gemilerile Roland romorkörü ve Meriyatiç, Malaya nakliyeleri.

Fölkersam filosu:

Sisoi veliki, Navarın hat gemileri, Almas, Zemçug, Sivyetlana hafif kruvazörleri, 7 torpitobot, Korea ve Kitai filotillâ depo gemileri.

Rocestvenski filosunun Madagaskara kadar seyahati:

Rocestvenski maiyetine aldığı gemilerle 5 - 2. Teşrin - 934 Tanjerden hareket etti. Ve 1500 millik bir yolu vasati 9 mil ile seyrederek 12 - 2. Teşrinde Dakar a vardı. Burada kendisini, 5 gündenberi 10 Alman vapuruna yükletilmiş 30000 ton kömür bekliyordu. Bu seyahat esnasında, Malaya nakliyesindeki makine arızası dolayısile 6 saat beklenilmiştir. Havanın pek fena ve ölü deniz bulunmasına ragmen derhal kömür alındı ve kömürden sonra bir gün istirahat verilerek 16 - 2. Teşrinde tekrar yola çıkıldı. Bu sefer, 2000 mili yine vasati 9 mil ile katederek 26 - 2. Teşrin - 904 te Librevil e vardı. Yolda gine Malaya vapurunda ve Borodino hat gemisinde makine arızası çıkmış ve bu yüzden vakit kaybedildiği gibi, seyrisefain hatası dolayısile de zaman zıyaına sebep olundu. Dimitri Donskoy, mevki hatası yüzünden bir kum bankı atladı ve kondenserlerine kum girdi. Ve bütün filo Librevili 30 mil geçtikten sonra, ancak sahile bir römorkör göndermek suretile vaziyeti anlıyabildi. Burada da 26000 ton kömür Rusları bekliyordu. Asıl şehirden 19 mil dışardaki mersada, filo kömürünü ikmal etti. Bu sefer hava iyi idi. Rocestvenski buradan Portekize ait Grosa Fişer körfezine yolverdi. Fakat buraya geldiği zaman Portekiz gambotu Limpopo yu buldu. Portekiz gemisi kuman-

danı amiral gemisine gelerek, 3 mil olan Portekiz kara suları dahilinde kömür alamıyacağını tebliğ etti. Çünkü Portekiz, umumun malûmu olduğu veçhile, uzun senelerdenberi İngiliz nufuzu altında idi. Fakat, Rocestvenskinin demirlediği yer sahilden 3 milden fazla idi. Ayni zamanda bu körfez, kapalı bir körfez olmadığı için de, beynelmilel hukuk kaidelerine göre kömör almasında bir mahzur yoktu. Portekiz kumandanına bu yolda cevap verildi. Rus membalarına nazaran, Portekiz kumandanı hiç bir cevap vermeden gitmişti. Fakat Portekiz gazeteleri; bu kumandanın şeciane ve cesurane hareketinden dolayı taltif edildiğini yazmışlardır. Maamafih Rocestvenski, filonun herhangi bir suretle teahhuruna meydan vermek istemediği için burada ancak 24 saat kalmış ve kömür gemilerini, Almanlara ait bulunan Lüderiç körfezine göndererek kendisi de buraya hareket etmiştir. Rocestvenski bu hâdisede, hakikaten soguk kanlılığını muhafaza etmiştir. Rocestvenski Lüderiç körfezine 11 - 1. Kânun - 904 muvasalat etti. Evvelâ hava çok fena olduğu için kömür alamadı. Fakat üç gün sonra hava yatıştı ve 15 - 16 - 1. Kânunda kömürünü ikmal edebildi. Boşalmıyan kömür yüklü gemiler, Madagaskardaki Sent mari limanına müteveccihen yola çıkarıldı. Ve Rocestvenski 17 - 1. Kânun - 904 te hareket etti. 19 - 1. Kânunda Kap şehri geçildi. Ve Orel hastane gemisi şehre gönderilerek, filonun Ümit burnunu dolaşmakta olduğu Petresburga bildirildi. Ve filo 29 - 1. Kânun - 904 te Sent mariye vasıl oldu. 2100 millik bu mesafede, 7 milden biraz fazla olan vasati bir süratle katedilmiştir. Çünkü bu sefer, yine mutat ufak tefek makine arızalarından başka; oldukça da şiddetli fırtınaya rast gelinmiştir.

Burada da derhal kömür alınmağa başlandı. Bu ameliye düzgün gittisede 3 - İkincikânun - 1905 te çıkan fırtına yüzünden kömür işini tatil ederek demir yerini değiştirmek zarureti hâsıl olmuştur Bu arada Roland römorkörü, haber alıp verme işi için, telgraf hattı bulunan Tamatauya gönderilmişti. Roland 6 - İkincikânun - 1905 akşamı çok mühim haberlerle geldi. Uzun zamandanberi beklenilen hâdise vaki olmuş Port Arthur sukut etmişti. Ayni zamanda; Fölkersamda 28 - Birincikânun - 1904 te

Nosibe ye gelmişti. Binaenaleyh Rocestvenski de 7 - Ikincikâ - nun - 1905 te Nosibe ye mütevecciben hareket etti.

Fölkersam grupu :

Fölkersam grupuna dahil bulunan torpitobotlar, iki grupa ayrılarak daha birinciteşrin sonunda hareket etmişler ve Cezayire uğrıyarak Bizertaya gitmişlerdi. Bunlara Sivyetlana kruvazörü refakat ediyordu. Fölkersam 5 - İkinciteşrin - 1904 te Tanjerden hareket etti. 2 - İkinciteşrinde tarpitobotlar da dahil olmak üzere bütün grup Giridin Suda limanında toplandı. Burada 8 şilep içinde 7000 ton kömür hazırlanmış bulunuyordu. Fölkersamın gemileri bu kömürün bir kısmını alabildiler. Mütebakisi, Rusyadan gelecek olan diğer gemiler için yine şilepler dahilinde olmak üzere Suda da bırakıldı. Mürettebatın Giritte bıraktığı tesir iyi olmadı.

Efrattaki ve subaylardaki şevksizlik pek aşikâr idi. Hepsi de, kendi filolarının zayıflığını açıkca söyliyorlardı ve Fölkersamı nazik bir salon adamı olarak tanıyorlardı.

21 - İkinciteşrin - 1904 te bütün filo hareket etti. ve 24 - İkinciteşrinde Port Saide vâsıl oldu. Filonun geçişini emniyete almak için, Kahiredeki Rus mümessilinin gerek hükûmet ve gerekse kanal idaresi nezdinde yaptığı teşebbüsler müsmir oldu. Geçişi arızasız bir surette neticelendirebilmek için, kanaldaki seyrüsefer tatil edildi. Kanalın her iki yandaki sahiline hecinli karakol müfrezeleri kondu. Büyük ve küçük tuzlu göllerde karakol gemileri toplandılar ve emniyete aldılar. Buna rağmen, Rus filosunun önünden evvelâ, Ruslar tarafından kiralanmış üç Fransız yatı geçti. Bunlar, kanaldan çıkar çıkmaz ilk şap bankını da aradılar. 25 - İkinciteşrin saat 7,30 evvelâ torpitobotlar geçtiler, bunları filo takip etti. Bu suretle 26 - İkinciteşrin saat 12 de bütün filo kanalı geçerek Süveyşe gelebildi. 27 - İkinciteşrinde de Cibutiye mütevecciben hareket etti. Kanaldan geçiş salimen ve pürüzsüz olmasına ragmen Mısırdaki İngiliz mümessili lort Kromer; Rusların fazla ihtiyati tedbirleri dolayısile, beynelmilel seyrüseferin iz'aç edildiğini ileri sürerek protesto etti ise de bir netice vermedi. Kanal idaresi Ruslardan 15000 altın lira ücret almıştır.

3 - Birincikânun - 1904 te bütün filo Cibutiye demirledi. Buradaki sıcak yüzünden mürettebat kömür işinde çalışama - dıklarından liman amelesinden istifade edildi. Cibutiden 14 - Birincikânunda hareket edildi ve 17-19 - Birincikânunda Ras Haforda kömür alındı. Fakat burası denizaltı yer olduğundan, kömür gemileri bordaya alınamadığı için, mecburen kömür gemilerinin beraber taşıyabildikleri vesait kullanılarak kömür alınabildi ve 28 - Birincikânunda Fölkersam grupu Nosibe ye muvasalat etti.

Grup, vasati olarak 7 mille seyir etmiş, ve limanlarda birçok eğlenmesine rağmen tahmin edilen müddetten takriben 13 gün evvel Madagaskara varmıştır. Madagaskara 19 gemi içinde 100 000 ton kömür gönderilmişti. Fakat gemiler, Diyago Svarez de bulunuyordu. 30 - Birincikânunda, Rocestvenski ta - rafından gönderilen muavin kruvazör Güban, Diyago Svareze gelerek, kömür merkez hizmetini deruhte etti ve 4 gemi der - hal 6 - İkincikânun - 1905 te Nosibe ye gönderildi. Fölkersam filosu, kömürünü pek ağır alıyor, bazı gemiler Alman kömürünü beyenmiyerek almaktan istinkâf ediyor ve Fölkersamda da işleri tacil ve yolunda götürecek enerji pek noksan bulu - nuyordu.

Nihayet Rocestvensiki 7 - İkincikânun - 1905 te Nosibe ye geldi. Derhal işe müdahale etti ve bu suretle 14 - İkincikânun - 905 te bütün filo kömürünü ikmal edebildi.

Rusyadan gelen yedek gemiler :

Hazırlıkları bitmediği için Rocestvenski ile hareket edemiyen Prozorlivi torpitobotu, Oleg ve İzumrut kruvazörleri, Riyon ve Dineyir muavin kruvazörleri, Reçvi, Gromki ve Grosni torpitobotları 18 - İkinciteşrin - 1904 te hareket ettiler. Yolda Prozorlivi torpitosu bir topuk atlıyarak pervanelerinden birisi sakatlandı. Frederik Hafına girmeğe mecbur kaldı. Diğer gemiler Tanjer üzerinden Sudaya geldiler. Burada, Prozorlivi yine arıza çıkararak burada kaldı. Reçvi de kanalda bir yere bindirerek seyahate devam edemiyecek hale geldi. Bu suretle 10 - İkincikânun - 1905 te Süveyşten geçen yedek filonun torpitobotların-

dan ancak ikisi: (Gromki ve Grosni), diğer gemilerle birlikte 18 - İkincikânunda Cibutiye geldiler. Filo burada 2 - şubat - 1905 e kadar kaldı ve 16 - şubat - 905 te Nosibe ye muvasalat ederek Rocestvenskiye iltihak etti.

Filonun Madagaskar'da kalışı:

Baltık filosunun Madagaskara gelişindan sonra Rejestvenski şimdiye kadar yendiği bir çok müşküllerden sonra, hiç ümit etmediği diğer müşküllerle karşılaşmıştı.

Evvelâ, plân mucibince, filo, Diyago Sivareç'te toplanacaktı. Halbuki Fransız hükûmeti; gerek Japonların ve gerek İngilizlerin yaptığı müteaddit teşebbüsler karşısında dayanamadı ve Rusyaya daha birincikânun esnasında, Rus donanmasının Diyago Sivareç'te bulunamıyacağını ve fakat Madagaskarın diğer limanlarından istifade edebileceğini bildirmişti. Petresburg bu haberi yolda Rojestvenskiye bildirdi ve buluşma mevkii olarak Nosi Beyi tayin etti. Fakat Sent Mari, Rojestvenskice daha iyi bir liman olarak telâkki edildiğinden Sent Mariye gitmesine müsaade edilmesini ve Fölkersam grupuna da o yolda emir verilmesini rica etti. Herhalde, Rocestvenskinin bu ricası nazarı itibara alınmamış olmalı ki, Rocestvenski Sent Mariye ve Fölkersam'da Nosi Beye demirledi. Rocestvenski, Fölkersama, Sent Mariye gelmesini emretti. Fakat Fölkersam, gemileri demirler demirlemez hemen makinelerini açtığından Rocestvenski filosu ile birlikte Nosi Beye gitmeğe mecbur kaldı.

14 - İkincikânun - 1905 te bütün filo kömürünü aldı. Rocestvenski, Japonların hazırlığına meydan bırakmadan, pek doğru olarak, hemen hareket etmek istiyordu. Fakat şimdi de yeni bir müşkülât baş gösterdi:

Japonlar, Holandaya iki defa nota vererek, harp sahası sayılabilecek olan Somatra ve Cava limanlarında, Rusların kömür almalarını bitaraflığı ihlâl sayacağını bildirmişti. Buna inzımam eden İngiliz tazyikı, nihayet Holandalıları, Rusları limanlarında veya karasuları dahilinde kömür almaktan menetmek kararına vardırmış ve Holanda müstemlekeleri adeta seferberlik vaziyeti almıştı. Buna ilâveten kruvazörlerden mü -

rekkep bir Iapon kuvvetinin de Hint Okyanusuna girdiği haberi ortaya çıkınca Hamburg - Amerika kumpanyasının Madagaskar mümessili; merkezden sarih emir olmadıkça hiç bir kömür gemisini, Rus filosunun refakatine veremiyeceğini bildirdi. Çünkü Hint Okyanusunu harp sahası addediyor ve Rusya ile yapılan bir mukavelede harp sahasında kömür verileceği tasrih edilmemiş bulunuyordu. Şirketin Madagaskar mümessilinin, merkeze sorduktan sonra aldığı cevap ta kendisini teyit ediyordu. Bu öyle bir şekil idi ki, halledilmedikçe filonun hareketine imkân yoktu. Bu yüzden Petresburgta uzun müzakereler başladı. Bir taraftan da İngiltere Kardiften Rus filosu için ikinci defa kömür almağa gelen gemilere kömür vermekte müşkülât çıkarmağa başladı.

Gerek Petersburgta cereyan eden müzakereler ve gerekse Hamburg - Amerika şirketi başdirektörü ile bizzat Rocestvenskinin yaptığı müzakerelerden sonra, nihayet ancak 8 - Mart - 1905 te kömür işi halledilebildi ve büyük Okyanusta onikinci arz dairesine kadar (Gerek Hint Okyanusunda ve gerekse Malaka boğazının dışında) muayyen yerler için yola çıkmış olup hareketleri tevkif edilen ve Cibutide kalan kömür yüklü gemiler, tayin edilen mahallere hareket ettiler.

Rus filosunun ahvali ruhiyesi :

Madagaskarda kalındığı bu uzun müddet Rus filosunun ruhiyatı üzerinde pek fena icrayı tesir etti. Gerek vatandaki iğtişaş haberleri gerek sıhhi vaziyetin fenalığı ve gerekse ne olacağı bilinmeden kalış, mürettebatı fena halde bozuyordu bu yüzden divanıharpler çoğaldı, hattâ divanıharplerin ölüm cezası bile hükmettiği oldu.

Fakat Rocestvenski, bu ölüm cezalarını tasdik etmedi, çünkü bizzat kendisi esasen hep beraber öleceklerine kani idi.

Mürettebat hayatı üzerindeki değişiklik ihtiyacı ve hiç bir eğlence görmeden devam edilen talim ve terbiyede ruhlarını öldürüyordu.

Buna bazı gemilerin iaşe fenalığı, zabitlerin kayıtsızlığı da inzımam ediyordu. Buz makinesi mükemmel işliyen ve gemi kumandanının iaşe ile bizzat meşgul olduğu üçüncü Aleksandr

zırhlısının bütün hastaları 9 kişiyi tecavüz etmemiş ve bu gemide dissiplin hayrete şayan derecede muntazam tutulabilmiştir.

Buna mukabil bazı gemilerde hastalık yüzde 65 e kadar çıkmış bulunuyordu. Mürettebatının ekseriyetini gönüllüler ve ihtiyatlar teşkil eden muavin gemiler de ise vaziyet çok daha fena bir hale gelmişti.

Bunu Rocestvenski çok açık bir surette gördü. Vegerek müşterek talim ve terbiyeyi yükseltmek ve gerekse ataletin tevlit ettiği bu feci hali giderebilmek için harekete geçti.

İkincikânun 1905 de gemiler ilk defa harekete geçtiler. Bu anden itibaren Madagaskardan hareket gününe kadar muhtelif seyir atış ve hücum talimleri yapıldı, fakat neticede bir az salâh görülmekle beraber cepane azlığı dolayısile kâfi derecede atış yapılamadığından netice yine memnuniyet bahş değildi. Rusyadan da ayrıca talim cepanesi gönderilemedi.

Baltık filosunun yeni vazifesi:

PortArthurun sukutundan sonra; Baltık filosu, artık takviye kuvveti olmaktan çıkmış ve kendisine düşen vazife; cebren deniz hakimiyetini yeniden kazanmak olmuştu.

Bu keyfiyet meşhur 244 numaralı telgrafla Recestvenskiye 12 İkinci kânun - 1905 de bildirilmişti.

« Port Arthurun sukut etmesi ile, ikinci Okyanus filosuna deniz hakimiyetini yeniden kazanmak ve Japon ordusunun ana vatanla irtibatını kesmek vazifesi düşmektedir. Eğer amiral bu işi yapmak için maiyetindeki kuvveti kâfi görmiyorsa, Baltıkta bulunan bilcümle harp gemileri emrine gönderilecektir. Bu husustaki mütalea ve düşüncelerinizi bildiriniz.»

Recestvenski buna şu cevabı vermiştir.

1 — Maiyetimdeki gemilerle, deniz hakimiyetini kazanabilmeği ümit etmiyorum.

2 — Anavatandan gönderilecek eski gemiler, benim için faydadan ziyade bir mâni teşkil edecektir.

3 — Elimde bulunan kuvvetlerle yapabileceğim yegâne şey Viladivostoka doğru bir yarma hareketi yapmak ve Viladivostoka gittikten sonra Japon gerilerini tehdit etmek olabilir.

Bu cevaba rağmen; Rusyada galeyanda bulunan efkârı umumiyeyi tatmin için ikincikânun nihayetinde eski gemilerden mürekkep bir üçüncü filo teşkil edildi. Maamafih, Rocestvenski bu filonun gönderilmesine artık itiraz edemedi isede, üçüncü filo hakkında başka bir emir almadığından bundan istifade ederek harekete karar verdi.

Filonun Madagaskardan hareketi:

Rus filosunun bu defa katedeceği mesafe 4300 mil idi. Madagaskar'da 46 gün kaldıktan sonra 16 - Mart - 1905 de filo Madagaskardan hareket etti. Recestvenski, gemiler kömür alırken bir düşman ile bir muharebeyi gözönünde bulundurduğundan emniyet tertibatına tevessül etmişti. Bu da kömür almağa ihtiyaç göstermiyen beş muavin kruvazör tarafından temin ediliyordu. Torpitobotlar, muharebe gemileri tarafından yedeğe alındı. Seyahat esnasında makinelerde çıkan muhtelif sakatlıklardan başka yedek halatlarının pervanelere sarılması vak'alarının da tekerrürü ve yolda kömür alınmak için sarfedilen zaman dolayısile bütün filo vasati olarak 7 mil ile seyretmiştir. Filo üç gün kömür almak için denizde stop etmiştir. Rocestvenski yolda ayni zamanda seyir ve muharebe teşkilâtı talimleri de yaptırdı. Bir çok şeyler yapıldı fakat subay muhiti tam manasile muattal olduğundan lâzım gelen istifade temin edilemedi.

Nihayet filo, 5 - Nisan - 1905 de Malaka boğazına dahil oldu. Herhangi bir Japon hücumunda muhafazalı bulunmak için hat gemilerini iki kolona üzerine tâbiye ederek ortaya transportları aldı. Önüne hafif keşif gemilerini yaydı ve arkasına büyük kruvazörleri aldı. Kruvazörlerle geçilen bu geçidi taratmağı düşünmedi. Bu suretle kruvazörlerin bir tarama işi ile talim ettirilmesi fırsatı kayboldu.

Geçiş esnasında mürettebat çok heyecanlı idi. Bir çok defalar Japon torpitobotları ve denizaltı gemileri rapor edildi. 10 nisanda Singapor önüne gelindiği zaman Rus konsolosu bir stimbot ile gemiye geldi ve yeni gazeteler getirdi. Recestvenski bu gazetelerden Neboğatof'un 3 filo ile 7 nisanda Ci-

butiden hareket ettiğini öğrendi. Bundan başka konsolostan da üç gün evvel bazı Japon kruvazörlerinin Singaporda bulunduklarını haber aldı. Bunlar amiral Deva kumandasındaki Kazagi ve Çitoze kruvazörleri idi. Boğazı geçti ve yine önünde Siviyet Lana grubunun teşkil ettiği (biri muavin kruvazör) keşif şeridi olduğu halde şimale seyrine başladı.

Recestvensikinin bundan sonraki bütün hareketleri, üçünü filoyu beklemeden doğruca Viladivostoka gitmek idi. Bunu, hemen Kamran körfezinin yakininde, gemilerine kömür aldırmasından istidlâl ediyoruz. Fakat bir türlü kat'i kararını veremedi Petersburgla haberleşmek için yoldan Seyguna gönderdiği Orelden bir cevap almaktan kendini menedemedi ve bu suretle Rus filosu 24 - Nisan - 1905 de Kamran körfezine demirledi. Derhal kömüre başladı. Fakat 16 - Nisan - 1905 de Petersburgtan üçüncü filoyu beklemek emrini aldı.

Nebogatof filosunun seyahati :

Bu kuvvet, bilâhare kuruluşta görüleceği üzere bir eski muharebe gemisi ile üç eski sahil zırhlısından, bir eski zırhlı kruvazöründen ve bir takım ağırlık gemilerinden mürekkep bulunuyordu. Bunların Japonlar karşısında hemen hiç bir muharebe kıymetleri yoktu.

Mürettebatına gelince : Esasen Baltık filosunun teçhizinde mürettebat cihetinden pek müşkülât çekildiği ve mütehassıs mürettebat bulmakta zorluklarda kalındığını ve hattâ ecnebi personal tedarik edildiğini arzetmiştim.

Bu üçüncü filo temamen acemi ve bir işe yaramıyan mürettebat ile teçhiz edilmişti.

Esasen filo, efkârı umumiyenin tazyiki ile teşkil edilmiş ve yola çıkarılmıştır. Yoksa Petersburgdaki Rus deniz makamatı da bunun bir işe yaramıyacağını takdir ediyorlardı. Bu filonun ilk hedefi de Madagaskardaki Nosi By idi.

Hiç bir hâdise olmadan Akdenizi ve Süveyşi geçti, Cibutiye gelei. Burada Petersburgdan Baltık filosunun Madagaskardan hareketini ve binaenaleyh onu takip etmesi emrini aldı ve 7 nisanda Cibutiden hareket etti. 1 - Mayıs - 1905 de Singa-

pora geldi ve burada Rocestvenskinin, 9 - mayısta Bang Fong körfezinde kendisine iltihak etmesi hakkındaki emrini aldı.

Üçüncü filonun harp gemileri şunlardır:

Sahil mühafızı zırhlılar	Eski muharebe gemisi	Zırhlı kruvazör
Amiral Senyavin	İmparator Nikolai I	Viladimir Monomah
» Apraksin		
» Oçakof		

Baltık filosunun Kamran körfezindeki kalışı :

Kamran körfezi, filonun gerek kalışı ve gerekse bu kalış müddeti zarfında emniyete alınabilmesi itibarile çok elverişli idi. Rocestvenski bu limanı intihapta fevkalâde isabet etmişti.

14 ve 15 - Nisan - 1905 günlerinde gelen dört büyük Alman vapurundan kömür alındı ve geri kalan kömürler Anadır, İrtiş ve Korea nakliyelerine alınarak Alman gemileri Seyguna gönderildi.

Fakat 21 - nisanda herhalde Amerikan ve İngiliz hükûmetlerinin de inzimamile Japonyanın yaptığı protesto ve teşebbüsler neticesi olarak Fransa hükûmeti şimdiye kadar muhafaza ettiği büyük tarafgirliği bırakmak mecburiyetinde kaldı ve Annam sularındaki Fransız filosu kumandanı Amiral Jonkier, Rocestvenskiye Annam sularını terketmesi lüzumunu tebliğ etti. Halbuki Rocestvenski, üçüncü filoyu beklemek emrini almıştı. Rocestvenski fevkalâde müşkül vaziyete düşmüştü. Üçüncü filoyu beklemeden doğruca Viladivostoka gitmek kararını vermemesinin ve bunu istizan etmesinin cezası pek ağır oluyordu.

Rus erkânıharbiyesinin neşrettiği resmî eserden de Rocestvenskinin Kamrana gelir gelmez üçüncü filoyu beklemeden doğruca Viladivostoka gitmek için telgrafla müsaade istediğini ve fakat kendisine üçüncü filoyu beklemesi emri verildiğini öğreniyoruz. Japonya bundan derhal haberdar olmuş ve Rusların Kamranda bekleyişini, harp sahası addettiği bu sahada Rusların Fransız limanlarını harekât üssü olarak kullandığı şeklinde telâkki ettirerek Amerikan ve İngilizleri de kendisile beraber harekete sevke muvaffak olmuş ve Fransızları tazyik edebilmiştir.

Rocestvenski Fransızlar tarafından verilen mühletin hitamında Almas kruvazörü ve muavin kruvazörler müstesna olmak üzere bütün gemilerle limandan çıktı. Limanı terkeder etmez stop ederek bütün kumandanları amiral gemisine çağırdı. Bir meclis aktetti. Bu mecliste muharebede kullanılacak tabiye hakkında müzakereler yapıldı. Ve en sonunuda Amiralın :

« Üçüncü filoyu, ancak kömürümüz müsaade ettiği nisbette bekliyeceğiz; ondan sonra, filo iltihak etse de, etmese de doğruca Viladivostoka hareket edeceğiz. Gayemiz hedefe varmak için daima ileri harekettir. Bunu unutmayınız» dediğini biliyoruz.

26 - nisan akşamı Rocestvenski biraz daha şimalde bulunan Bang Fung körfezine demirledi. Burası gayrı meskûn ve telgraf irtibatı bulunmıyan bir yerdi. Buna rağmen üç gün sonra en yakın Fransız resmi makamı bu keyfiyeti öğrendi. Ve Fransız amiralı oraya gelerek burasının da tahliyesini talep etti.

Rocestvenskinin ve Baltık filosunun nekadar fena ve müz'iç bir hale duçar olduğu görülüyor. Aylardanberi sefer yapan ve yıpranan bu donanmanın hiç bir yerde barınacak yer bulamaması ve sadece beklemek için günlerce denizde volta etmesinin bilhassa personalın maneviyatı üzerindeki pek tahripkâr tesiri ve ayrıca materiyala olan tesirinin büyüklüğü kendiliğinden anlaşılır bir hakikattir.

Rocestvenski buradan da kalkmak mecburiyetinde kaldı. Üçüncü filonun iltihak ettiği 10 - mayısa kadar, 3 - 4 gün denizde, sonra yine bir Fransız körfezine inmek ve derhal oradan da çıkartılmak suretile vakit geçirdi ve 14 - mayısta birleşen Rus filosu Viladivostoka hareket etti. Bu suretle Ruslar Annam sularında dört hafta kalmış bulunuyorlardı. Bu kalış esnasında, bütün seyahat esnasında, bütün gayretlerle yükseltilmeğe çalışılan mürettebatın enerji ve maneviyatı büsbütün fena oldu. O zamana kadar kazanılan bütün şeyler de kayboldu. Ancak Rocestvenskinin irade ve azmile zuhûr eden bir takım isyan hâdiseleri bastırılabildi.

Rus filosunun Viladivostoka seyri : Kroki : 6

Filo, Annam sahilinden hareketile son bitaraf limanı terketmiş oldu. Hedef Viladivostok idi.

Fakat; Rus filosunun, cebri bir geçişe muvaffak olarak Viladivostoka muvasalat edebildiğini bir an için kabul ettigimiz takdirde; filo Viladivostoktan ne dereceye kadar istifade edebilecekti?

Viladivostok; esasen büyük bir filoya üs olabilmek için tam bir surette teçhiz edilen bir liman değildi. Bundan başka anavatandan olan irtibat hattı da, ancak Mançoride harp etmekte bulunan Rus ordularının ihtiyaçlarını bile temine kâfi gelmiyordu.

Buraya verilen ehemmiyet, ancak Baltık filosunun hareketinden ve Port Arthurun sukutundan sonra başlamış ve Rusyadan 800 amele gönderilmişti. 14 - ağustosta pek ziyade harap olan Viladivostok kruvazörlerinin tamirleri bile daha henüz bitmemiş bulunuyordu. Ayrıca filo için pek lüzumu olan iki büyük havuzun inşaatı da henüz başlangıçta idi. Bundan başka Ruslar, Viladivostoka teslim edilmek üzere 400,000 ton kömür pazarlık etmişlerse de, bu kömürün de bir kısmı takriben yarısı Japonların elinden kurtulabilmiş ve bir kısmı Viladivostoka ulaşabilmişti.

Rocestvenski ise, Kamaran körfezinde bulunduğu müddetçe Seygun üzerinden Petersburg ile muntazam muhabere edebiliyor ve bütün bu hali öğrenmiş bulunuyordu ve Rus deniz erkânıharbiyesinden aldığı talimatta da :

« Sümmettedarik teçhizatı ikmal edilen Viladivostoka pek fazla güvenilmemesi ve Sibirya hattının ikmal yapacağının hesaba katılmaması » bildirilmişti.

İşte, Rocestvenskinin yanında bulunan levazım ve tamir gemilerini de beraber muharebe sahnesine sürüklemesinin sebebini burada arayabiliriz. Bundan başka, Viladivostoka gitmek için intihap edilen yolun da muharebe için büyük bir kıymeti vardır :

Amiral Recestvenski; Viladivostoka gitmek emrini almış ve fakat bu gidişindeki hareket tarzı kendisine bırakılmıştı.

Kendisi düşmanı arayıp bulmak ve muharebe etmek kararını vermiş bulunuyordu. Çünkü filosunun böyle bir işi başaramıyacağına kani idi. Buna mukabil, yolda düşmanla bir

muharebe vukuunda; filosunun hiç olmazsa büyük bir kısmının kurtularak Viladivostoka gidebileceğini umuyordu. Ve bu Viladivostoka üslenebilecek kuvvetin de bilâhare oradan Japon gerilerini tehdit edebileceğini zannediyordu. Bundan dolayıdır ki doğruca Viladivostoka gitmek kararında idi.

Evvelâ bu düşünce yanlıştır. Çünkü deniz hakimiyetine istinat etmiyen bu hareketin harbin umumî sevk ve idaresi üzerinde ne dereceye kadar tesir yapabileceğini Viladivostok kruvazörlerinin harekâtı göstermişti. Bundan başka Rus filosunun büyük bir kısmı Viladivostoka gidebildiği takdirde, Japonların burasını derhal muhasara ve zapta girişecekleri de pek âlâ aşikârdı. Bunun için Japonyada kuvvet dahi hazırlanmıştı. Ve Japonlar deniz hakimiyetine sahip bulundukları müddetçe bu işi pek âlâ başarabilirlerdi.

Viladivostoka gitmek için üç yol mevcuttur:

1 — Formoza - Kora boğazları vasıtasile.

2 — Formozanın cenubundan geçmek ve Kora boğazına girmek suretile.

3 — Formoza cenubundan ve Japonyanın şarkından dolaşarak Çugaro boğazına girmek suretile.

En kısa yol olan birinci yol, 200 mil tulünde bir boğazdan geçtiği için, Japon torpitobot hücumları için pek müsaitti.

Tam ay zamanı olan 18 - mayısta geçebildiği takdirde müsait olabilirdi. Fakat filo, 18 - mayısta buradan geçemiyecekti. Bundan dolayı bu yol kendi kendine suya düşmüş bulunuyordu.

İkinci yol, birinciden 100 mil daha uzun ve seyrisefain noktasından daha müsait bir safha arzediyordu. Kora boğazına kadar olan kısmın kontrol ve karakoluna ise Japon kuvvetleri kâfi gelemezdi. Vakıa Formoza adası, telgraf hattile Japonyaya bağlı bulunuyordu. Rus filosu buradan görülse bile, ondan sonra izini kaybedeceği gibi nakliye gemileri Japonyanın şarkından gönderildiği takdirde, Japonlar aldatılabilirdi.

Üçüncü yol ise, ilk evvelkilerden 1000 mil daha uzundu. Rus filosunun ise yanında bu uzun yolu geçebilmek için kâfi miktarda kömürü vardı. Gerek denizde kömür almak ve gerekse fena havalarda o zamanlar Japonya ile telgraf muvasalası bu-

lunmıyan Bonin adalarından istifade etmek mümkündü. Fakat, Japonların, Rusların bu yolu takip ettiklerinden haber almaları da pek âlâ kabildi. Bu takdirde Japonlar Çogaro boğazına da yetişebilirlerdi.

Amiral Rocestvenski ise, Rus filosunun geçişinin, Japonlarca mutlaka öğrenileceği kanaatine saplanmış olduğundan en kısa ve kendince en emin yolu intihap etti ki bu yol Formozanın cenubundan geçerek Kora boğazına girmekti. Ve bu kararını Togonun Coşima sularında bulunduğunu bilmesine rağmen vermişti. Bitaraf bandıralı kömür nakliyelerinden başka Viladivostoka kadar beraber almağa karar verdiği nakliye gemilerinde 15,000 ton kömür, mayn ve mühimmat bulunuyordu.

İstihbarat işlerine gelince:

Bu iş için daha birinciteşrin 1904 ten itibaren tertibat alınmış ve birincikânunda: şubat, martta bitaraf bandıralı ticaret gemileri tutularak bunlar içine konan subaylar vasıtasile Japon donanması hakkında keşifler yaptırılmış ise de bütün gemiler Japonlar tarafından yakalanmış ve haberler (Rocestvenski) ye ulaşmamıştır. Bundan dolayıdır ki (Rocestvenski) nin hemen bütün malûmatı gazete haberlerine inhisar ediyordu.

Filo 15 - Mayıs - 1905 te Hongkonga giden ticaret gemileri yolunu geçti. 16 - mayıs da (Makklesfield bank) a geldiği zaman önde giden keşif grupu, mesafeyi açması emrini aldı ise de telsiz tertibatının bozukluğu dolayısile tatbik edilemedi ve grup yine işaret mesafesi dahilinde kaldı. Bu da yanlış bir hareket oldu. Rocestvenski hiç olmazsa seri kruvazörlerini ileri gönderebilir ve düşmanla herhangi bir temas halinde, bir kısmı düşmanı oyalarken içlerinden birisi icap eden haberi geriye getirebilirdi.

18 - Mayısta sabahtan öğleye kadar kömür alındı. Akşam üzeri harp kaçağı taşıyan ve Nazagakiye giden bir İngiliz vapuru tevkif edilerek müsadere edildi ve Laprozdan geçmek üzere Viladivostoka gönderildi.

19 - Mayısta Filipin - Formoza boğazına da girildi.

20 - Mayısta (Balington) kanalına girdi. 22 - mayısta (Mijaka, Liu - Ku) Japon adaları arasından geçti. Bu arada kö - mür alınmak istenildi ise de havanın fenalığından yarıda bırakılmak zaruretinde kalındı.

Ruslar havanın fenalığından Japon adalarından görülme - diklerini zannediyordu. Halbuki bu zanlarında yanılıyorlardı. Çünkü tam bu geçiş günleri içinde Çogaro boğazındaki Japon kuvvetlerine alarm işareti verilmişti. Bundan başka bu günler zarfında üçüncü filo ile beraber manevra yapılmış ve neticede, gayrı muntazam bir hattan başka bir şey teşkil edilemiyeceği tezahür etmişti.

Rocestvenski Japonları şaşırtmak için 21 - mayısta Terek ve ertesi günü de Kuban muavin kruvazörlerini Japonyanın şar - kından dolaşıp Viladivostoka gitmek üzere sevketmişti. Bundan maksat Rusların, Japonyanın şarkından dolaşmakta oldukları hissini tevlit etmekti. Samenofun yazdığı üzere bunlar hiç bir Japon gemisine tesadüf etmeden (Viladivostoka) ulaşmışlar - dır.Esasen bunlara Japonların inanması da varit değildi.

23 - Mayısta hava düzeldiğinden kömür alınabildi. Rocest - venski bu kömür alışında, ihtimalki son kömür alışı olduğunu işaretle filosuna bildirmişti. Bundan anlaşıldığı üzere amiral Rocestvenski (Coşima) da muharebeye girişeceğini pek âlâ tahmin ediyor ve muharebe anında, gemilerin ancak tam kö- mür hamuleli bulunmasını hesaba katmış bulunuyordu.

Bu günlerde, uzun zamandanberi hasta bulunan amiral (Fölkersamın) da vaziyetinin fenalaştığı öğrenildi. Fakat fi - loya karşı mahrem tutulmasına karar verildi ve Fölkersam vefat etse dahi filo üzerinde fena bir tesir yapmasın diye sancağın Osilyabada çekili bulundurulması emredildi.

24 - Mayısta hava bozdu ve yağmur başladı. Ruslar bundan çok memnun oldular ve hava bu suretle devam ettiği takdirde; görülmeden muharebeye girişebileceklerini ümit etmeğe baş - ladılar. Şanghaydan 90 mil mesafede filonun yanında bulu - nan son bitaraf kömür gemileri de (Dinyeper) ve (Rion) muavin kruvazörlerinin himayesinde Şanghaya gönderildi. Şimdi filonun yanında telsiz makinesi çok kuvvetli olan yalnız

(Ural) muavin kruvazörü kalmış bulunuyordu. Bu suretle Rocestvenski çok büyük bir hata daha yaptı, çünkü 26 - mayısta bu kömür gemileri Şanghaya varır varmaz Rus filosunun 25 - mayısta Saddil adaları civarında bulunduğu havadisi derhal dünyaya yayılmıştı. Şimdi artık Japon büyük karargâhı Rusların Kora boğazından geçeceklerine büyük bir ihtimal ile karar verebilirdi.

Rus filosunun son yürüyüşü :

26 - Mayıstan itibaren Rus filosunun aldığı seyir teşkilâtı kroki - 7 de gösterilmiştir. Buradan anlaşıldığı üsere, ne bir keşif; ne bir emniyet şeriti mevcut değildi. Bundan başka ortaya alınan transportların da; bir gece hücumunda gerek kaçınma manevrasını işkâl ve gerekse karşılık ve müsademeyi intaç suretile nekadar mahzurlu olduğu meydandadır.

Bu teşkilâttan başka muharebenin vukuu yakın olduğu hallerde süratle muharebe teşkilâtına geçebilmek için de ayrı bir teşkilât plânı tertip edildi; bu plân kroki - 8 de gösterilmiştir.

Muharebede (1; 2; 3) üncü fırkalar bu krokide gösterilen vaziyette bulunacaklar ve yalnız transportlarla muhafazasına memur kruvazörler filonun ateşi altına geçeceklerdi. Fakat İzomrut; Ve Zemcug ve yanlarındaki torpitolar; mevkilerini muhafaza edeceklerdi.

Şuhalde muharebe teşkilâtında, Amiral (Engist) maiyetindeki kruvazör filosu ve Miralay Şein kumandasındaki keşif grupu transportların himayesine tahsis edilmişlerdi. İzomrut; Ve Zemcug kruvazörleri esas itibarile pasaparolacı olarak tayin edilmişlerdi.

Bunlar ateş altında ve düşman mermilerinin tesir sahası haricinde seyredeceklerdi. Yanlarındaki botlardan (Buini) (Baravi) icabında (Osiliyabya) ve birinci Nikola gemilerindeki amiral ve erkânıharbiyesini başka bir gemiye nakline ve Biyadovi ve bistiri botları da Suvaroftaki amiral ve erkânıharbiyesini başka bir gemiye nakline memur edilmişlerdi. Burada torpitobotlardan hiç bir istifade düşünülmediği pek âlâ görülmektedir; hiç bir Rus membaı, torpitobotlardan hiç olmazsa

ayni zamanda düşman gemilerine hücum için bu suretle tabiye edildiklerini yazmamaktadır; netekim muharebede de hiç bir Rus torpitobotu Japonlara hücum yapmamıştır.

26 - Mayıstan itibaren hava sisli ve serin esmeğe başlamıştı; gün zarfında güneş zaman zaman çıkmış rüzgâr lodos ve zaman zaman da sis olmuştu; Amiral Rocestvenski; gece torpitobot hücumundan çekindiği için (Coşima) boğazını gündüz geçmeğe karar vermiş ve bundan dolayı sürati tenkis etmişti. Bu zamandan da III üncü fırka ile bir defa daha manevra yapmak suretile istifade etmek istedi; fakat yine Rus membalarından öğreniyoruz ki bütün manevrayı III üncü fırka bozmakta idi.

Akşam oldu; Rus filosu pekaz gösterilmekte bulunan seyir fenerlerinden başka bütün ışıklarını söndürdü; Rus filosu tekrar kroki - 7 deki yanaşık nizama geçti. Ertesi gün Rus İmparatorunun doğduğu gündü bunun için büyük gemi salonlarında vardiyası olmıyan zabitler bunu tes'it için hazırlanıyorlardı. Akşamla beraberde Jakon gemilerinin telsizleri işitilmeğe başlandı; fakat bunların hemen ayni şeyleri vermeleri itibarile karakol gemileri beyninde teati edilmesi mühtemel telsizler olduklarına ihtimal verili.

Bu telsiz muhaberatını yapanların belki gündüzün biraz daha ileri seyretmiş bulunan Japon birinci karakol şeridi gemilerinin telsizleri olması muhtemeldir.

<u>Bu zamana kadar Japon hazırlığı:</u>

a) Gemilerin hazırlığı.

Rus erkânıharbiyesinin bütün dünyayı velveleye veren beyanatlarile Japon karargâhıumumisi, istihbarat şebekesine hacet kalmadan Rusların hazırlığından ve hareketlerinden günü gününe haberdar olmuştu.

Rusların ilk defa karar verdikleri gibi filo haziran 904 te harekete geçtiğine nazaran nihayet 1905 - İkincikânun başlarında Formoza kanalında bulunmaları lâzımgeliyordu. Filonun bundan sonraki vaziyeti ise Port Arthurun akıbetine bağlı idi. Yalnız muhakkak olan bir şey varsa Baltık filosunun hattâ

uzak şark Rus filosu mahvolmuş bulunsa dahi deniz hakimiyetini tekrar kazanmak maksadile uzak şark sularına geleceği idi. Şuhalde azamî ikincikânun 905 e kadar Japon filosunun nihaî deniz meydan muharebesi için hazır bulunması ğerekti.

Bundan dolayı Port Arthur filosunun parçaları tahrip olundukça Japolar da gemilerini yavaş yavaş çektiler, bütün noksanlarını itmam ettiler. Hazırlandılar. Bu hazırlık esnasında bir çok gemilerin 30,5 ve 30,3 lük namlularını gerek İngiltereden getirilmekle ve gerekse bizzat Japonyada imal edilmek suretile değiştirildi mermiler için yeni tapalar imal ve bu tapalar sayesinde Şimoze barutunun kullanılabilmesi temin edildi ki bu yeni barutun kuvvei infilâkiyesi Coşimada Rusların kullandıklarının altı misline varıyordu. Gemiler hazırlandıktan sonra gerek büyük gemilerle ve gerekse torpitobotlarla bir çok talim ve manevralarda bulundular. Ve bu talimlerde harpten aldıkları derslerden pek istifade ettiler.

b) İstihbarat ve keşif :

Evvelâ Rusların seyir ve hareketinden vaktile haberdar olabilmek için bütün Japon sahil istasiyonları fevkalâde teyakkuza davet edilmişti.

Bundan başka bütün Çin limanları, Malaka adaları ve hattâ Madagaskara kadar Japon istihbarat şebekesi kök salmıştı.

Ayrıca bir defa birincikânun 1904 te iki muavin kruvazör Makonka kadar bir keşif seyrine gönderildi. Bunlar ikincikânun ortalarında geriye döndüler. Şubat ortalarına doğru da tekrar iki kruvazör ve öç muavin kruvazör Amiral Devanın kumandasında olarak cenuba gönderildi bunlar evvelâ Kamran körfezine kadar ilerlediler, bilâhare Singapora kadar gitmişlerdir ki bunların Singapora geliş tarihleri Rocestvenskinin Singapordan geçişinden üç gün evveline tesadüf eder.

Gemilerin bu seyir hareketi Japon casus şebekesine yardım için yapılmıştır. Bu şebeke fevkalâde iyi iş görmüş ve Rusların Kamrandan hareketlerinden üç saat sonra Japonlar bu hareketten haberdar olabilmişlerdir. Japon istihbaratının bu kadar mükemmel çalışmasına Rusların limanlarda uzun za-

man kalmaları ve kullandıkları bir çok ticaret vapurları âmil olmuştur.

c) Kora ve Mançori sahillerile irlibat ve Mançorideki ordunun ihtiyaçlarının temini:

Mançoride harp etmekte bulunan ordu için lâzımgelen ikmal işleri için transport kafilelerinin emniyetle seyrini temin edecek tedbirler alındı. Herhangi bir suretle bu nakliyat sekteye uğradığı takdirde, ordunun levazımının bir müddet için temin edilebilmesi maksadile Mançoriye bir çok erzak ve cepane depo edildi. Bundan başka Port Arthur sukut etmediği ve Rus Baltık filosu Port Arthura girebilip Sarıdenizdeki hakimiyeti eline aldığı takdirde, Mançorideki Japon ordusunun ikmalini en emin bir surette (Mazanpo) limanından yapabilmek için (Fozanseul) hattını süratle inşa ettiler. Daha şubat 1905 başında bu hat işlemeğe açıldı.

d) Viladivostoka karşı emniyet:

Viladivostoka karşı vaziyetin mücbir icabı dolayısile uzak abluka ve tarassutla iktifa olundu. Esasen Viladivostoktan Rus kruvazörleri, 14 - Ağustos - 1904 te oldukça hırpalanmış ve bunların uzun müddet herhangi bir teşebbüste bulunamıyacakları Japon karargâhı umumisince biliniyordu. Çünkü Viladivostokun kabiliyeti hakkında Japon istihbaratı mükemmel malûmata sahip bulunuyordu.

Fakat bir tedbiri ihtiyati olarak 15 - Nisan - 1905 te yani Ruslar Kamran körfezine geldikleri zaman Viladivostoka 750 mayn döktüler.

Fakat bu maynlar müessir olamamışlardır ve hiçbir Rus gemisi bunlarla hasara uğramamış, maynlar müruru zamanla demirlerinden kopmuşlar hattâ Japon sahillerine bile vurmuşlardır. Ve harpten sonra bile birçok kazalara sebebiyet vermişlerdir.

e) Karar:

Japonlar, düşmana doğru gitmeyip onu harp sahası olan kendi sularında beklemeği karar verdiler. Japon karargâhı

umumisince düşmanın tarzı hareketi hakkında üç ihtimal olduğu düşünülmüştü.

I. Rus filosu Viladivostoka ulaşmağa çalışacak ve oradan müteakıp harekâtını yapacak:

II. Filo Çin sahillerine veya Sarıdenize kadar gelecek ve Port Arthur düşmediği takdirde oradaki gemileri de kendine çekecek.

III. Formozayı veya bir Çin limanını işgal ederek oraya yerleşerek oradan diğer hedeflere geçecek.

Bütün bu ihtimaller nazarı dikkata alınarak, Togonun da iştirak ettiği harp meclisinde evvela bütün deniz kuvvetlerinin Kora boğazında toplanması ve Baltık filosunun harekâtı tarassut ve takip edilerek müteakıp kararların buna göre verilmesi kararlaştırıldı.

Japonların Mukdendeki zaferinden ve Port Arthurun sukutundan sonra Japon karargâhı umumisi tekrar vaziyeti münakaşa etti ve şu kararı vardı:

a) Şimal Ruslar için yegâne ümit, yeniden deniz hakimiyetini kazanmak ve Japon ordularının irtibatını kesmektir. Şuhalde Rus filosu için en doğru hareket Japon filosuna hücum etmektir. Bundan dolayıdır ki kendisinin kora boğazına gelmesi en kuvvetli ihtimal dahilindedir.

Vakıa Ruslar doğruca Kora boğazına geldiler, fakat buna amil deniz hakimiyetini tekrar kazanmak için muharebe azmı değil, en yakın bulunan Viladivostoka gitmek idi:

Herhalde Japonlar Kora boğazında toplanmakla isabet etmiş bulundular. İşte bu mülâhazalar dolayısile (Kora) boğazının müdafaası, sevkulceyşi tedafüi olarak yapılmağa karar verildi.

Japon harp plânı:

Japon harp plânı, muharebeyi iki ayrı kısım üzerinde yapmağı esas tutmuştur.

a) Ana kuvvetlerin muharebesi.

b) Kruvazörlerin muharebesi.

Kruvazörler, ana kuvvetler muharebe ederken Rus kruvazörlerine ve onun himayesindeki transport kafilesine hücum edeceklerdi.

Büyük kuvvetlerin muharebesi guruba kadar devam edecek ve gece saha torpitobotlara bırakılacaktı. Muharebenin ikinci günü için randevu, şimalde bulunan İllondo adası verilmişti.

Keşif raporlarında bir kolaylık olmak üzere bütün harekât sahası murabbalara taksim edilmiş ve numaralanmıştır.

Bundan başka Togo, bu defa, daha evvelki muharebelerde yaptığı gibi ihtiyatlı hareket yerine bütün kuvvetile bir imha muharebesi yapmağı tasarlamıştı. Çünkü artık geriden gelebilecek başka bir Rus deniz kuvveti yoktu.

Japon plânının nekadar güzel tertip edilmiş olduğu ve muhtelif gemilere düşen vazifelerin nekadar hakkile tevzi edildiği görülüyor. Bukadar iyi tertibat alınmasına rağmen, muharebe esnasında hâdisat, Togoyu, plânının bazı kısımlarını tatbikten menetmiş ve inhiraf ettirmiştir.

Kuvvetlerin kuruluşu ve mukayesesi:

Japon kuvvetlerinin kuruluşu kroki 9 da ve Rus kuvvetlerinin kuruluşu kroki 10 da gösterilmiştir.

Mukayeseye gelince:

Rus gemilerinin evsafı cetvel 1 de ve Japon kuvvetlerinin evsafı 2 de gösterilmiştir.

Gemilerdeki zırh kuvvetleri hakkında bu cetveller birşey ifade etmez, fakat muharebe, Japon cepane ve mermilerinin pek ziyade üstünlüğünü ve Japon gemileri inşaatının, Ruslara nazaran daha mükemmel olduğunu göstermiştir. Rus gemilerinin daha aşağı matariyal ve işçilikte bulunması tabiidir. Çünkü Rus gemileri, o zaman sanayii pek geri olan Ruslar tarafından ve Japon gemileri ise, İngilizler tarafından inşa edilmişlerdi.

Top kuvvetine gelince: kroki 12

Rusların asıl muharebe kuuvveti olan 12 gemide (1, 2, 3-üncü fırkalar); 26 adet 30.5 luk, 17 adet 25.4 lük, 6 adet 20.3 lük; 48 adet 15.2 lik ve 12 lik olmak üzere cem'an 92 ağır ve orta topu vardı. Fakat bu toplardan, üçüncü filoya ait

bulunan topların hem muharebe menzili kısa ve hem de pek ağır ateş edebilecek kudrette idi. Nitekim, 27 - mayısta bu gemiler bilfiil muharebeye girdikleri zaman, hiç bir zaman Japon gemilerine ulaşamamışlardır.

Rus kruvazörlerine gelince:

Bunlarda da 22 adedi 15.2 lik olmak üzere; cem'an 43 top vardı.

Japonların top kuvveleri:

Japonların asıl muharebe kuvveti olan 12 gemide (1, 2inci fırkalar); 16 adet 30.5 luk; 1 adet 25.4 lük; 30 adet 20.3 lük ve 80 adet 15.2 lik olmak üzere 127 adet ağır ve orta top vardı.

Japon kruvazör fırkalarında ise (3, 4, 5, 6, 7 inci fırkalar); 42 adet 15.2 lik ve daha yukarısı olmak üzere 89 topları vardı.

Bu top kuvveti mukayese edildiği takdirde, 30.5 luk ve 25.4 lük top kuvveti itibarile Ruslar faik görülür. Fakat iki adet 30.5 luk top ve 13 adet 25.4 lük topa malik bulunan üçüncü filonun her gemisi, Japon hattındaki en eski gemilerin top menzillerinden bile daha kısa menzile malikti.

Saniyen 1905 te, top düellosu azami 6000 - 7000 metreden cereyan edebildiği için 20.3 lüklerin de bu menzilde müessir rol oynadığı nazarı itibara alınmalıdır. Salisen Japon donanmasında ekseriyeti teşkil eden 20.3 lük toplar modern ve seri ateşli toplar olduğundan Japonlar bir dakikada Ruslara nazaran hemen iki misli mermi atabiliyorlardı. Rabian, muharebe menzili 1905 te 15 liklerin de müessir rol oynıyabilecekleri bir hadde olduğundan Japonların bir dakikada atabildikleri merminin, top itibarile Ruslara nazaran hemen iki misli olduğu kabul edilebilir. 'Ayni faikıyet kruvazörler için de çaridir Buna birde, modern Japon topları ve Şimoze barutu (ki Rus barutundan 6 defa fazla kuvvei infilâkıyeye malik idi) ilâve edilirse, Japonların top kuvveti itibarile üstünlüğü pek âlâ tezahur eder.

Torpitobotlar ve muhripler:

Japonlar 21 muhribe ve 44 adet torpitobota maliktiler. Bundan başka Japon filotillâları, bir senedenberi devam eden muharebede, bir çök harekâtı harbiyede bulunmuşlar ve denizde tamamile pişkin bir hale gelmişlerdi. 1904 - 1905 te, gerek torpitobot ve gerekse torpito henüz daha başlangıçta idi. Bu bir senelik harp tecrübesinin, bu yeni silâh ve kullananları için nekadar büyük bir avantaj olduğu meydandadır. Buna mukabil Rusların yalnız 9 muhripleri mevcuttu. Hem de bu muhripler, aylardanberi sefer yapmışlar, manen ve maddeten yorgun ve ayni zamanda bu yeni silâhın kullanılışında hiç bir harp tecrübesi olmıyan mürettebatla donatılmışlardı.

Sürat:

Ruslar, amiral tarafından verilecek işaret üzerine süratleri nihayet 11 mil olmak üzere tesbit etmişlerdi. Halbu ki bu keyfiyet Japonlarda 15 mil olara tesbit edilmiştir. Bütün bu mukayeselerden anlaşılıyor ki, Rus filosu, maddeten Japon donanmasının pek dununda idi.

Japonların konuşu: Kroki 11

Joponlar, yukarda arzettiğim kararı verdikten sonra; Rus filosunun harekâtı hakkında malûmat alındıkça ve maksatları hakkında elde edilen istihbarat geldikçe, konuşta da tadilât yapılmağa başlandı. Bunun için Çugaro boğazına bir kısım muavin gemiler ve eski torpitobotlar gönderilerek Rusların Japon adaları arkasından dolaşmaları takdirinde temas ve keşif vazifesi verildi. Cenuba doğru, evvelce zikrettiğim keşif seferlerinden maada, Formoza adasına da iki muavin kruvazör gönderildi. Ve orada bir istihbarat ve tarassut merkezi teşkil edildi. Fakat Ruslar buradan geçerken, ayrıca bir karakol şeridi mevcut değildi. Ancak Rus filosunun 25 - mayıs Saddel adaları hizasında bulunduğu haberi geldikten sonra Kora boğazı karakolu kuvvetlendirildi. $\frac{26}{27}$ gecesi Japon konuşu kroki 11 de gösterilmiştir.

Buna nazaran Coşima adasının cenubu garbisinde, biribiri arkasına iki ileri karakol şeridi teşkil edilmişti. Birincisi 4 muavin kruvazörden mürekkep olup, Şiroze fenerinin garbına doğru teşkil edilmişti.

Bu şeridinde sağ gerisinde ve Kora sahili tarafında Akiçoşima kruvazörü ve sol gerisinde de, Şiroze fenerinin 20 mil karayelinde bulunmak üzere Izumi kruvazörü istinat vazifesi görüyordu.

İkinci karakol şeridini, amiral Dewa kumandasında olan üçüncü fırka teşkil etmişti. Bu fırkanın yanında, karakol şeridine dahil olmak üzere dördüncü muhrip fırkası mevcut bulunuyor idise de, havanın fenalığından vazifesine devam edememiş ve Coşima veya iki adalarından birine girmek mecburiyetinde kalmıştır. Coşima adasile Sentinel adası (ki Kora kanalının sol boğazını teşkil eder) arasının da VII. inci fırka veya muavin kruvazörler vasıtasile karakol edildiğini biliyoruz. Fakat hangi gemilerin bu işi yaptığına dair malûmat yoktur. VII. inci fırkanın bilâhare muharebede hiç bir rol oynamaması, bu fırkanın bu işe tahsis edildiğine alâmet olarak telâkki edebiliriz.

Coşima adasının Ozaki limanında ise şu kuvvetler vardı:

Beşinci fırka, birinci ileri karakol şeridinde bulunan iki kruvazörü müstesna olmak üzere VI. ıncı fırka; muhtemelen VII. nci fırka ve IV. üncü muhrip fırkası, ayrıca da 7 torpitobot fırkası.

Ana kuvvete gelince:

Bu kuvvet I., II. ve IV. üncü fırkalardan ve 1, 2, 3, 5 inci muhrip fırkalarından mürekkep olmak üzere Mazampodaki Şinakai limanında idiler. Amiral Togo kendisi, Mikaza zırhlısı ile Mazampoda bulunuyordu.

İlk temas: (Saatler Japon saatidir) kroki 13

$\frac{26}{27}$ - Mayıs - 1905 gecesi saat 24 te; Rus filosu Goto adalarından 45 - 50 mil açık bulunuyor ve Şiroze feneri de gündoğuşu veya gündoğuşu kerte yıldız istikametinde kerteriz ediliyordu. Rota Y 64 G mıknatisî idi. Hava karanlık ve

hafif sisli, rüzgâr 5 kuvvetinde lodos ve 3 - 4 kuvvetinde deniz vardı. Görüş gayet kısa idi. Semenafun anlattığına göre Ruslar, bu fena görüş dolayısile, Coşina boğazına kadar görülmeden gidebileceklerini ümit ediyorlardı. Rus teşkilâtı, kroki 7 de gösterildiği gibi idi ve bütün gemiler karartılmış seyir fenerlerinden başka ışıklarını söndürmüşlerdi. Fakat 27 - Mayıs - 1905 saat 2,45 te, birinci ileri karakol şeritine dahil bulunan Şinanu Maru muavin kruvazörü, poyraz rotasında seyrederken sancak tarafında bir gemi gördü ve şekli haricisinden bunun bir Rus gemisi olduğunu tahmin etti ve bu gemiye takıldı. Saat 4,30 a kadar beraber seyret - tikten sonra, havanın biraz aydınlanmasından istifade ederek 10 gemi daha görebildi ve derhal açılarak 4,45 te « Düşman fi - losu 203 üncü murabbadadır, düşman rotası takriben poyraz, istikameti Coşima boğazıdır » raporunu verdi. Fakat bu açılış dolayısile Şinanu Maru düşmanla teması kaybetti. Ancak 6,5 te onu tekrar bulmak kabil olabildi. Şinanu Maru nun telsizini alan istinat kruvazörü Izumi 6,45 te Rusları gördü ve saat 7 den itibaren artık bu kruvazör temas muhafızı vezifesini üzerine aldı.

Ruslar Şinanu Maru tarafından görüldüklerinin ve takip edildiklerinin farkına varmamışlardı. Fakat saat 5 ten itibaren Japon telsiz muhaberatının birdenbire eski yeknesak ve pasa - parula şeklini değiştirmesi uzun şifreli muhaberatın başlaması, Ruslara görüldüklerini ihsas etti ve Rocesetvenski; ileride giden keşif grupuna, kroki 8 de gösterilen mevkiini alması emrini verdi.

Fakat ayni zamanda, ilerisinde hiç bir kuvvet bulunmadı - ğını düşünen Rocesetvenski, Izumrut ve Zemçug gruplarına, sancak ve iskele başomuzluklarında mevki almaları emrini verdi.

Şinanu Maru nun alarm telsizi üzerine, Ozaki limanında bulunan kuvvetlerin ilk grupu 5,44 te limandan çıkmıştı.

Ana kuvvete gelince: Togo; alarm raporunu 5,05 te aldı. Fakat kendisi Mikaza ile Mazanpo da bulunduğundan, filonun, ikinci filo kumandanı Kamimora kumandasında derhal denize çıkması emrini verdi. Ayni zamanda Tokyoya :

« Şimdi düşman filosunun gelmekte olduğunu haber aldım. Filo derhal çıkış yapacak, düşmana hücum ve imha edecektir. Hava açık ve güzeldir. Fakat büyük dalgalar vardır » rapo - runu verdi ve kendisi derhal denize açılarak gemileri buldu. 6,34 te birinci filonun başına geçti, bu suretle büyüklü ve küçüklü 40 gemiden mürekkep bir kuvvet grup grup harekete geçmiş bulunuyordu. Bu arada, Rusların kuvvet, teşkilât ve seyir ciheti hakkında mütemadiyen raporlar gelmekte idi. Bunlara istinaden Togo Ruslara, Okinoşima adasının şimalinde hücum etmeğe karar verdi ve Şinakai körfezinden çıkılır çıkılmaz muharebeye karar verdiği mahalle seyir için icap eden rotaya geldi.

Ruslar ise; saat 7 den itibaren, arasıra 5 mile kadar ya - naşan ve zaman zaman sis arasında kaybolan Izomi kruvazö - rünü direkt olarak görebilmişlerdi. Bu suretle de, artık kat'i bir muharebenin vukuunun muhakkak olduğunu anlamağa başlamışlardı. Rocestvenski 26 - mayıs, akşamı 27 - mayıs sabahı için tam stim tutulması emrini verdiğinden Rus gemileri tam sürat için hazır bulunuyorlardı. Saat 8 de amiral, harp bandırasını şap kaya çekilmesi emrini verdi. Bu Ruslar için fena netice vermiştir. Çünkü sis dolayısile yakına sokulmak mecburiyetinde kalan Japon kruvazörleri; Rus ateşi dolayısile sokulamıyorlar ve binaenaleyh pek güçlükle teması muhafaza edebiliyorlardı. Halbu ki harp bandıraları şapkaya çekildikten sonra, Japonlar, uzaktan da görülebilen bu sancaklar vasıtasile pek âlâ teması muhafazaya muvaffak olmuşlardır.

İzumi nin teması muhafaza ettiğini gördükten sonra da, Rocestvenski bu kruvazörü defetmek için hiç bir teşebbüste bulunmamıştır. Semenof, bunu muharebenin yakın olması dolayısile, Rocestvenskinin kuvvet tefrikine mahal bırakmamak için yaptığını yazar. Halbu ki bu çok yanlıştır. Rusların elinde bilhassa iki modern zırhlı kruvazör vardı. Bunları evvelâ; Kora boğazına doğru seyrederken keşfe göndermediği için büyük bir hata yapmıştı. Şimdi de, Japonların, rahatça teması muhafaza etmelerine meydan vererek, kendisi düşman hakkında hiç bir malûmata sahip olmadığı halde onun kendisi hak -

kında mütemadiyen malûmat almasına sebebiyet veriyordu. Hem de bunu, kat'i muharebenin gayrı kabili içtinap olduğunu bile bile yapıyordu. Bu aralık, Ozaki körfezinden çıkan Japon fırkaları da Ruslar üzerine toplanmağa başlamıştı.

Japonların teması muhafazası :

Izumi, evvelâ Rusların sancağından ve sonra sancak kıç omuzluğundan teması muhafaza etmiştir. Beşinci fırka saat 9,55 te Rusları, onların iskelesinden gördü ve dönerek teması muhafaza etmeğe başladı. Saat onbiri biraz geçe yine Ozakiden çıkan VI ıncı fırka Rusları ve V inci fırkayı gördü.. V inci fırka kumandanı, VI ıncı fırkaya Rusların 4 - 5 mil ilersinde teması muhafaza etmesi emrini verdiğinden bu fırka da dönerek Rusların önünde seyretmeğe başladı. VI ıncı fırka kumandanı, kendisine tâbi bulunan Izumi ve Akiçoşima kruvazörlerine daha ilk alarm raporu gelir gelmez iltihak etmeleri emrini verdi ise de yalnız Akiçoşima iltihak için icap eden rotaya seyre başlamış ve fakat Izumi o zaman yegâne teması muhafaza eden harp gemisi olduğundan bu emre tâbi olmamıştır.

İkinci ileri karakol şeridini teskil eden üçüncü fırkaya gelince : Bu fırka ilk alârm raporu gelince derhal toplanmış ve düşman üzerine seyre başlamıştır. Fakat sis ve pus yüzünden düşmanı göremiyerek cenuba doğru geçmiş, bilâhare dönmüş ve Rusların gerisinden geçerek saat 10,42 de Rusların sancak tarafında bulunabilmiş ve beraber seyre başlamıştır. Bu suretle saat 11 den sonra Rusların etrafında :

5 adet iskele tarafında; iki adet pruvada, dört adet sancak başomuzluğunda ve bir adet te sancak kıçomuzluğunda olmak üzere cem'an 12 kruvazör toplanmış bulunuyordu ki; artık Rocestvenski istese de bunları defetmek iktidarında değildi.

Japon muavin kruvazörlerine gelince;

Bunlar evvelden tesbit edilen plân mucibince muayyen bir yerde toplanmış ve ancak 27 - Mayıs akşamı muharebe sahnesine gelerek suda bulunanları toplamıştır.

Ruslar :

Ruslar, Japon temas muhafızlarını zaman zaman görebil-

mişlerdir. Gerek görülmüş olmak, gerekse artık Coşima boğazına yakınlaşmak ve görüşün pek mahtut olması dolayısile, Rocestvenski, teşkilâtı değiştirmeğe karar verdi. Ve kroki 8 de gösterilen teşkilâtı almak emrini verdi. Bu teşkilât manevrası, normal zamanlarda şu suretle yapılıyordu:

İskele kolonası stop ediyor, sancak kolonası süratini 11 mile tezyit ediyor. Sancak kolonası matlup olan mevkie geldiği zaman, iskele kolonası harekete geçiyor ve sancağa dönüş yaparak iskele kolonasının peşine takılıyordu. Bu şekilde bile uzun süren manevra, bu sefer daha çok uzun sürdü. Çünkü bu defa; iskele kolonası süratini 8 mil olarak muhafaza etmişti. Bundan dolayı saat 10,20 de başlıyan bu manevra; ancak 12 de bitebilmişti.

Japonların bu teşkilât değişmesini, havanın puslu olmasından dolayı görmedikleri veya gördülerse bile, bunu Togonun alamadığı muhakkaktır. Çünkü Togoya, düşmanın üç kolona üzerine seyretmekte olduğu rapor edilmişti. Saat 11,30 u biraz geçe ve henüz bu yeni teşkilât alınmıştı ki; Japon üçüncü fırkası sancaktan pek yakına sokulmuş bulunuyordu. Semenofa nazaran; bil'iltizam, diğer kaynaklara nazaran yanlışlıkla Aryol dan atılan bir mermi dolayısile, bütün Rus gemileri Japon III. üncü fırkası üzerine ateş açtılar. Japonlar bir iki mermi ile mukabele ettikten sonra açıldılar. Rocestvenski de, « cepane israf etmeyiniz » emrini vererek ateşi durdurdu. Rus saatile saat 12 de, Rus filosu, kendi hesabına nazaran, Coşima adasının cenup burnundan 19 mil kıblede bulunuyordu. Bunun üzerine amiral Rocestvenski Viladivostok rotası olan Y 23 G ya çark emrini verdi ve Ruslar bu rotaya başladılar.

Saat 12 ile 13 arasında Rus filosu, hakiki sebebi hâlâ anlaşılamıyan bir manevra daha yaptı. Semenof, bu manevranın sebebini; o sırada ilerden doğru gözüken Japon torpitolarının 10 - ağustos muharebesinde olduğu gibi sabih maynlar atmasına mâni olmak için, birinci fırka gemilerinin ateşi altına almak maksadile yaptığını söyler. Fakat bu manevra, kroki 13 ün küçük kısmında görüleceği veçhile; III. üncü Aleksandrın yanlış anlaması yüzünden, birinci fırkayı borda hattına getire-

ceği yerde, pruva hattına soktu ve bu suretle Rus filosu yeniden iki kolona teşkilâtına geçmiş oldu. Yine daima Rocestvenskinin müdafii olan Semenof, birinci fırkanın, ateş başlamadan tekrar asıl muharebe hattındaki mevkiini aldığını söyler. Fakat bunun hakikate uygun olmadığını ve sebeplerini ve delillerini kroki 14 te izah edeceğim. Herhalde bu manevra yüzünden, Ruslar, başlangıçta fena bir vaziyete düşmüş bulunuyorlardı. Semenof, hattı harbin tekrar düzelmesinin saat 13,20 de bittiğini söyler.

Japon ana kuvveti :

Togo; kuvvetini Ruslara karşı sevk için, temas muhafızlarından aldığı haberlere istinat etti. Seyir teşkilâtı (Kroki 14 te olduğu gibi): Birinci fırka önde ve ikinci fırka arkada olmak üzere pruva hattı. 4. üncü fırka ana kuvvetin harekâtını takip etmek üzere serbest. Tatsuta gambotu birinci fırkanın ve Şihaya gambotu ikinci fırkanın bordasında, 1 inci ve 3 üncü muhrip fırkaları birinci fırkanın iskele kıç omuzluğunda ve 2 inci ve 5 inci muhrip fırkaları da ikinci fırkanın sancak kıç omuzluğunda seyrediyorlardı. Bu son muhrip fırkaları düşman görülür görülmez, ikinci fırkanın ateş altı kıç omuzluğuna geçmişlerdir. Togonun da muhriplerini bir gündüz hücumu için tabiye etmediğini ve onlardan gündüzün bir istifade beklemediğini görüyoruz. Saat 6,45 te Izumi den gelen rapor üzerine sürat 15 mile çıkarıldı ve Togo muharebeyi Okinoşima civarında yapmağa karar vererek evvelâ gündoğuşuna ve sonra, Coşima adasını bordalayınca saat 8,45 te cenuba seyre başladı ve saat 12 de Okinoşima adasının 10 mil şimalinde bulundu. Bu ane kadar Togo düşmanın gemilerinin adedi, rotası ve sürati hakkında malûmat aldığı gibi, teşkilatı hakkında da : düşman üç kolona üzerinde seyrediyor diye rapor almıştı. Bu, da Japon temas muhafızlarının Rusların saat 10,20 ile saat 11,30 arasındaki teşkilât değiştirmelerini germediğini isbat etmektedir. İşte tam saat 12 de Togo; V. inci fırka kumandanı amiral Kataoka dan Rus filosunun iki adası civarı olan Makamiyayima sahasından 12 mil şimalde bulunduğunu ve 12 mille

poyraza seyrettikleri raporunu aldı. Bu rapor amiral Togoya düşmana nazaran pek ziyade gündoğuşu cihetinde bulunduğunu anlattı. Bunun üzerine Togo derhal batıya döndü ve muhtelif zamanlarda batı, batılodos rotalarına seyretmek suretile: Saat 13,15 te evvelâ üçüncü fırkayı K. 57.°5 B da gördü. Bunu müteakıp hemen batıda V. inci ve VI. ıncı Japon fırkalarını gördü. Saat 13,39 da ise lodos istikametinden Rus filosu meydana çıkmağa başladı. Bu sırada Ruslar da Japonları gördüler. Amiral Rocestvenski ile Semenof arasında şu muhavere geçiyor:

Semenof: Efendim görüyorsunuz ya tıpkı 10 - ağustosta olduğu gibi, her iki Japon fırkası da ayrı ayrı çalışacak. İşte yalnız birinci fırka geliyor, hepsi altıdan ibaret.

Rocestvenski: Hayır hepsi beraber, efendiler mevkilerinize dedi. Ve birinci fırkanın arkasından Azuma başta olmak üzere zırhlı kruvazörler sis arasından yavaş yavaş çıkmağa başlıyordu.

Togoya gelince:

Rus filosunun bütün gemileri meydana çıkınca, bütün filosuna hitaben « Vatanın istikbali veya mahvı bu meydan muharebesine bağlıdır, herkes bütün kudretile vazifesini yapmalıdır » işaretini verdi. Ve bu anden itibaren tam manasile bir imha harbi olan Coşima deniz meydan muharebesi başladı.

COŞİMA

Başlangıç:

Muharebe başlarken muhasım filoların elde edebildikleri başlangıç vaziyetleri, hemen hemen bir muharebenin ruhunu teşkil eder.

Uzak mesafeden topçu düellosunun artık zaruri olduğu zamanımız tabiyesine yol açan ve dünya deniz kuvvetlerinin gözünü toplara çevirten Coşima muharebesi olmuştur.

Coşima muharebesini müteakıp hemen bütün dünya neşriyatı, Rocestvenskinin, muharebeye girerken daha henüz üç sıralı bir teşkilâtta olduğu halde baskına uğradığını yazdılar. Buna, gerek Semenof ve gerekse esaretten döndükten sonra Rocestvenski mukabele ettiler ve Rus filosunun muharebeye muntazam bir muharebe hattı ile girdiğini iddia ettiler. Keza o zamanlar Coşima hakkında uzun boylu neşriyat yapan Rivista Maritima da Togoyu iltizam etti. Bu meselenin esasını yine Rus gemilerinin jurnallarından tekik edeceğiz:

Kroki 8 de görüldüğü üzere Rus muharebe hattının ateş altına İzumrut ve Zemçug kruvazörleri pasaparolacı olarak konmuş ve her birinin arkasına da muhtelif fırkalar kumandan ve kurmay heyetlerini icabında başka gemilere nakil vazifesile ikişer torpitobot verilmişti. Şimdi biz tetkikatımızı, Oslijabjadaki kumandan ve kurmay heyetini nakle memur Brawi torpitobotunun harp jurnalından yapacağız: Çünkü, bu torpitobot, bütün vakayii güzelce tarassut edebilecek bir vaziyette bulunuyordu. Buna nazaran:

Evvelce arzettiğim veçhile, hakiki sebebi bizce meçhul ve fakat Semenofun iddiası veçhile Japon torpitobotlarına ateş edebilmek maksadile saat 12 ile 13 arasında yapılan manevranın yanlış icra edilmesi dolayısile Rus kısmı küllisi ile birinci fırka arasında takriben 2200 metrelik bir açıklık hâsıl olmuştu. Rocestvenski, ancak Japonları gördüğü saat 13,45 te birinci fırkanın süratini 11 mile çıkardı ve ikinci fırkaya doğru mail bir rota ile yanaşmağa başladı.

10 dakika sonra (ki bu an Japonların iskeleden dönmeğe başladıkları zamana tesadüf eder-) tekrar sancağa gelerek Y 50 G ya yani Oslijabjanın rotasına nazaran 27 derece daha şarki bir rotaya seyre başladı ve ayni zamanda ikinci ve üçüncü fırkaların birinci fırkanın dümen suyuna girmesi ve kruvazör filosile Transportların sancak tarafında ve açıkta mevki almaları emrini verdi. Bu mevki alışta Vladimir Monomalı kruvazörü de Amiral Engistin dümen suyuna girmişti. Diğer Rus gemileri jurnalının tetkikından da bu saatler zarfında Rusların evvelâ Y 20 G ya ve sonra Y 50 G ya döndükleri anlaşılmaktadır.

Rusların vaziyetini ve yukarıda yazılı rotaların hakiki sebeplerini anlatabilmek için Japonların harekâtını da beraber takip etmemiz lâzımdır.

Japon harekâtı hakkında Amiral Malçanın istinat ettiği iki memba vardır:

Birisi, Japon erkânıharbiyesinin eseri, diğeri de Togonun raporlarına istinaden Japonca yazılmış bir kitap.

Her iki kitabın mukayesesinden şu neticeyi çıkarıyoruz:

Amiral Togo, saat 13,40 ta Rusları lodos istikametinde ve 7 mil mesafede görünce, birinci ve ikinci fırkalarla ve 15 mil süratle evvelâ batıya seyre başladı. Şimdiye kadar kendisinin harekâtını takip eden IV üncü fırkayı serbest bıraktı ve bu fırka III üncü fırka ile birleşebilecek bir rota takibine başladı. Keza o zamana kadar teması muhafaza eden V inci ve VI ıncı fırkalar da düşmanı ana kuvvete terkederek birleştiler. Ve dört fırka da evvelce tertip edilen harp plânı mucibince Rus nakliye gemilerine ve kruvazörlerine hücum rotasına geçtiler. Bu sırada ana kuvvete iltihak eden 4 üncü muhrip fırkasile beraber cem'an 5 muhrip fırkası ana kuvvetin yanında toplanmış bulunuyordu.

Togo, bir müddet sonra Y 22.5 B ya 15 dakika sonra tekrar batıya, 7 dakika sonra K 58.5 B ya ve üç dakika sonra da tekrar keskin bir iskeleye çark yaparak muharebe rotası olan Y 77.5 G rotasına döndü. Bu aralık, Rus nakliyeleri ve bunların himayesine memur kruvazör filosu da Rus hattının sancağına doğru açılmış ve III üncü, IV üncü ve V inci, VI ıncı

Japon fırkaları grupları da Japon ana kuvvetinin açığından dolaşarak Rus nakliye ve kruvazörlerine hücum seyrine geçmiş bulunuyordu.

Japon erkânıharbiyesi, Togonun, evvelâ Rusların zayıf olan iskele kolonasına hücum etmek üzere batıya seyrettiğini yazmakta ve K 57.5 B ya seyrini de, Ruslara, bir aykırı seyirle muharebe yapacağı fikrini vermek üzere yapılmış bir manevra olarak göstermektedir.

Evvelâ Togo, Ruslara niçin böyle bir fikir vermek istedi? Buna bir sebep yoktu. Saniyen eğer böyle bir fikri var idi ise, 3 dakikalık bir seyirle Ruslarda böyle bir kanaat tevlit etmesine imkân yoktu. İşte burada Togonun raporlarına istinaden yazılmış olan kitaptan şunlar ortaya çıkıyor:

Buradaki sikeçlerin ve mütalealarınn tetkikı ile Japon erkânıharbiyesinin neşriyatının mukayesesinden Amiral Malçan şu neticeyi çıkarmaktadır ki bunu tamamen makul buluyorum:

Togo, hakikaten, evvelâ Rusların iskele kolonasına hücum etmek istemiş ve bu maksatla evvelâ batıya seyredip, bilâhare iskeleye çarkederek aykırı seyirle Rus iskele kolonasına hücum etmek fikrini gütmüştür. Fakat Japonlar bu manevrayı yapıncıya kadar, Ruslar rotalarını muhafaza ettikleri takdirde mesafe pek ziyade kısalacağından K 57.5 B ya gelmek için yapılacak iskeleye çark manevrası Rusların müessir ateş mesafesi dahilinde yapılmak zarureti hâsıl olacak ve bu suretle Japon gemileri pek fena bir vaziyete düşmüş bulunacaklardı. İşte Togo bu çarkı Rus müessir ateş menzilinin haricinde yapmak maksadiledir ki batı rotasında evvelâ Y 22.5 B rotasına çarketti ve mesafeyi matlup derecede açtıktan sonra Rus iskele kolonasına hücum için K 57.5 B ya çarketmeğe başladığı zaman Rusların da sancağa çarketmekte olduklarını gördü ve mecburen beraber seyirle muharebe için Y 77.5 B ya kadar döndü.

Herhalde Togo, bu tehlikeli vaziyetten kendisini ancak mesafenin büyüklüğü dolayısile kurtarabilmiştir. Çünkü Ruslar, Japonların bu çarkı esnasında ateş açmışlarsa da bu mesafe müessir bir ateş için fazla idi. Bu ande saat 14,8 idi. Ruslar bu mesafeyi, 5800 ve Japonlar 7000 metre olarak ölçmüşler-

dir. Japon talim ve terbiyesinin müspet olan yüksekliği ve Rusların pek az hasar verebilmiş olmaları nazarı dikkate alınırsa, Japonların ölçtükleri mesafenin doğruya daha yakın olduğunu kabul etmek lâzımgelir. Maamafih Ruslar Japon hattının ikinci gemisi de çarkını bitirip muharebe rotasına geldikten sonra ateş açabilmişlerdir. Japonlar iki dakika sonra mesafe 6400 metre iken bu ateşe mukabele etmişlerdir.

Bu âne kadar yürüttüğüm mütaleattan anlaşılacağı veçhile Japonlar da muharebeye fena bir başlangıç vaziyetile girmişlerdir.

Japon harekâtı bu suretle anlaşıldıktan sonra Rusların başlangıç vaziyetini münakaşaya devam edebiliriz:

Burada yine Brawi torpitosunun jurnalına ve sikecine müracaat ediyoruz: (Kroki 14)

Rocestvenkinin Y 23 G den Y 50 G ya dönmesinin sebebinin sebebinin, çarketmekte olan Japonlara mümkün olduğu kadar çabuk bütün toplarını tevcih edebilmek olduğu pek aşikâr olarak anlaşılmaktadır.

Brawi nin jurnalında Rusların ateş açtığı zikredildikten sonra deniliyor ki:

« Düşman derhal ateşimize mukabele etti ve ateşini kendisine en yakın bulunan Oslijabja üzerine topladı. Bu arada uzun düşen mermiler, bazen Borodino ve bazen Aryol üzerinden aşıyordu. Bu andeki vaziyet sikeçte (kroki 14) gösterilmiştir. Yavaş yavaş teşkilat düzeldi ve zırhlı gemilerimiz bir hat teşkil edebildiler. »

Bu Rus ifadesi ve sikeci, her türlü iddiayı bertaraf etmekte ve Rusların başlangıçta çok fena bir vaziyette olduklarını göstermektedir. Bu hali bir de, Rocestvenskinin Y 20 G ya çarkederken verdiği: (İkinci ve üçüncü fırkalar birinci fırkanın dümen suyuna gelecektir) işareti de teyit eder. Çünkü hat muntazam bir halde idi ise bu işareti vermeğe ne lüzum vardı?

Fakat daha Rus hattı düzelmeden Japon gemileri çarkını bitirmiş ve düzgün bir muharebe hattı ile muharebeye girişmiş bulunuyorlardı.

Topçu muharebesine Ruslar tarafından büyük bir enerji ile başlandı (kroki 15). Bu ateş Rus hattının düzelmesinden ve mesafenin kısalmasından sonra daha ziyade şiddetlendi. Mikaza, daha saat 14,24 e kadar 10 büyük mermi isabeti almış ve diğer gemiler de az veya çok isabete maruz kalmışlardı. Rus gemilerinin ateş taksimi hakkında daha evvelce Rocestvenski tarafından bir plân yapılmış ve tamim edilmişti. Fakat bu da diğer bir çokları gibi kâğıt üzerinde kaldı. Bu ateş plânının esasını, Japon sancak gemisi üzerine ateş konsantrasyonu teşkil ediyordu.

Fakat Japon hattının sürati onları derhal ileri attı. Saat 14,24 te Japon hattının 3 ve 4 üncü gemileri Rus hattının başı hizalarına gelmiş ve bütün Japon ateşi Suvarof ile Oslijebja üzerine toplanmış bulunuyordu. Mesafe 5500 - 6000 metre arasında idi. Fakat mesafe 4600 e düşünce Japonlar süratli ateşe geçtiler ve 7.6 lık toplarını da ateşe iştirak ettirdiler. Japon atışının yüksekliği ve yeni Japon cephanesinin fazla tahrip derecesi dolayısile Rus ateşi gevşemeğe başladı, her iki Rus gemisinde de zayiat ve harabiyet fazlalaşmağa başladı.

Japonlar ilk ateş açtıkları zaman kendilerine en yakın bulunan Rus gemisinin Oslijabja olduğunu yukarda arzetmiştim. İlk mermilerden birisi, geminin baştarafına ve su kesimi hizasına isabet ederek zırh güverteyi deldi, üç büyük mermi de baştaretine isabet ederek taret sukut etti. Baştarafta su kesi - minden açılan yara kapatılamadı. Su makine dairesine ve elektrik dairesine girdi, gemi karanlığa boğuldu, ateş kumanda aletleri sukut etti.

Gemi gittikçe başlanıyor ve artık idare kabiliyeti tükeniyordu. Nihayet saat 14,50 de hattan çıkmak mecburiyetinde kaldı ve saat 15,10 da devrilerek battı. Mürettebatının bir kısmı Buinii ve Brawi torpitoları tarafından kurtarıldı.

Saat 14,24 te Japonlar, çevirmeyi daha iyi yapabilmek için biraz daha sancağa çarkettiler. Rocestvenski bu çarkı evvelâ beraber takip etti ve bu suretle sancak gemileri biribirinin kemeresi istikametinde bulunabildiler. Fakat biraz sonra Japonlar daha ziyade sancağa çarkettiler. Bu defa Rocestvenski

mesafeyi kısaltmak maksadile bu çarkı takip etmedi, rotasını muhafaza etti. Fakat bu hususta okadar ısrar etti ki, nihayet Suvaruf ancak baştoplarını kullanabilecek bir vaziyete geldi. Bu ande Suvarofun sancak baş 15 lik tareti muharebeye iştirak edebilecek bir vaziyete girmiş bulunuyordu. Rocestvenski ancak bundan sonra sancağa devre başladı. Bittabi Rus hattının gerideki gemilerinin bir kısmı da vaziyetten müteessir olmuşlar ve ateş kesmek mecburiyetinde kalmışlardı.

İşte tam Suvarof sancağa gelmeğe başladığı ande, Suvarofun dümeni tertibatta husule gelen bir arıza dolayısile sancak alabanda da tuttu ve gemi bir daire çizerek ciheti seyrini 180 derece aksetti. Bu ande saat 14,55 idi. Esasen Suvarof oldukça hasara uğramış, baştareti sukut etmiş ve Rocestvenski yaralanmıştı. Sancak gemisinin hattan çıkmasile de Rocestvenski artık emir ve kumandayı tamamile elden kaçırmış bulunuyordu.

Muharebenin bu safhası, bir Rus hat gemisini batırmak (Oslijabja) ve Rus sancak gemisini de hattan çıkartmak suretile Japonlar için pek müsait gitmiştir.

Muharebenin bu ilk kısmı Japon topçu ateşinin üstünlüğünü meydana koymuştu. Muharebeyi, Japonlar dış muhitte 15 mil süratle seyretmek ve Ruslar da iç muhitte 10 mil süratle seyretmek suretile icra etmişler ve her iki filo ilk rota olan Y G murabbaından yavaş yavaş gündoğuşuna ve nihayet cenubu şarkiye kadar dönmüşlerdir. İç muhitte muharebe yapan Ruslar, süratlerinin azlığına rağmen ateş vaziyetini pek âlâ muhafaza edebilirlerdi. Ruzgâr vaziyeti Japonlar için müsaitti. Buna mukabil Ruslar, ruzgârı fena cihetten aldıkları için kendi toplarının dumanı ile bizzat kendi rüyet sahalarını kaybetmişlerdir. Denizler Japon hafif bataryalarının ateşini güçleştirecek veçhile bordadan geliyordu. Fakat Rus gemileri çok yüklü olduklarından onlar da denizden çok müteessir olmuşlardır. Güneş hemen hemen semtürrese yakın bulunduğu ve esasen hava bulutlu olduğu için her iki taraf için müsavi olarak icrayi tesir etmiştir.

Muharebe esnasında baca ve barut dumanları, her iki filo arasındaki sahayı okadar kaplamış idi ki, zaman zaman ateş

kesmek mecburiyeti bile hâsıl olmuştur. Burada her iki filo gemilerinin renkleri de muvaffakıyet üzerinde amil olmuştur. Japon gemileri, Japon denizinin rengine uygun olarak (Gri vert) yani yeşilli kurşuni renkte boyanmış olduklarından gerek denize ve havaya ve gerekse dumana fevkalâde uymuşlar ve Ruslar zaman zaman Japonları görememişlerdir. Buna mukabil Rus gemileri siyah boyalı ve sarı bacalı oldukları için daima Japon görüşü dahilinde kalmışlardır.

Ateş idaresi cihetinden Japonlar çok faik idiler. Evvelce arzettiğim veçhile Rus filosu, (Rusların deniz kuvvetinin daima harbe hazır bir kuvvet olduğu hakikatini anlamamış bulunmaları dolayısile) acemi ve talim ve terbiyesiz personalla donatılmış bulundukları halde, Japonlar, bir senedenberi harp tecrübesi görmüş ve bizzat Coşima muharebesinden evvel son tecrübelere göre kâfi müddet talim görmüş mürettebatla donatılmış bulunmakta idi. Japon cepanesinin ıslah edilmiş mükemmel vaziyeti hakkında evvelce tafsilât verdiğimden burada tekrar etmiyorum.

Binaenaleyh bütün faideler Japonlar tarafında toplanmış bulunuyordu.

Mesafe kısaldıktan sonra, Japonlar hafif bataryalarile de ateşe iştirak ettiler. Bu kütle ateşi ve Japon barutunun fazla infilâk kudreti, Rus gemilerini yalamış ve şiddetli yangınlar çıkarmıştır. Bunun bilhassa Rus mürettebatı üzerindeki tesiri, fevkalâde olmuştur. Buna mukabil cepane israf edilmesin diye ihtiyatlı ve ağır atışa alıştırılan Rus topçu personalı, bu ateş yağmuru karşısında şaşırmış ve bunu, siperliklerin ve top namlularının hasara uğraması, kumanda tertibatının parçalanması, cepane nakil donanımının sukutu takip edince, Rus ateş idaresi gittikçe düşmeğe başlamış ve Rus ateşi gevşemiştir.

Japonlar süratli ateşe geçtikten sonra, mermilerinin bir kısmının (Bilhassa ağır mermilerin) Rusların üzerinden aşarak Rus ateş altı tarafındaki kruvazör ve muhriplerin civarına düştüklerini gerek Semenof ve gerekse diğer Rus gemileri yazmaktadır. Bu bize intişarın fazlalığını ve dolayısile Japon büyük toplarının bir kısmının değiştirilmeğe imkân kalmadığını gös -

termektedir. Maamafih yine Semenof, Japon ateş idaresinin ve mermi tesiratının 10 - ağustos muharebesile kıyas kabul etmiyecek derecede yüksek olduğunu da itiraf etmektedir.

Rus gemilerinin batmasına bir sebep te inşai noksanlarıdır. Rus gemilerinde sıklet - Zırh - muvazene keyfiyeti iyi tanzim edilmiş değildi. Buna mukabil İngiliz yapısı olan Japon gemilerinin bu vasıfları fevkalâde idi.

Muharebenin bu safhasındaki Japon zayiatı

En fazla isabet alan Mikazanın zayiatı, 8 ölü ve 106 ağır yaralıya baliğ oluyordu. Fakat hiç bir silâh harap olmamış ve gemi muharebe kudretini kaybetmemiştir. Amiral Togo, Rus ateşinin gevşekliğini ve Rus mermilerinin az olan tesirini gördükten sonra zırh kuleden çıkmış ve kurmaylarile birlikte muharebeyi köprüüstünden idare etmiştir. Ben şahsan bunu doğru bulmuyorum. Başkumandan muharebenin ruhudur, o her zaman her türlü tehlikeden uzak bulunmalıdır.

İkinci Japon fırkasında Asama, aldığı ağır bir isabet dolasile dümen makinesi hasara uğramış ve gemi hattan çıkmak mecburiyetinde kalmıştır. Bu gemi hattan çıkınca Rusların yaptığı konsantre ateşile büyük mermilerden 9 isabet daha aldı. Kumanda kulesi ve cıvarı harap oldu, bordada açılan büyük bir rahneden denizlerle su girmeğe başladı. Yaranın kapatılmasına büyük bir gayretle çalışılmasına rağmen, saat 15,50 de II inci fırka kendisine yaklaşınca iltihak etmek istemişse de, yara kapatılamamış olduğundan ve gemi dahilindeki suyun fazlalığı dolayısile 5 kadem fazla kıçlanmış olduğundan birleşmeğe muvaffak olamadı. Gemi hakikaten batmak tehlikesine maruz bulunuyordu. Fakat, Japon mürettebatının yüksek fedakârlığı ve talim ve terbiyesi ve ayni zamanda geminin muvazene vasıflarının mükemmeliyeti dolayısile bu tehlikenin önü alındı. Yara, musademe paletile kapatılabildi, gemiye giren suyu yenmek mümkün oldu ve Asama saat 17,05 te fırkasına iltihak etmeğe muvaffak oldu.

Ruslar, bu gemiye pek âlâ torpito hücumu yaptırabilirler ve batırabilirlerdi. Fakat Rocestvenski tearruzu hiç bir za -

man düşünmediği için torpitoların da tedafüi olarak kullanmak isteyişinden bu fırsatı kaçırmıştır.

Muharebenin müteakıp safhası: (Kroki - 16)

Suvarof harap bir halde hattan çıktığı zaman esasen Amiral Rocestvenski de başından ve muhtelif yerlerinden yara - lanmış bulunuyordu. Suvarofun hattan çıkmasını müteakıp artık muharebe muntazam hatların muharebesi olmaktan çık - mış ve parça parça muharebeler haline inkılâp etmiştir.

Suvarof hattan çıkar çıkmaz, Rus hattının ikinci gemisi olan III. Aleksandr, tekrar poyraz rotasına gelmek özere iskeleye çarka başladı.

Japon erkânıharbiyesinin yazdığına göre, Toga, bunu Rusların muharebeyi keserek Viladivostoka savuşmak için yapılmış bir teşebbüs olarak gördü. Ve süratle, Rusların, Japon hattının gerisinden geçerek kaçabileceklerine hükmederek saat 14,58 de birinci fırka ile iskeleye 8 kertelik bir dönüş yaptı. Ve saat 15,05 te tekrar 8 kertelik bir iskeleye dönüş daha yaparak takriben karayel rotasına geldi. Bu rotada birinci fırka aksolmuş ve Nişin başa geçmiş bulunuyordu. Togonun, Rus - ların Japon hattının gerisinden kaçmaması için hattını aksetmesini kabul edelim. Fakat bu manevrayı niçin iki safhada yaptı?

Buna iki ihtimal vardır:

Birisi mesafe kazanarak vaziyeti daha iyi görmek arzusu, diğeri de bu dönüşü bir ande yapmanın, kısa mesafe dahilinde Rus ateşi altında Japonların fena mevkie düşmelerinden korkmuş bulunmasıdır. Maksadı ne olursa olsun bu manevra Ja - ponlar için tehlikeli idi ve Ruslar büyük bir fırsat daha kaçırmış bulunuyordu. Çünkü enerjik bir düşman, bu ande Ja - ponlara pek fazla hasar verebilirdi. Togo bu manevrası esna - sında ikinci bir hata daha yaptı: Dönüş yapacağını ikinci fırkasına vaktile bildirmedi.

Kamimora, bu dönüşü ancak birinci fırka dönmeğe başladıktan sonra farketti. Ve birinciyi takip etmek istedi. Fakat geç kalmıştı. Bundan sonra dönüşü yapması ise, onu Ruslara

arkasını çevirmiş bir borda hattı haline getirecekti. Mecburen birinci fırka gemilerinden kurtuluncaya kadar eski rotasına devam etti. Fakat bu ande de vaziyet, Togonun gördüğünden başka bir şekle inkılâp etmiş bulunuyordu.

Bu ande Rus gemileri, yine III. Aleksandr başta olmak üzere sancağa devrediyorlardı.

Kamimora bunu görünce, Rusların cenuba doğru kaçarak teması kaybetmelerinden korktu ve kendi inisiyatifini kullanarak birinci fırkanın peşinden dönmekten vazgeçti, rotasını muhafaza etti. Bu suretle Rus ucuna 3000 metreye kadar yaklaştı ve çarketmekte bulunan ve binaenaleyh bütün toplarını kullana - mıyan Rus gemilerini şiddetli bir ateş altına aldı. Esasen ev - velce hasar almış bulunan III. Aleksandr, duman ve alev içinde kaldı.

Japon erkânıharbiyesine göre:

Kamimora, süratinin yüksekliğine rağmen iç muhitte san - cağa çarkını devam ettiren Rusları takip edemediğinden ve birinci fırka da oldukça şimale doğru ilerlemiş ve gözden kaybolmuş bulunduğundan ve ayni zamanda baca ve barut dumanları dolayısile dost ve düşmanı farketmek mümkün ol - madığından muharebeyi kesti ve 16 kertelik bir çark yaparak birinci fırkanın peşinden koşmağa başladı.

Japon erkânıharbiyesinin Kamimoranın bu hareketi için gösterdiği bu sebep, pek sudandır. Herhalde Kamimora emir almadan birinci fırkadan ayrılmasını ve rus asıl kuvveti karşısında yalnız kaldığını göz önüne alarak, mevkide üstün olan ruslar karşısında fazla hasara uğrayabileceğinden ve bu takdirde uğrayacağı muahazanın büyük olacağından korkmuş olsa gerektir. Gerek Togo ve gerekse Kamimora bu hareketleri ile oldukça büyük bir hata yapmışlardır. Çünkü bundan sonra Ruslarla teması kaybetmişler ve ta 17,45 e kadar enerjik bir muharebe için teması temine muvaffak olamamışlardır. Bu sonraki buluşları da tesadüfün yardımı ile olmuştur. Ruslar isteseler idi teması tamamen kesebilirlerdi. Vakıa bir aralık 15,58 de Rusları tekrar poyraz rotasında görür gibi olmuşlar ise de pek çabuk gözden kaybetmişlerdir.

Muharebenin bu safhasında ruslara gelince:

Suvarof hattan çıkınca III. Aleksandr şimale çarketmeğe başladı, bu çark belki Japon mütaleasına göre doğru idi. Fakat birinci japon fırkasının geri dönüşü yapmağa başladığını görünce, bundan istifade edeceği yerde, tekrar cenuba çarketmeğe başladı. Hem de bu çarkı, bütün toplarının ateş edememesi bahasına ve bu sırada kendisine yaklaşmakta olan Kamimora fırkasının ağır ateşi altında kalmak suretile yaptı ve bittabi bu kısa mesafeden ateş yiyiş, rus filosunu bir hayli sarstı. Bu hareketin yanlışlığı meydandadır. Burada asıl amili, amiral Fölkersamin ölüşünün gizlenmesi dolayısile Suvarofun hattan çıkmasını müteakıp Rus filosunun başsız kalmasında aramak lâzımgelir.

Rus üçüncü fırkası, evvelâ sürat cihetile düşkün olduğu için birinci ve ikinci Rus fırkalarından biraz geri kalmıştı. Saniyen Japonlar daha 14,30 dan itibaren bunları geçmiş bulunduğundan ve Japon hattına olan mesafeleri bunların müessir menzilinden fazla olduğundan bunların şimdiye kadar cereyan eden muharebe üzerinde hiç bir tesirleri olmadığı gibi, esasen Japonlar da bunlara ehemmiyet bile vermemişlerdi. Bundan dolayıdır ki bunlar 15,10 da henüz hiç bir hasar almamış vaziyette bulunuyorlardı.

Suvarof hattan çıkar çıkmaz, Nebogatof da hattan çıkarak Suvarof üzerine seyre başladı. Bunun sebebini Nebogatof divanıharpte de zikretmemiş ve buna makul bir sebep gösterememiştir.

İşte bu an Rus filosunun başsız ve karma karışık bir hale geldiği andır. Rus birinci ve ikinci fırkaları, Kamimora ateş kesip uzaklaşmağa başladıktan sonra sancağa çarka devam ederek Suvarofun etrafında bir daire çizdikten sonra şimale Viladivostok Rotasına döndüler. Bu sırada Japon birinci ve ikinci fırkaları şimale doğru gözden kaybolmuş bulunuyorlardı.

Nebogatofun Suvarofa doğru hattan çıkışının bir faidesi olmuştur ki o da müşkül vaziyete düşen Rus kruvazörlerinin imdadına yetişmiş olmasıdır. Bunu kruvazörlerin muharebesi faslında izah edeceğim:

Kruvazörler muharebesi: (Kroki 16)

Rocestvenski, Y 50 G ya döndüğü zaman, amiral Engist kumandasındaki kruvazör fırkasına da transportlarla birlikte ateş altında ve açıkta mevki alması emrini vermişti. Bu emir üzerine amiral Engist, kruvazörler ve transportlarla birlikte vasati 75 dereceye seyrederek mevkiini almağa başladı. kruvazör ve transportların bu andeki teşkilâtı kroki 16 da gösterilmiştir.

Muharebe başlarken evvelce arzettiğim veçhile, III. ve IV üncü Japon fırkaları birleşerek bir grup ve V. ve VI ıncı Japon fırkaları birleşerek bir grup teşkil etmişler ve evvelce tertip edilen harp plânı mucibince bir kavis resmederek Rus kruvazör ve transportlarına hücum seyrine geçmişlerdi.

Bunlardan III. ve IV üncü fırkalar grupu evvelâ yetişti ve Rus krovazör transport kafilesinin sancak bordasından gelerek transportların art gemilerini ve bu meyanda bunların gerisinde bulunan Şayn grupunu (ki Sivyetlana, almas ve Orel kruvazörlerinden mürekkep idi) da ateş altına aldılar. Bu ande saat 14,50 idi. Japon kruvazörleri, denizden fevkalâde müteessir oluyorlardı. Buna rağmen Şayn grupunun en zayıf gemisi bulunan Orel muavin kruvazörü ve transportların bir kısmı derhal ağır hasarlar almağa başladılar. Orel hattan çıktı ve bir müddet sonra da battı. Rus kafilesinde büyük bir karışıklık baş gösterdi. Fakat Rus transportlarında işaret kitabı bulunmadığı için amiral Engistin verdiği muharebe işaretlerini anlıyamadılar. Binaenaleyh amiral Engist de emir ve kumandayı elinden kaçırmış vaziyete nüşmüştü. Amiral engist bunun üzerine geriye dönerek dört büyük kruvazörü ile Japonlara hücum etmek istedi, fakat Japon ateşi altında buna muvaffak olamıyarak tekrar eski rotasına döndü ve ilerleyip dönebilmek için süratini tezyit etti. Fakat kendisini ancak Avrora takip edebildi. Diğer eski olan Dimitri Donskoy ve Vladimir Monomah kruvazörleri, yetişemiyerek geri kaldılar. Bir taraftan da diğer Rus kruvazörleri ve transportlar Japon ateşi altında yavaş yavaş iskeleye doğru sürükleniyorlardı. İşte bu yüzdendir

ki, Suvarof hattan çıktığı zaman, bir taraftan kruvazör ve transportların yanaşması ve diğer taraftan Rus ana kuvvetinin cenuba doğru çarkı dolayısile her iki muharebe sahnesi yekdiğeri ile temasa gelmiş bulunuyordu.

İşte bu sırada Nebogatof, hattan çıkarak Suvarof üzerine seyre başlamış ve kruvazör muharebesine müdahale edebilecek bir vaziyete gelmişti ve müdahale etti. Japonlar bu kadar faik ateş karşısında dayanamadılar ve 15,10 da muharebeyi keserek uzaklaşmağa başladılar. Amiral Dewanın sancak gemisi olan Kazagi kruvazörü aldığı yaralardan dolayı hattan çıkmak mecburiyetinde kaldı. Kazanlarının bir kısmı söndü ve vaziyeti gittikçe fenalaşmağa başladı.

Amiral Dewa Çitoze kruvazörüne geçmek istedi ise de denizlerin büyüklüğünden muvaffak olamadı. Bunun üzerine Kazagi, Çittozenin Refakatinde Japon sahiline götürüldü. Ruslar bu batmak üzere bulunan gemiyi de batırabilmek için hiç bir teşebbüste bulunmadılar. Bu arada V. ve VI ıncı Japon fırkalar grupu da yanaşmış ise de sokulamadılar ve uzaktan bir kaç marmi atabildiler. Bu suretle muvakkat bir zaman için kruvazör muharebesi de hitama ermiş oldu.

Gündüz muharebesinin sonu : Kroki 17

Şimdi artık kendilerini toparlıyabilmek için Rusların eline kıymetli bir fırsat geçmiş - bulunuyordu ki, bu müddet, 15,15 den 17,45 e kadar devam etmiştir. Arada bir defa kısa temas olmuş ise de bu Rusları tekrar karıştıracak derecede olmamıştır. Ruslar saat 17 ye kadar hemen bulundukları sahada muhtelif rotalarla seyrederek kaldılar ve bu arada toplanmağa muvaffak oldular. Takriben saat 16 da bir aralık Japonların rüyeti dahiline girdilerse de iskeleye çarketmek suretile teması kesebildiler. Japon kruvazörleri de gözden kaybolmuş vaziyette idi Bu suretle saat 17 de önde Borodino olmak üzere birinci ve ikinci fırkalardan kalan gemiler, sonra bir fasıla ile üçüncü fırka gemileri, bunun iskele borda açığında transportlar ve üçüncü fırkanın iskele kıç omuzluğuna doğru da kruvazör fırkası bulunuyor ve hep beraber Y 23 G ya seyrediyorlardı.

Rus - gemilerinin bu andeki vaziyeti şöyle idi.

Oslijabja batmış, Suvarof hattan çıkmış ve âtıl kalmış, III. Aleksandr fazla surette meyletmiş ve süratini muhafaza edemiyor. Borodino da oldukça hasar almış bulunuyordu. III üncü fırka gemilerinden yalnız birinci Nikola ağır bir mermi isabeti almış ise de eslihasından hiç bir şey kaybetmemiştir. Kruvazörlerden de yalnız Ural batmıştı. Torpitobotlardan yalnız Blesyatşi isabet almış ve kamçatka temir gemisi fevkalâde hasara uğramıştı.

Rocestvenski :

Suvarof hattan çıktıktan sonra, bir müddet II. Japon fırkasının ateşi altında kaldı. Artık geminin iler tutar yeri kalmamıştı. Bu aralık - Yakumu zırhlı kruvazörü bir torpito attı ise de isabet ettiremedi. Suvarof bir taraftan yanıyor - diğer taraftan hücum eden Japon torpitolarına gemide kalan bir topla mukabele ediliyordu. Rocestvenski de bu sırada tekrar yaralandı ve yürüyemez, düşünemez bir hale geldi. Amiral ve kurmay heyetini almağa tahsis edilen torpitobotlar da Suvarofun yanına gelmiyorlar ve Suvarofdaki bütün işaret vesaiti tahrip edilmiş ve bütün salvolar yanmış bulunduğundan bunlardan birisi olsun çağrılamıyordu. Nihayet saat 17 yi geçtikten sonra Buinii torpitosu Suvarofa yanaştı. Recestvenski gittikçe fenalaşıyor ve zaman zaman kendini kaybediyordu. Evvelâ torpitobota binmek istemedi, fakat maiyyeti kendisini dinlemiyerek kaldırdılar ve Buiniiye irkâp ettiler. Rocestvenski ile beraber kurmay heyeti ve müşahit sıfatı ile bulunan Semenof da Buiniiye bindiler. Torpitobot avara ederken bu sırada Suvarofa hücum yapmakta bulunan Japon gemileri ateş ettiklerinden bot mürettebatından bir kaçı da yaralandı. esasen Buinii Oslijabjanın mürettebatı ile dolu idi. Suvarof, kendisini, içinde kalan son mürettebat ve toplarla Japon torpitobotlarına karşı kahramanca müdafaa etti. 3 üncü ve 4 üncü Japon muhrip fırkalarının hücumlarını bertaraf edebildi. Fakat niheyet saat 19,30 da II inci torpitobot fırkasının hücumile üç torpito isabeti alarak battı.

Buinii Suvarofun bordasından açıldıktan sonra, toplanmakta bulunan Rus gemilerinin iskele bordasına doğru seyre başladı Kurmay başkanının ne emrettiği hakkındaki sorgusuna:

« Nebogatof, rota Y 23 G » diye cevrp verdi. Bu Viladivostok rotası idi. Bu ifadeyi Rocestvenski bilâhare reddetmiş belki sayıklamış olduğunu beyan etmiştir. Bu emir, birinci Nikola zırhlısında bulunan Nebogatofa pasaparula edilmek üzere Blesyatşi torpitosuna bildirildi.

Japonlar :

Takriben karayele doğru seyretmekte bulunan ve hemen bir saate yakin bir zamandan beri Rusları kaybeden Japonlar saat 15,58 de Rusları gördüler ve bir kaç mermi atabildiler. Fakat Rusların iskeleye çarkı üzerine teması tekrar kaybettiler. Halbu ki, Japonlar Rusları şimali bir rotaya seyreder bir halde gördükleri için Rusların yine şimale doğru seyrettiklerini zannederek kendi rotalarını muhafaza ettiler. Halbu ki, yukarda arzettiğim vechile Ruslar, saat 17 ye kadar hemen bulundukları mevkide muhtelif rotalar ile seyretmişler ve toplanmağa çalışmışlardır. Bundan dolayıdır ki Japonlar, saat 16,30 da kadar karayel rotasına seyrettikleri halde Ruslardan bir eser göremediler. Bunun üzerine Togo tekrar geriye dönerek Rusları aramağa karar verdi. Her iki fırka birden 16 kertelik bir geri dönüşü yaparak cenubi rotaya seyre başladılar. Bu aralık teması kaybettiğini yukarda arzettiğim Japon V. IV. ve VI ıncı fırkaları, ile III üncü Japon fırkasından geri kalan iki kruvazör, tekrar Rus kruvazörleri ile temasa geçmiş ve muharebeye tutuşmuş idiler. Halbuki yine yukarda arzettiğim veçhile Rus üçüncü fırkası, birinci ve ikinci fırkalara nisbeten geri kalmış bulunduğundan bu sefer de Japon kruvazörlerine ateş açabilecek bir vaziyette bulunuyordu. Bundan dolayıdır ki Japon kruvazörleri yine tekrar fena vaziyete düşmüş bulunuyorlardı.

Japon ana kuvveti 16,30 da geri dönüşü yapıp ta Rusları aramak üzere cenuba doğru seyrederken - cenuptan gelen top seslerini duydu ve derhal hafif kruvazörlerinin muhare-

beye tutuştuğunu anladı. Bunun üzerine Togo, önünde bulunan ikinci fırkaya yol vererek kruvazörlerin imdadına koşması emrini verdi ve Kamimora yüksek süratle seyrederek saat 18 e doğru bu mücadeleye yetişti ve doğruca Rus kruvazörleri ile Japon kruvazörleri arasına girdi. Saat 18 i bir az geçinciye kadar muharebe etti, fakat Rus kruvazörlerinin iskeleye doğru kaçınmağa başladığını görünce muharebeyi kesti ve uzun müddet birinci fırkadan ayrı kaldığını nazarı dikkate alarak şimale seyre başladı ve 18,30 da birinci fırkayı şimali rotada Ruslarla muharebe ederken gördü.

Bu da gösteriyor ki, Japonlar düşmanlarını imhaya azmetmiş olmakla beraber, ihtiyatı da elden bırakmıyorlardı.

Togoya gelince:

Saat 17,28 e kadar cenuba seyedip te Ruslardan bir eser göremeyince sancağa bir çark yaparak Y 22.5 B ya döndü, herhalde bundan maksadı, cenuptan doğru yaklaşmakta olan top sadalarından Rus filosunun muharebe ederek gelmekte olduğunu alıyarak yolunu kesmek olması pek muhtemeldir. Bu düşüncesinde yanılmadığını da hâdisat meydana koydu.

Saat 18 de poyraza seyretmekte olan Rus filosunu gördü, şimdi görüş vaziyeti Japonlar için fena olmakla beraber, az bir müddet sonra güneşin büsbütün gurup etmesi ile Japonlar karanlık ve Ruslar aydınlık ufukta kalacaklardı. Togo yavaş yavaş mesafeyi kısaltarak 5500 metreden Ruslar üzerine ateş açtı. Ruslar yine iskeleye çark suretile mesafeyi uzaltmağa çalıştılar. Ve bu suretle muharebe şimali bir rotada yine başladı. Saat 19 da III, Aleksandr battı. Ve hemen bunu müteakıp Borodino hattan çıktı ve saat 19,30 da devrildi.

Bu seyir esnasında Blesyatşi Rus torpitosu, birinci Nikolaya yaklaşarak Nebogatofa Rocestvenskinin emrini tebliğ etti. Birinci Nikolanın bu emri aldıgı zaman hattın başında mı, yoksa herhangi bir yerinde mi olduğu hakkında ihtilâf vardır. Nebogatofun divanıharpteki ifadesile Blesyatşi kumandanın ifadesi arasında bir saatlik bir fark olduğundan hakiki saatini tesbit edemedim. Fakat saat 19 dan itibaren herhalde

Nebogatof kumandayı eline almış ve birinci Nikola da hattın başına geçmiş bulunuyordu. Togo, artık ortalığın tamamen kararmağa başladığı saat 19,30 da muharebeyi kesti ve geceyi torpitobotlarına bırakmak üzere harp sahasını terketmek maksadile sancağa çark etmeğe başladı. Bu andeki vaziyet kroki - 17 de gösterilmiştir.

Japon torpitobotları hücum emrini aldılar. Saat 19,30 da Rus filosunun etrafında şimalinde 3 adet, şarkında 3 adet ve cenubunda 6 adet olmak üzere cem'an 5 muhrip ve 7 torpitobot fırkası mevki almış bulunuyordu.

Togo ertesi günkü randevu yeri olarak İllondo adasını verdi. Bu suretle gündüz muharebesi bitmiş ve gece muharebesi başlamış bulunuyordu.

Rus filosu, en yeni ve muharebe kudretini haiz hat gemilerinden dördünü, bir muavin kruvazör ve Kamçatka tamir gemisini kaybetmiş ve buna mukabil Japon zayiatı yalnız Kazaginin hattan çıkmasından ibaret bulunuyordu.

Rus filosunun 27 - 28 gecesi seyri ve muhtelif gemilerin akıbetleri :

Karanlık basarken, Toğonun muharebeyi kesmesile Rus filosunun seyretmekte bulunduğu teşkilât kroki - 17 de gösterilmiştir. Gurupla beraber rüzgâr hafiflemiş olmakla beraber, dalgalar hâlâ yüksekliğini muhafaza ediyor, hava açık, fakat aysız bulunuyordu. Kumandayı, birinci Nikola hat gemisinde bulunan Amiral Nebogatof eline almış ve hattın başında seyretmekte idi. Rus torpitobotları, gündüz muharebesinde asıl maksadı inşalarında kullanılmamış, bilâkis adam kurtarmak vesaire gibi işlerle pek ziyade yıpranmış bulunduklarından Japon gemilerine hücum edecek bir halde degildiler Nebogatof Japon gemilerinin hücumu vaki olmadan 8 kertelik bir iskeleye çark yaparak bir kaçınma manevrası yaptı. Bundan maksadı, karanlık bastığı zaman Japonların temasını kesmek olabilir. Bir müddet sonra, Y 30 G ya çarkederek (Tam süratle Vilâdivostok) a emrini verdi. Ve gemiler bu suretle seyre başladı. İşte bu anden itibaren Rus filosunun tam bir süratle dağılmağa başladığını görüyoruz. Amiral Nebogatof, peşindeki gemilerin

gündüz muharebesinde aldıkları hasarlar dolayısile nekadar sürat yapabileceklerini hiç düşünmeden birinci Nikolanın yapabildiği azami süratle seyre başladı Halbu ki, daha ilk yaptığı kaçınma manevrasında hasarları dolayısile kendisini ancak uzaktan takip edebilen Uçakof, Sissoi Veliki ve Navarin zırhları, büsbütün geri kaldılar ve kendisile teması kaybettiler. Kendisini takip edebilen üç gemi ve iskele bordasında seyreden İzumrut kruvazörü, gece hiç ışıldak yakmadıklarından Japon torpitoları tarafından görülmediler ve bütün gece hiçbir iz'aca uğramadan seyredebildiler.

Kruvazör fırkası :

Amiral Engist, karanlık basarken, daha Japon torpitolarının hücum seyrine geçmeğe başladıklarını görünce, Nebogatofla beraber iskeleye çarka başladı. Fakat bu çarkını cenubi bir rotaya gelinceye kadar devam ettirdi. Bundan dolayıdır ki, Nebogatofun Y 30 G ya geldiğinin de farkında olmadı.

Amiral Engist, cenubi rotaya gelme manevrasını ve cenubi rotaya seyrini azami süratile icra etti. Halbu ki, kruvazör fırkasının da bütün gemilerinin sürati bir değildi. Bundan dolayıdır ki, Oleg, Avrora ve Zemçug bütün süratlerile ileriye atılabildikleri ve beraber seyredebildikleri halde, Vladimir Monomah ve Dimitri Donskoy, Sivyetlana ve Almas geri kaldılar. Böylelikle kruvazör fırkası da ikiye ayrılmış oldu. Bu suretle daha saat 20 de, gündüz muharebesinden arta kalmış bulunan Rus gemileri, darmadağın olmuş bulunuyor ve Nebogatof, yalnız dört gemi ile karanlıklar içinde şimale doğru seyrediyordu. Amiral Engist, kumandası altında kalabilen üç kruvazörle cenuba yüksek süratle seyrederken, cenuptan hücuma geçen Japon torpitolarının taarruzuna maruz kaldı. Bütün bu taarruzlar bir kaç kere vaki oldise de hiç bir isabet almadı. Saat 20,40 ta artık civarda hiç bir torpitobot kalmadığını görünce, Viladivostka gitmek maksadile tekrar şimale döndü.

Amiral Engistin bu ane kadar olan harekâtından, ana filoya mensup büyük Rus gemilerini Japon torpitobotlarına karşı muhafaza fikrini hiç bir zaman beslememiş olduğunu ve yegâne

kaygusunun yalnız kendi gemilerini torpito isabeti almaktan kurtarmak olduğunu ve sadece bu gayreti güttüğünü görüyoruz. Halbuki vazifesi, ana filoya hücum edecek olan düşman botlarını vaktinde görmek ve defetmek olabilirdi.

Keza Nebogatof ta bu hususta hiçbir şey düşünmemiş ve herkesi kendi başına bırakmıştır. Bu da gösteriyorki, Rus filosu, emir ve kumandayı Nebogatofun eline almasından sonra da tamamile başsız kalmış bulunuyordu.

Amiral Engist, seyretmekte bulunduğu şimali rotada da saat 22,25 te tekrar torpito hücumuna maruz kaldı. Ve kaçınmak için yeniden cenuba döndü. 28 - mayıs saat 1,25 e kadar bu şimal cenup manevralarını müteaddit defalar tekrarladı. Kakat saat 1,25 te Japon torpitolari dolayısile artık şimale geçmenin ve diğer gemilerle birleşmenin imkânsız olduğu kanaatine vararak tekrar cenup rotasına döndü ve Kora boğazını terkederek Manila limanına kadar gitti. Amerika hükûmeti, bunları enterne etmek istedi, Amiral Engist bu muamele bitinceye kadar kömürünü ikmal etmiş olduğundan limandan çıkıp gitmek istedise de Peters burgtan gelen emir üzerine kaldı ve enterne edildi.

Kruvazör filosuna dahil diğer gemiler :

Geri kalmış bulunan Dimitri Donskoy ve Vladimir Monomah, yetişemediklerini görünce şimali rotalarını muhafaza ettiler. Fakat her ikisi de yapabildikleri azami süratle seyrettikleri için pek çabuk biribirini gözden kaybettiler.

Vladimir Monomah : Bu arada bir torpito isabeti aldı ise de seyrine devam edebiliyordu. Fakat bir müddet sonra gemi aldığı sudan dolayı gemi fevkalâde yattı. Seyredemez bir hale geldi ve 28 - mayıs sabahı saat 5 te battı. Mürettebatının bir kısmı o sırada yani tesadüfen gelmiş bulunan Gromki muhribi ve bir kısmı da Japon torpitoları tarafından kurtarıldı.

Dimitri Donskoy : Japon torpitobot hücumlarından kurtulabildi. Viladivostok rotasına seyrederken ve gün ağırırken Buinii (ki içinde amiral Rocestvenski ve kurmay heyeti vardı), Grosnii ve Bijadovii Rus torpitobotlarına rasgeldi. Buinii den

Oslijabjanın mürettebatını aldı, kömür verdi ve amiral Rocestvenskinin Buinii den Bijadovi ye nakline yardım etti. Bundan sonra gerek torpitobotlar ve gerekse kruvazör şimale seyre başladılar. Saat 14 te İllondo adası göründü. Saat 16,30 da Japonların IV üncü kruvazör ve 2 inci muhrip fırkasile karşılaştı. Japonlar hücum ve ateşe başladılar. Rus botları ayrıldılar. Dimitri Donskoy muharebeyi kabul etti. Bu arada iki Japon kruvazörile bir muhrip fırkası daha muharebe sahnesine geldi. Makasvari ateşe maruz kalan Dimitri Donskoy fena halde harap olmasına rağmen bu gayrı müsavi mücadeleye devam etti. İki Japon kruvazörünü de oldukça hasara uğrattı. Bu sırada karanlık bastı. Japonlar muhriplerini hücuma sevkettiler. 2 inci Japon muhrip fırkası atış mesafesine kadar sokulabildi ise de torpitolarını isabet ettiremedi. Fakat kruvazörde de hal kalmamıştı. Bunun üzerine gemi kumandanı gemiyi adaya bindirdi ve mürettebatını çıkardıktan sonra gemisini tahrip etti.

Sivyetlana ve Almas kruvazörleri :

Bunlarda sürat farkı ve dissiplinsizlik dolayısile biribirinden ayrılmışlar ve her ikisi de Viladivostoka müteveccihen şimali bir rotaya devam etmişlerdir.

Almas : Gecenin ilk anlerinde vukua gelen kargaşalıkta saat 19,30 da evvelâ son yol ile gündoğuşuna seyrettikten sonra Viladivostok rotasına döndü ve hiç bir Japon gemisine rasgelmeden 29 - mayıs akşamı Viladivostoka girmeğe muvaffak oldu.

Sivyetlana : Esasen gündüz muharebesinde baş tarafından almış olduğu bir yara dolayısile 15 milden fazla yapamıyor ve diğer kruvazörlerden, yukarda arzettiğim veçhile ayrılmış bulunuyordu.

Bütün gece hiç bir arızaya uğramadan şimale seyretti. 28 - mayıs sabahı saat 7 de Rus ana kuvvetini takip eden Japon kruvazörleri tarafından görüldü. Japonlar derhal bunun üzerine Otawa ve Niitaka kruvazörlerini gönderdiler. Sivyetlana kumandanının subaylarile yaptığı bir müzakereyi muteakıp son nefese kadar mücadeleye karar verildi. Ve Sivyetlana saat 11 de battı.

Nebogatofla beraber seyredemiyerek geri kalan Sissoi Veliki, Navarin, Uçakof hat gemileri ve Nahimof zırhlı kruvazörü :

Sissoi Veliki : Sissoi Veliki de gündüz muharebesinde oldukça hasar almış ve bütün ikinci bataryası sukut etmişti. Yaraları sebebile fevkalâde başlandığından gayet ağır seyredebiliyordu. Gece bir torpito isabeti daha aldı. Mürettebat suyu yenmek ve gemiyi tutabilmek için sabaha kadar çalıştılar, gün ağırırken esasen kendi yaralarile uğraşmakta olan Vladimir Monomah ile Gromki muhribine rasgeldi. Mürettebatının bir kısmını Gromki alabildi, diğer kısmı Şimanumaru ve Diyanan Maru isimlerindeki Japon muavin kruvazörleri tarafından kurtarıldı. Ve gemi 28 - mayıs saat 10,30 da Coşima sahilinden 30 mil mesafede battı.

Navarin :

Ağır bir mermi isabetini ancak saat 18 den sonra almış ve bu sırada güvertedeki cepane de ateş aldığından bir çok kişi arasında kumandanı da yaralanmıştı. Keza ışıldakları da harap olmuştu. Gece torpitobot hücumları başlayınca, Nahimofun yanında bulunduğu ve Nahimof hücum eden Jpaon botlarını aydınlattığı müddetçe bu hücumlardan sakınmağa muvaffak oldu. Fakat bu aralık ana kazan borularından biri patlıyarak üç kazan birden muattal oldu. Ve Navarin ancak 4 mil ile seyredebilmeğe başladı. Gece yarısından evvel bir torpito isa - beti aldı. Bu yaranın kapatılmasile meşgul olunurken içeri giren sulardan gemi daha ziyade bastı ve bu suretle su kesiminin üzerinde bulunan ve telâşla kapatılması unutulan mermi yaralarından daha fazla su girmeğe başladı. 28 - mayıs saat 2 de yeniden torpitobot hücumuna uğradı ve iki torpito isabeti daha aldı ve battı.

Yaralı bulunan kumandanı, kendisini seyir kamarasına naklettirerek gemisile beraber battı. Bütün mürettebatından sağ kalan iki kişi olup, bunlar da ertesi günü bir İngiliz vapuru tarafından kurtarılmışlardır.

Nahimof :

Bu gemi de gece torpitobot hücumuna uğrıyarak fena halde hasarzede oldu. 28 - mayıs saat 5 e doğru, Coşima adasının şimal burnuna yakın bir Japon muavin kruvazörile bir torpitosu tarafından batmak üzere iken bulundu. Mürettebatı Japonlar tarafından kurtarıldı ve gemi battı.

Uçakof :

Bu gemi baş tarafından aldığı bir mermi yarası dolayısile başı fazla battığından, amiral Nebogatofa yetişememekle beraber, Nebogatof Y 30 G ya tebdili rota edinciye kadar onun harekâtını takip edebilmişti, Nebogatofun seyretmeğe başladığı en son rotayı gördüğü için yalnız olarak ayni rotayı takibe başlamıştı. Bu geminin akıbeti hakkında Nebogatof filosu kısmında ayrıca bahsedilecektir.

Torpitobotlar :

Gromki: 27 - 28 gecesi Vladimir Monomaha rasgeldi. Bir müddet beraber seyrettikten sonra batmak üzere bulunan Sissoi Velikiye rasgeldiler. Bu sırada gün ağırıyordu. Gromki Sissoi Velikinin bir kısım merettebatını aldıktan sonra yaklaşmakta bulunan Japon gemilerini görerek şimale doğru kaçmağa başladı. Japon Şiranobi muhribi ile 63 numaralı torpitobot bunu takibe başladılar. Gromki harbi kabul etti ise de bütün topları sukut ettikten sonra Kora sahiline yakın 28 - mayıs saat 11,30 da teslim oldu. Fakat bot o kadar harap olmuştu ki, daha Japonlar el koyar koymaz battı.

Buinii :

Rocestveniskiyi taşıyan Buinii muhribi, gecenin başlangıcında evvelâ kruvazörler ile beraber seyrediyordu. Fakat gece gemi kumandanı kömürün az olduğu raporunu aldı. Bu suretle Japonlar tarafından tutulmak tehlikesi başgösteriyordu. Rocestvenski ise ancak zaman zaman kendine gelebiliyordu. Buinii, karanlık bastıktan bir az sonra vukua gelen çözülmede yalnız kaldı. Bot bu vaziyette bütün gece seyretti. Gün ağırırken

Grosni ve Biyadovi botlarına rasgeldi ve onlarla beraber seyretmeğe başladı. Biraz sonra üç bot Dimitri Donskoya rasgeldiler. Burada Rocestvenski ve kurmay heyeti Biyadoviye nekledildi ve üç bot yine beraberce Viladivostoka müteveccihen hareket ettiler. Fakat Buinii, diğer iki botu takip edemedi ve Dimitri Donskoy ile beraber seyre başladı Lâkin bir müddet sonra hiç seyredemez hale geldiğinden mürettebatı Dimitri Donskoy tarafından alındıktan sonra batırıldı.

Biyadovi ve Grosni botları:

Bu iki bot şimale doğru seyirlerine devam ettiler. Biyadovide bulunan Rocestvenski, ancak arasıra kendine gelebildiğinden, emir ve kumanda edebilecek bir halde değildi. Şu halde onu düşman eline düşürmeden Viladivostoka götürmek kararı pek doğru idi. Fakat botlar, İllondo adasına 40 mil kala, 28-mayıs saat 13 te kendilerine yaklaşan dumanlar gördüler. Saat 15 te bu gemilerin Sazanami ve Kagero isimlerindeki Japon muhripleri olduğu meydana çıktı. Biyadovinin iki kazanı muattal olduğu için ancak 12 mil seyredebiliyordu. Japon muhripleri yaklaşırken Grosni de Biyadoviye yaklaştı ve işaretle ne yapılacağını sordu. Biyadoviden: « Kaç mil yapabilirsiniz » diye sordular. Grosni, 22 mil yapabilirim cevabını verdi. Bunun üzerine Biyadoviden: « Doğruca Viladivostoka gidiniz » emri verildi. Grosni, bunun üzerine Biyadoviye: « Niçin muharebe etmiyoruz? » süalini tevcih etti ise de cevap alamadı. Halbuki iki Rus gemisinin muharebe kudreti ile iki Japon gemisinin muharebe kudreti birdi.

Buna rağmen, Japonlar ateşe başlayınca Biyadovi stop etti ve teslim sancağını çekti. Ayni zamanda kurmay başkanının tensip ve emri ile gemiye hastane gemisi süsünü vermek için bacalara beyaz üzerine kırmızı salip işareti yapılmıştı. Kurmay başkanı albay Kladonun divanıharpte verdiği ifadeye nazaran teslim bayrağı çekilmezden evvel bir subayı Rocestvenskiye göndererek muvafakatini almış imiş.

Rocestvenski, bu ittihama bilâhare divanıharpte verdiği ifade de: Kendisinin esasen o zaman konuşamadığını ve başı ile

verdiği iddia edilen muvafakatın, acı ile yapılmış bir baş hareketi olabileceği tarzında mukabele etmiştir.

Muhakkak olan bir şey varsa, Biyadovinin mürettebatı muharebe etmek istemişler ise de albay Klado tarafından mâni olunmuştur. Japonlar beyaz sancağı görünce ateş kestiler Fakat ilk Japon subayı gemiye glince onun ne kıymettar bir hamulesi olduğunu gördü. Rocestvenski ve kurmay heyeti Sazanamiye nakledildi ve Biyadovi musadere edilerek Japonyaya gönderildi.

Buna mukâbil Grosni, Biyadovinin teslim olmakta bulunduğunu görünce tamyol ile kaçmağa başladı. Kagero onu takip etti ve aralarında bir topçu düellosu başladı. Gromki, bu arada bir çok isabet almasına rağmen azminden dönmedi ve Kagero nihayet takipten vazgeçmek mecburiyetinde kaldı ve Grosnii Viladivostoka varabildi.

Amiral Rocestveskinin esaretinin bütün mes'uliyeti, kurmay bakanına yüklenir Biyadovinin teslim olması, ancak 12 mil ile seyredebilmesine atfolunabilir ise de, hemen 10 saat beraber seyrettikleri Grosni torpitosuna Rocestvenski nakledilebilir ve bu suretle başkumandanın esir olması gibi bir rezaletin önüne geçilmiş olurdu.

Brawi botu :

Bu bot ta hasarzede olmasına rağmen 30 - mayısta Viladivostoka gidebildi.

Bistri botu :

Bu bot Rus filosunun çözülmesi esnasında yalnız başına şimale teveccüh etmiş ve bütün gece hiç bir maniaya tesadüf etmemiştir.

Tam Almas kruvazörü muharebe ederken muharebe sahnesine çıkagelmiştir. İki Japon muhribi derhal bunun üzerine atılmışlar ise de hemen kaçmağa başlıyan Bistri, Kora sahiline bindirmeğe muvaffak olmuş ve mürettebatı. Tarafından tahrip edilmiştir.

Blestyatşi ve Bodri botları:

Bunlar, Amiral Engist gibi cenuba kaçmağa muvaffak oldular. Blestyatşi, esasen gündüz muharebesinde fena halde hasarzede olmuş bulunduğundan bir müddet sonra battı, Bodri ise Şanghaya girebildi ve orada enterne edildi.

Transportlar :

Gündüz muharebesi neticesi Kamçatka ve gece de İrtiş ve Roland batmışlardır. Korea, Anadir ve Swir Amiral Engist gibi cenuba kaçmağa muvaffak oldular. Korea ve Swir hiç bir suretle iz'aç edilmeden Şanghaya girebildiler. Fakat Anadir, hiç bir yere uğramadan ta Madagaskara kadar kaçtı, ve 27 - haziranda Diyago Suvareçe girdi.

Orel ve Kostroma hastane gemilerine gelince:

Bu iki gemi daha gündüz muharebesinin bibayetinde Japon muavin kruvazörleri tarafından yakalanmış ve Japonyaya getirilmişlerdi. Kostromanın içinde, kontrband hamulesi bulunduğundan dolayı yakalanan İngiliz vapurunun mürettebatı bulunduğundan, Japonlar bunu, geminin harp maksatları için kullanılması şeklinde telâkki ederek musadere ettiler. Orel bilâhare serbest bırakıldı.

$\frac{27}{28}$ gecesi Japonların harekâtı:

Japon torpitobotları: Rüzgârın kalmasına rağmen, denizler çok büyük ve botlar 40 - 50 derece yalpa yapıyorlardı. Hava karanlık, fakat berraktı. Ay yoktu.

Ortalık kararırken, üçü şimalde, üçü şarkta ve altısı cenupta olmak üzere cem'an 5 muhrip ve 7 torpitobot fırkası Ruslarla temasa geçmiş bulunuyorlardı. İlk defa şimalden ikinci muhrip fırkası hücuma geçti. Bu fırka hücumunu Rus hattının başına tevcih etmişti. 500 - 600 metreye kadar sokuldu ve atışını yaptı ise de hiç bir isabet temin edemedi. Bu fırkanın botlarından birisi fena halde yaralandı. Fakat Takaşikiye gidebildi. Bu bize Rus defi ateşinin güzel olduğunu göstermektedir.

İkinci muhrip fırkasının hücumu ile beraber yine şimalden birinci muhrip fırkasının hücumu vaki oldu. Bu fırka 5 bottan ibaretti. Fırka sonuncusu tek olmak üzere üç takıma ayrıldı, fakat yalnız bir takım atış yapapildi. İkinci takımın botları yekdiğerile musademe ettiler, her iki bot ta fena halde hasarzede olarak Coşima adasına iltica ettiler. Sonuncu bot ta ayni zamanda cenuptan hücuma geçen birinci torpitobot fırkasının botlarından birisile musademe ederek yaralandı ve hücumdan sarfınazar etmeğe mecbur kaldı.

Şarkta bulunan üçüncü muhrip fırkasının botları, daha hava aydınlık iken biribirinden ayrıldı ve tekrar bot halinde hücuma mecbur oldu. 1 numara, 22,30 da bir gemiye hücum yaptı ve isabet temin etti. Bundan sonra esasen gündüzden hasar almış bulunduğundan Mijora koyuna girdi. 2 numara, Rus defi ateşinden fazla müteessir oldu ve fena halde yanmağa başladı, fakat yangın söndürüldüğü zaman da düşmandan hiç bir eser göremedi.

3 numara bir gemiye atış yaptı, fakat hemen biraz sonra diğer bir Japon muhribile musademe etti ki, bu tesirle muharebe harici oldu. Bu fırkanın son botu, bir gemiye hücum yaptı ve atışında muvaffak oldu ve sonra dönerek Urusan limanına girdi. Mijaora körfezinden hareketle Ruslara hücum etmek istiyen Japon torpitobotlarından birisi, daha karanlık basmadan Ruslarla temasa geçebildiği halde hiç bir hücum yapmağa muvaffak olamamışlardır. Buna sebep te saat 22,30 dan sonra Rusların bütün ışıldakları söndürmüş bulunmalarıdır.

Bütün bu zikrettiklerim, Japon erkânıharbiyesinin resmi eserinden alınmıştır. Yine bu eserden öğreniyoruz ki:

Bizzat Japon torpitoları, hücum ettikleri geminin hangi gemi olduklarını tanıyamamışlardır. İsabet alan Rus gemilerinin hemen hepsi batmış bulunduklarından ve gemilerde daha gündüz muharebesindenberi başlıyan kargaşalık ve dissiplinsizlik yüzünden harp jurnalı tutulmamış bulunduğundan, bu yüzden muntazam bir vaziyet çıkarmak kabil değildir.

Japon itiraflarını teşkil eden bu hâdiselerden şunları çıkarıyoruz:

a) Mevcut Rus kruvazörlerinin Japon muhrip ve torpitobotlarını daha hücum mevkiine sokulmadan dağıtıp defedebilmeleri pek mümkün iken (ki hâdisat bunu ispat etmiştir) Japonlar, botlarını himaye ve icabında onlara cebren yol açabilmek için kruvazörlerini kullanmağı hiç düşünmemişlerdir. Maamafih, Ruslar da kendilerini emniyete almak için kruvazörlerini emniyet çemberinde kullanmağı akıllarına getirmemişlerdir.

b) Hücum edebilen Japon botları, Rusları, ancak onların defi ateşi için uzun müddet ışıldak yakmaları dolayısile bulabilmişlerdir. Bundan da gece muharebelerinde ışıldağını gayet ihtiyatla kullanılması zarureti meydana çıkmaktadır. Çünkü, saat 22,30 dan sonra Rusların ışıldaklarını söndürmelerini müteakıp, tesadüfen vaki olanlardan başka hiç bir Japon botu Rus gemilerini bulamamıştır. Bunu Japonlar da itiraf etmektedirler.

c) Japon botları hücumlarının, iyi bir birlik talim ve terbiyesi görmüş bir filotillâ gibi sistematik bir tarzda olmadığı tezahur etmiştir. Maamafih bunu, torpito silâhının o zaman daha henüz başlangıçta olmasına bağışlıyabiliriz.

d) Rus defi ateşi gayet muvaffakıyetli olmuştur. Bunu Japonlar da itiraf etmektedirler.

e) Fakat Japon bot kumandanları, bu ateş yağmuru altında, daha evvelki muharebelere nazaran çok daha yakına sokulmuşlar ve büyük bir enerji ile hücum etmişlerdir.
Bazı Rus gemilerinin itiraflarına nazaran, Japon botları, topların ölü zaviyeleri sahasına kadar sokulabilmişlerdir.

f) Japon muhrip ve botları, atışlarını yaptıktan sonra hemen harekât sahasından çekilmişler ve düşmanı takip ve onu mutlaka imha ve icabında hücumlarını tekrarlıyabilmek için peşine takılmağa teşebbüs etmemişlerdir. 28 - mayıs gündeki vaziyetlerinden anlıyoruz ki, belki bunlar, hücumdan sonra Rusları uzak mesafeden takip emrini almışlardı.

g) Muhripler ve torpitobotlar, muntazam filotillâlar halinde değil takımlar ve münferit botlar halinde hücum etmişlerdir. Fırkaların bu dağılışının hiç bir düşman tesiri olmadan vaki

oluşu bize talim ve terbiyenin noksanlığını gösterdiği gibi, bu yüzden bir çok musademeler de vukua gelmiştir.

Bütün gece zarfındaki bütün Japon zayiatı, 34, 35, 69 numaralı torpitobotların batmasından ve dört muhribin ağır bir surette hasarzede olmasından ibaret kalmıştır.

Nebogatofun teslim oluşu : (Kroki - 18)

28 - Mayıs - 1905 sabahı, hava güzel, sakin ve açık. I. Nikola, Senyavin, Apraksin ve Aryol zırhlıları ile İzumrut kruvazörü Y 30 G ya seyrediyorlardı. Japonlardan hiçbir eser görülmiyordu. Rus filosunun krokide gösterilen ve Japon membaından alınan saat 5 teki mevkiine nazaran Ruslar, bütün gece 11 mil ile seyredebilmişlerdi. Hattâ bunlar, Japon teması başladıktan sonra bir müddet için 12 - 13 mil bile seyredebilmişlerdi. Bu, Rusların, birgün evvelki muharebeden hareket kabiliyetlerini tam olarak muhafaza ettikleri halde çıktıklarını göstermektedir. Aynı zamanda bu keyfiyetten, bu beş geminin bütün gece gemileri intizama koymağa ve gündüzden kalan arızaları bertaraf etmeğe muvaffak olduklarını da anlıyoruz.

Şu halde materiyal iyi bir halde bulunuyordu. Fakat buna mukabil gündüz muharebesinin tesirleri Rus mürettebatının kuvvei maneviyesini fevkalâde bozmuş ve herkes bitkin bir halde idi. Nebogatofun bilâhare divanıharpte verdiği ifadeden anlıyoruz ki;

Gece, sancak gemisinde, faik düşmanla bir temas halinde ne yapılabileceği hakkında bütün ihtimaller müzakere edilmiş idi. Bütün gemilerin mürettebatı tarafından batırılması ve hepsinin sürati fazla bulunan İzumrut kruvazörüne doldurularak Viladivostoka gidilmesi bile teklif edilmişti. Bundan başka Japonların, takibi hangi istikamette yapacakları yani, hangi yoldan gidildiği takdirde yakalanmaktan kurtulmak ihtimalinin fazla olacağı malûm bulunmamakla beraber, icabında gemilerin karaya oturtulup mürettebatın karaya çıkarılmasının kolaylığı dolayısile Kora sahilini takip etmek te mevzuubahs olmuştu.

Fakat bütün bunlara rağmen ve hattâ Y 30 G rotası, Viladivostoka giden en kısa yol ratası olmadığı halde bile, amiral Nebogatof bu rotâyı muhafazaya karar vermiştir.

Üçüncü fırkanın Nebogatofun yanında kalan bu üç gemisinin muharebe kabiliyetleri, gündüz muharebesinden oldukça az müteesstir olmuştu. En iyi vaziyette olan Senyavin idi. Gemide parça tesirile açılan iki delik vardı. I. Nikolada bir iki top muattal olmasına rağmen hasar azdı. Apraksin de hemen bu vaziyette idi. Bütün gemilerde cepane mevcudu tamam, yalnız I. Niolada uzun mermiler kalmamıştı. Birinci fırkadan kalan yegâne gemi olan Aryol oldukça hasarzede idi. 28 - Mayıs - 1905 sabahı saat 5 te, evvelce verdiği randevuya tevfikan İllondo adasına birinci ve ikinci fırkalar ile seyretmekte bulunan Togo, İllondo adasının 202 derece istikametinde ve 30 mil mesafede bulunuyordu. Burada Ruslardan hiçbir eser göremeyince, onları aramak için tam gemilerini dağıtacağı sırada, bu ande, kendisinden 60 mil cenupta bulunan V. inci fırkadan poyraza seyretmekte bulunan Rus filosunu gördüğüne dair bir telsiz raporu aldı. Bu telsiz, V. inci fırkanın takriben 25 mil ilersinde seyretme bulunan IV. üncü fırka ve keza 50 mil kadar karayelinde ve Kora sahili yakininde Rusları aramakta bulunan VI. ıncı fırka tarafından da alındı. Bunun üzerine Togo, birinci ve ikinci fırkalar ile Rusların önünü kesmek üzere gündoğuşuna seyrederken diğer üç Japon fırkası da Ruslar üzerine toplanmağa başladı.

Ruslar evvelâ görüldüklerinin ve Japonlar tarafından takip edilmeğe başlandıklarının farkına varmadılar. Ancak saat 6,25 te Japon kruvazörlerini görebildiler. Bu, Rus gemilerindeki gözcülüğün nekadar gevşek olduğunu bize bir defa daha gösterdiği gibi, arayanla aranılan arasındaki görme kabiliyetinin nekadar değişik olduğu hakikatini de ortaya koymaktadır.

Ruslar Japon kruvazörlerini görünce Nebogatof, derhal harbe hazır ol emrini verdi ve 8 kerte dönerek bunlara hücum etmek istedise de Japonlar çekildiler ve Nebogatof eski rotasına döndü. Bu arada IV. üncü ve V. inci Japon fırkalarının birleşebildiklerini geriye keşfe gönderilen İzumrut kruvazörü-

rünün 7 büyük gemi rapor etmesinden anlıyoruz. Keşiften dönen İzumrut, kendisinin süratinden istifade ederek Viladivostoka kaçmasına müsaade istedise de Nebogatof muvafakat etmedi.

Togo, birinci ve ikinci fırkalarile saat 8,40 a kadar gün - doğuşuya seyredip te Rusları göremeyince, ikinci fırkaya Rusları araması emrini verdi. İleri atılan ikinci fırka, saat 9'30 da Rusları ve bu arada Rusların sancak baş omuzluğuna kadar ileri geçen ve buradan temas muhafaza eden iki Japon fırkasını gördü ve kendisi de temas muhafazasına geçerek vazi - yeti Togoya bildirdi. Ruslar eski rotalarını muhafaza ediyorlar ve yalnız süratlerinin azamî haddile seyrediyorlardı. Saat 10,34 te Togo yetişti ve Japon membalarına nazaran 8 000 ve Rus membalarına nazaran 10 000 metreden ilk defa Kazugadan başlamak üzere ateş açtı.

İşte bu ande, tarihin buhar devrinden sonra kaydetmediği bir facıa ve rezalet cereyan etti. Şimdi bunu Nebogatofun divanıharpte verdiği ifadeden takip edeceğiz:

Japon ateşi başlayınca Nebogatof ta ateş emrini verdi. Kendisine birinci Nikolanın azamî top menzilinin 9 000 metre olduğu ve mukabele etmenin faidesiz bulunduğu cevabı verildi.

Nebogatof bunun üzerine şöyle düşündüğünü ifade etmektedir:

« Bizim hiçbir mukabelede bulunmamıza imkân kalmadan tahrip edilmemiz ve batırılmamız muhakkak idi. Ne kurtulmak için bir şansımız ve ne de küçük bir ümidimiz vardı. 2 000 kişi, hayat ve mematları hakkındaki hükmü benden bekliyorlardı. »

Nebogatof bu düşüncelerile teslim olmak kararını verdi. Bazı membalar, bu kararı yalnız birinci Nikola için verdiğini ve diğer gemilerin kendiliklerinden birinci Nikolaya imtisal ettiklerini yazarlarsa da Nebogatof, Rusyaya döndükten sonra verildiği divanıharpte, o ande ve mevkide yegâne âmir ve kumandan sıfatile bu kararı ve emri bütün gemilere şamil olmak üzere verdiğini ve bütün mes'uliyeti kendi üzerine aldığını bildirmiştir. Maamafih, birinci Nikoladan da diğer gemilere « Teslim olunuz » emrinin verildiği de tesbit edilememiştir.

Nebogatof, teslim olmak emrini verince, evvelâ I. Nikola ve ona imtisalen diğer Rus gemileri direk şapkalarına beyaz

sancağı çektiler ve harp bandırasını indirip yerine ticaret sancağını çektiler Buna mukabil İzumrut, bir an için beyaz sancağı çekmiş ise de birdenbire indirdi ve harp sancağını tekrar çekerek son süratle gündoğuşuna doğru kaçmağa başladı.

Togo bunun üzerine Rusları hertaraftan kuşattı ve hemen kurmay heyetinden bir iki subayı birinci Nikola zırhlısına gönderdi. Bunlar, Nebogatofa şunları tebliğ ettiler.

« Amiral Togo, Rus filosu kumandanının, kanlı muharebenin devamına mâni olduğundan dolayı memnuniyetini beyan eder ve şerefli vuruşmalarından dolayı da bütün Rus subaylarına kılıçlarını taşımak hakkını verdiğini bildirir. Teslim şartlarının teferruatını kararlaştırmak üzere amiral Nebogatofu hemen Mikaza zırhlısına müzakere için davet eder. Yalnız amiraldan bütün gemilerin tekne, makine ve diğer aksamına bir şey yapılmaması hususunda kat'i emir vermesini talep eder.»

Amiral Nebogatof bunları kabul etti. Sancak gemisini terk etmeden evvel üst güvertede toplanmış bulunan mürettebata şöyle bir hitabede bulundu.

« Ben artık hayatının devamının büyük bir kıymeti olmayan 60 yaşında bir adamım. Fakat sizler, henüz gençsiniz ve hayatınızın en galeyanlı devresinde bulunuyorsunuz ve Rus bahriyesinin şerefini bir gün gelip kurtarmağa namzet bulunuyorsunuz. Teslim olmanın bütün mes'uliyetini yalnız başına ben yükleniyorum. »

Teslim olma emri, mürettebat tarafından umumiyetle sükûnetle ve mukadder bir akibet olarak karşılandı. Gerek bu teslim emrine ademi itaat ve gerekse gemileri batırmak hususunda münferit teşebbüsler olduğunu Rus kaynakları yazmaktadır. Japon kaynaklarında bu hususa dair bir şey yoktur. Her halde böyle münferit teşebbüsler oldu ise bile kuvveden file çıkmamıştır. Mikaza zırhlısında Togo ile Nebogatof arasındaki teslim müzakeratı kolaylıkla bitti ve nihayetinde her iki amiral bu kanlı muharebenin bitmesi şerefine şampanya içtiler. Bundan sonra Rus gemilerine musadere partileri gönderildi ve akşam üzeri Rus gemileri birinci ve ikinci Japon fırkaları muhafazasında olarak Saseboya hareket edildi. 30 - Mayıs - 1905 Saseboya muvasalat edilerek zafer şenliklerinin tesidine başlandı.

Nebogatof, bu hareketi ile Rus bahriyesinin hiç bir zaman üzerinden atamıyacağı bir leke sürmüştür. Toplarının menzili yetişmiyorsa, hiç olmazsa gemilerini olsun kendisi batırabilirdi. Bundan başka I. Nikolanın top menzili kâfi değilse, birinci fırkaya mensup Aryol zırhlısının topları pek âlâ Japon top menziline müsavi idi.

Nebogatof, askerliğin ancak şerefe istinat ettiğini ve maddiyatla hiç bir alâkası olmadığını idrak etmemiş bir kumandandır. Şerefin ve vatan için ölmenin ne demek olduğunu, şimdi akibetini izah edeceğim Uçakof zırhlısı ona ve diğer teslim olan Rus gemilerine göstermiştir.

Uçakof zırhlısı:

Uçakof, gündüzden aldığı hasarlar dolayısile gece Nebogatofu takip edemediği için, Nebogatof teslim olurken sahnede hazır bulunmayordu. Fakat 27 - 28 gecesi Nebogatofun son döndüğü Y 30 G rotasını görebildiği için bütün gece ayni rotayı takip etmiştir 28 - Mayıs - 1905 sabahı Uçakof yalnız olarak seyrediyor ve bütün ufukta dumanlar görüyordu. Gemi kumandanı subaylarını topladı ve faik düşmanla bir temas halinde ne yapılacağını müzakere etti. Verilen karar son nefes ve son mermiye kadar muharebe oldu. Uçakof, bu suretle teslim muamelesini ikmal etmekle meşgul bulunan Rus - Japon gemileri grupuna yaklaştı ve 28 - Mayıs - 1905 saat 15 de Japonlar tarafından görüldü. Togo, kontr amiral Şimamurayı İvate ve Yakumo zırhlı kruvazörleri ile Uçakof üzerine gönderdi ve kandilerine Uçakofun kumandanına tebliğ - etmek üzere şu emri verdi: « Filo kumandanınız teslim olmuştur. Sizin de teslim olmanızı talep ediyoruz. »

Kakat Uçakof vaziyeti görür görmez derhal dönmüş ve cenuba süratle seyretmeğe başlamış bulunduğundan iki Japon zırhlı kruvazörü Togonun emrini ancak saat 17 de Uçakofa bildirebilecek bir mesafeye sokulabildiler Uçakof beynelmilel işaretle verilen bu talebi anlamamazlığa geldi. Japonlar 20 dakika beklediler ve Uçakofun hiç aldırış etmediğini görünce 9000 metreden ateşe başladılar. Uçakof derhal batıya denerek

muharebeyi kabul etti. Bu mücadele uzun sürmedi, Rus ateşi süratle sukut etti. Uçakof tekrar cenup rotasına dönüyordu ki; kıç tarafına ağır bir Japon mermisi isabet etti, kıç tarafı parçaladı ve gemi batmağa başladı. Bunun üzerine kumandan, kinistin valflarını açmak ve sonra terki sefine etmek emrini verdi. Bunu gören Japon gemileri ateş kestiler ve süratle yaklaşarak filikalarını indirdiler ve denize dökülen Uçakof mürettebatını topladılar. Bu suretle geminin 422 kişilik personalından 20 subay ile 319 er ve erbaş kurtarılabildi.

Nebogatof ile Uçakof kumandanı arasındaki şeref ve enerji farkı mukayese edildiği takdirde Uçakofun hareketi insanın gözlerini yaşartır. Uçakof, Teslim olmak zilletini kabul eden diğer Rus gemilerinin hemen yakininde cereyan eden bu mücadelesi ile onlara, bir askere yaraşacak şerefli hareketin ne demek olduğunu göstermiştir.

<u>İzumrut Kruvazörü:</u>

İzumrut, Nebogatofun teslim sancağını çektiğini görünce, o da bir an için buna imtisal etmiş ve fakat hemen indirerek harp sancağını tekrar çekerek gündoğuşuna doğru kaçmağa başlamıştı. Bunu, VI. ıncı Japon fırkası takibe başladı. Kakat İzumrutun sürati fazla olduğundan Japonlar yaklaşamiyordu. Bu aralık 27 - mayıs ta hasarzede olan Kazagi (III üncü fırka sancak gemisi) Japon sahiline götüren Çitoze kruvazörü keşişleme cihetinden doğru meydana çıktı. Ve süratli olan bu kruvazör İzumrutun peşine takıldı. Fakat İzumrut buna da yakalanmadı. Ve karanlık basıp ta teması keser kesmez, dümen makinesi hasara uğramış ve el dümenile seyretmek mecburiyetinde bulunduğundan süratini 13 mile indirdi. Geminin kondenserleri de melez yapıyordu. İzumrut kumandanı, Japonların kendisini Viladivostok önünde bekliyeceğine hükmettiği için Viladivostokun şimalinde bulunan Vladimir körfezine gitmeğe ve orada müteakıp emre intizar etmeğe karar verdi. Gece yarısı bu körfeze geldi. Fakat gemide ancak 10 ton kömür kalmış bulunduğundan körfeze girip demirlemek mecburiyetinde kaldı. Ve karanlıkta met zamanı karaya oturdu. Bun-

dan sonra kurtulmak için yaptığı bütün teşebbüsler akim kaldı. Kumandan geminin bu vaziyette kalması halinde Rus sahillerini arıyacaklarına ihtimal verdiği Japonların eline düşmesinden korkarak topları gayrı kabili istimal bir hale getirdikten sonra gemiyi parçaladı. Ve mürettebatile birlikte karaya çıktı.

Japonların son tedbirleri :

Batırılan ve teslim alınan Rus gemilerinden sonra Japon deniz ticaret nakliyatına ufak tefek tesirler yapabilecek yalnız cenuba kaçabilen Rus gemileri kalıyordu. Togo, ganimeti olan Rus gemilerile 30 - mayısta Saseboya muvasalat etti. Ve fakat bir kaç gün sonra tekrar denize çıkarak bütün Japon filosu 26 - Mayıs - 1905 teki konuş vaziyetini aldılar.

2 - Haziranda kurtulabilen Rus gemileri hakkında etraflı malûmat alınabildi. Bunun üzerine Amiral Oryo üç kruvazör ve iki muhriple hareket ederek Formoza - Kora kanalı sahasını karakol ve bu karakolda Şanghaya giren Rus yardımcı kruvazörleri, muhrip ve transportlarını da göz önünde tutması emrini aldı.

Amiral Oryo, 4 - haziranda Şanghay önüne geldi ve iki muhribini Şanghaya girmeğe muvaffak olan Rus Bodri muhribi hakkında malûmat almak için Yangçeye soktu. Bu muhripler Bodrinin silâhtan tecrit edildiğini tesbit ettiklerinden 5 - haziranda buradan hareket etti. 7 - haziranda Amiral Oryo, Togodan derhal bütün gemilerile Formoza adasına giderek burada Amiral Engistin kumandasındaki Rus gemilerini takip etmek üzere harekete amade bulunması emrini aldı.

Fakat Rus gemilerinin Filipinde enterne edilmiş bulunduğu haberi tahakkuk edince bu tedbire de hacet kalmadı. 15 - haziranda Tokyo hükûmeti kaçan Rus gemilerinin hepsinin enterne edilmiş bulunduğunu ve artık harp yapamıyacak bir hale geldiklerini tesbit ettikten sonra Amiral Oryo, Japonyaya döndü.

Coşima deniz meydan muharebesile deniz savaşı bilfiil bitmiş ve deniz hakimiyeti kat'iyetle Japonların eline geçmiştir. Japonlar bu suretle istilâ etmek istedikleri kıt'a parçasına emniyetle el atacak vaziyeti kazanmağa muvaffak olmuşlardır. Bu

muharebede Ruslar 104101 ton gemi 601 mis ve 41624 ton gemi teslim olmuş ve 10561 insan yaralı, maktul ve esir vermişler, buna mukabil Japonlar 1150 ton gemi zayı ve 700 insan yaralı ve maktul kaybetmişlerdir. Bunların mukayesesi kroki - 19 da gösterilmiştir. Bu kadar az bir kayıpla bütün bir donanmanın imhası, Trafalgardan beri vaki olmamıştır.

Rusların Mançoride uğradığı muvaffakıyetsizlikler ve bilhassa Rus itibarını bütün dünyada sarsan Coşima mağlûbiyeti, savaşın hiç bir suretle Rus toprağına temas etmemesine ve Rusyadaki maddi hayatın normal bir şekilde devam edegelmesine rağmen, esasen çarlık idaresinden gayrı memnun olan halkı hükûmet aleyhine kaldırmış ve yer yer ihtilâller ve isyanlar baş göstermiştir. Esasen Rus ordu ve donanmasının tevali eden bu mağlûbiyetleri, hükûmetin de maneviyatını kırmış bulunduğundan Amerika Cumhur Reisinin yaptığı sulh için tavassut teklifi Ruslar tarafından memnuniyetle kabul edildi.

Bu teklif anına kadar Japonlar Sahalin adasını da zaptetmişler ve Kora hükûmetini de tamamen oradaki askerî kumandanın emri altına almağa muvaffak olmuşlardı. Fakat Japonya da takatinin son haddine gelmiş bulunuyordu. Harp devam ettiği takdirde Japonların karada, zengin Rus insan membaları karşısında dayanamıyacakları da Japonların bu gün itiraf ettikleri bir hakikattir. Bundan dolayıdır ki, Amerikanın sulh teklifi Japonlar tarafından da memnuniyetle karşılandı. Ve Portsmus sulhu imzalandı.

Bu sulh mucibince Japonlar, Kora üzerinde kat'î ve rakipsiz hakimiyeti ve Liyaotong yarımadasını ve Sahalin adasının yarısını kazandılar. Monçoride Ruslarla ayni hakka sahip oldular.

Japon halkı bu sulh şartlarından inkisara uğradılar. Onlar hiç olmazsa büyük bir harp tazminatı bekliyorlardı. Fakat yukarda da arzettiğim gibi Japonlar da takatlerinin son haddine gelmiş bulunuyorlardı. Ve harbe devam edemezlerdi.

Beş sene sonra Kora hükümdarı, hakkı hükümranisini, Japon imparatoru namına terketti ve Kora tamamen Japonyaya ilhak olundu.

Bu günkü vaziyet: Kroki - 20

Aradan zaman geçti İngiliz siyasası, biribirile boğuşturduğu Rus ve Japonları kendisile müttefik olarak büyük harbe sokmağa muvaffak oldu.

Büyük harpten en az müteessir olan ve buna mukabil en fazla kazanç temin edenlerden birisi de Japonyadır. Büyük harp Japon sınaat ve iktısadiyatını yükseltmiş ve Japonları zengin etmiştir.

Büyük harpten sonra, gerek pay alanlardan bazılarının hoşnutsuluğu ve gerekse, içinden parçalar kaybeden mağlûpların kayıplarını yeniden kazanmak tstemeleri, Versay sulhunu idame için tesis edilmiş ve tıpkı Meternih siyasetinin bir naziresi olan cemiyeti akvamda anarşiye sebep oldu. Ve Japonlar bundan istifade etmesini çok güzel bildiler.

Japonlar; büyük Asya siyasalarını (Pan Asyatik) tahakkuk ettirmeğe başladılar. El altından yapılan teşvikat ve bu maksatla evvelden alınan tertibat neticesi 1931 sonlarına doğru kanlı bir emri vakiin, plâna uygun şekilde sonuçlanmasile Japonya, büyük Asya emellerinin birinci kısmını tahakkuk ettirmeğe muvaffak olmuş ve Mançukoyu tesis etmiştir. Bunu takip eden Şanghay ve Yehol harekâtı plânın birinci kısmına eklenecek hâdiseler cümlesindendir. Bu tarihlerden sonra Japonyayı; Asya işlerile fazla ilgili ve bilhassa uzak şark işlerini tam manasile benimsemiş bir halde görüyoruz. Hâdiseleri, bilhassa kendine yönelmiş olan gidişi çok iyi seçen İngiltere; Hint ve Çin menfaatleri bakımından Japonları Rusların bir istihalesi vaziyetinde görmekte geçikmedi. Ve bir gün geldi ki Japonlara cemiyeti akvam prensiplerine riayet mecburiyeti hatırlatıldı. Emellerini tahakkuk ettirmekte artık bir desteğe ihtiyaç görmiyen Japonya; prestişini kaybetmiş nazarile baktığı bu cemiyetten ayrılmakta bir beis görmedi. Japonya; Asya siyasasında o kadar yalnız kalmak istedi ki; 1922 Vaşington antlaşmasını dahi hükümsüz addetti. İtalya - Habeş ihtilâfını İngilizler için bir siyasa imtihanı olarak kabul eden Japonya; Asya emellerini tahakkuk ettirmek hususundaki icraatına son hızını vermekte

tereddüt etmedi. Japonyanın bu işteki en büyük kazancı; devletler rekabetinin iç safhasını çok iyi takdir etmesinde ve zaman mefhumunu pek güzel seçmesindeki meharetidir. Sovyet Rusya ikinci plânını 1937 de tahakkuk ettireceklerdir. Halen adet ve materiyal itibarile çok kuvvetli olan Rus ordusunun iki sene geçtikten sonra ne vaziyete geleceğini bütün etrafile takdir ettigi ve bundan başka Asya işlerinde çok mühim siyasa faaliyetleri göstermesi pek tabii ve mümkün olan İngilterenin bu gün Hint yollarını emniyette bulundurmak gaygusu ile başını kaşımağa vakit bulamadığına kanaat getirdiği için Japonya; Sovyet tehlikesini yenmek için, içinde bulunduğumuz zamanı adeta bir fırsat telâkki etmektedir. Ve bu fırsattan istifade eden Japonya bu gün şimali Çinde iki ve iç Mogolistanda ve Suiyanda bir muhtar hükûmet ilân ettirmiş ve bunları şimdiden nüfuzu altına almıştır. Bir taraftan bu suretle birer birer yutulacak müstakıl hükûmetler ayırmakla meşgul olan Japonya diğer taraftan sureta bir müttefik olarak kabul ettiği ve hakikatte ise bir icra vasıtası olarak kullandığı Mançuko kollarile de (Hudut ihtilâflarına nihayet vermek) maskesi altında Rus nüfuz mıntakası sayılan ve halen bir halk cumhuriyeti olan şimali Mogolistana saldırmaktadır. Bu bölgenin bu gün barış havası her zamankinden bulutlu ve elektriklidir. Henüz vakit kazanmak şıkkından ayrılmıyan Rusların pasif durumuna rağmen Japonlar mutlaka bir çıban başı koparmağa saidirler. Bu vaziyet karşısında düşmanı düşmanla kırdırmak siyasasını takip eden İngilterenin bu günkü rolünü dünkü gibi aktif değil pasif olarak mütalea etmek daha doğru olur. Çünkü; bugünkü Rus-İngiliz anlaşması; bir plânın ana hatlarına sadık kalarak ve mütecavizane emellerle bir gayeye ulaşmaktan ziyade, müşterek bir düşman karşısında el ele vermek mahiyetindedir. Bundan çıkaracağımız ders İngilizlerin şark siyasasında Japonlara lüzumundan fazla teveccüh göstermiş olmalarıdır ki, bu gün İngiltere bakımından bir hatayı siyasi olarak mütaleaya değer. Çünkü, bu günkü durumun mahiyeti incelenecek olursa Asyada; İngiliz politikasının benzerini takıp Japon siyasası hakimdir. Yine bu eğemen siyasa icabatından olarak düne kadar Japon-

larla anlaşmamakta taannüt eden Çinliler; Japon Asya siyasasının ana hatlarından biri olan Çin - Japon direkt anlaşmasını kabul etmiş vaziyetindedirler. Hâdisat bunun akislerini yakında acun ilân etmekte geçikmiyecektir.

1905 te; tıpkı bu günkü gibi uzak şark ve Asyadaki menfaatlerini tehdit eden çarlık Rusyaya karşı, İngiltere Japonları tutmuş ve onların yükselmesi ve Asyaya el atması pahasına olarak çarlık Rusyasını ezmiş ve büyük bir mağlûbiyet tattırmıştı. İngiliz siyasasının 1653 ten beri devam eden ve bu gün artık bütün milletlerce anlaşılan ana hatlarını, her yükseleni, diğer muhasımile ittifak ederek ezmektir. Fakat; İngiliz siyasası, Rusyayı ezmek için Japonları tutmakla en büyük hatasını yapmıştır. Ve bu hatanın ruhu, İngilizlerin Japon karakterile Rus karakterini lâyıkile ölçememesi teşkil etmektedir. Çarlık Rusya, o zaman esasen kendi dahili durumu itibarile hiç bir zaman kuvvetlenmeğe namzet olmadığı gibi, için için de çökmeğe mahkûmdu. Bundan başka Rus karakteri esasen az zamanda büyük bir yenilik kazanmağa müsait değildi.

Esasen, uzak şark meselesinin birinci şartı evvelâ deniz hakimiyetine istinat etmekti. Japon galebesi; Aksayı şarktaki Rus deniz hakimiyetine nihayet verdikten sonra, emellerinin tahakkuku için denize hakimiyeti pek âlâ takdir eden Japonya; bu gün çok yükselen sınaat ve iktısadiyatı sayesinde, bütün dünya ile müsavat talep edebilecek kuvvetli bir donanmayı bizzat kendi vesaitile vücude getirmiş bulunuyor. Ve İngiltere, bu büyük deniz kuvveti karşısında 1905 teki yanlış siyasasının tevlit ettiği tehlikeye karşı koyacak çareler aramakla meşgul bulunuyor.

Coşimada Rus Filosu : Cetve I.

Cins	İsmi	Mai - mahreç	Sürat mil	Top adet, çap ve çap tulü			Mülâhazat
				Ağır	Orta	Hafif	
Hat. G.	Suvarof	13516 t.	18 mil	4 $\frac{30.5}{40}$	12 $\frac{15.2}{45}$ S.A.	20 4.7 20 7.5 2 3.7 2 6.3 } S.A	Filo ve I. Fırka Sancak Gemisi
« «	İmp. Aleksandr III.	«	«	«	«	«	
« «	Borodino	«	«	«	«	«	
« «	Aryol	«	«	«	«	«	
« «	Oslijabja	12674 t.	18.3	4 $\frac{25.4}{45}$	11 $\frac{15.2}{45}$ S.A.	20 7.5 20 4.7	II. F. Sancak. G.
« «	Sissoi Weliki	10400 t.	15.7	4 $\frac{30.5}{40}$	6 $\frac{15.2}{45}$ S.A.	12 4.7 16 3.7	
« «	Navarin	10206 t.	15.8	4 $\frac{34.5}{35}$	8 $\frac{15.2}{35}$ S.A.	18 4.7 12 3.7	
Z. Kruvazör	Am. Nahimof	8524 t.	16.6	8 $\frac{20.3}{35}$	10 $\frac{15.2}{45}$ S.A.	12 4.7 6 3.7	
Hat. G.	İmp. Nikolai. I.	9672 t.	14	2 $\frac{30.5}{30}$	8 15.2	16 4.7 4 3.7	III. F. Sancak. G.
Sahil Zırhlısı	Am. Apragsin	4126 t.	15.1	3 $\frac{25.4}{45}$	4 $\frac{12}{45}$ S.A.	10 4.7 12 3.7	
« «	Am. Senyavin	4960 t.	16.1	4 $\frac{25.4}{45}$	4 $\frac{12}{45}$ S.A.	6 4.7 12 3.7	

Coşimada Rus Filosu : Mabait — Harp gemileri

Çins	İsmi	Mai mahreç	Sürat Mil	Top adet, çap ve çap lulü: Ağır	Top adet, çap ve çap lulü: Orta	Top adet, çap ve çap lulü: Hafif	Mülâhazat
Sahil zırhlısı	**Am. Uçakof**	4684 t.	16.1	4 25.4/45	4 12/45 S.A.	6 4.7 S.A. 12 3.7 »	
Büyük kruvazör	**Oleg**	6645 t.	24.2	—	12 15.2/45 »	12 7.5 S.A. 6 4.7 » 2 3.7 »	**Kruvazör. F. Sancak G.**
» »	**Avrora**	6731 t.	19	—	8 15.2/45 »	24 7.5 » 8 3.7 » 2 6.3 »	
Zırhlı kruvazör	**Dimitri Donskoy**	6200 t.	16.5	—	6 15.2/45 » 10 12/45 »	16 4.7 » 4 3.7 » 2 6.3 »	
» »	**Wladimir Monomah**	5593 t.	15.3	—	5 15.2/45 » 6 12 »	16 4.7 4 3.7 2 6.3	
Hafif kruvazör	**Sivyetlana**	3862 t.	20.2	—	6 15.2/45 »	4 7.5 S. A. 10 4.7 » 2 3 7 »	**Keşif grupu (Sein grupu) sancak gemisi**
» »	**Almas**	3300 t.	21	—	—	10 4.7 » 2 3.7 »	**Yat olarak inşaya başlanmış idi.**
» »	**Zemçug**	3103 t	24	—	6 12 »	1 6.3 »	
» »	**İzumrut**	3103 t.	24	—	6 12 »	1 6.3 »	
Muavin »	**Ural**	—	—	—	2 12 » 4 7.6 » 8 4.7 »		

Coşimada Rus Filosu : Mabait: Torpitobotlar

Cins	İsmi	Mai - mahrç	Sürat mil	Top adet çap ve çap tulü			Mülâhazat
				Ağır	Orta	Hafif	
To. bot	Buinii	350	26.2	——	——	1 7.5 S.A 5 4.7 S.A	
« «	Brawi	«	«	——	——	« « «	
« «	Bjadowii	«	«	——	——	« « «	
« «	Bystri	«	«	——	——	« « «	
« «	Blessjaschtnii	«	«	——	——	« « «	
« «	Grosnii	«	«	——	——	« « «	
« «	Besvpretschnii	«	«	——	——	« « «	
« «	Bodrii	«	«	——	——	« « «	
« «	Gromki	«	«	——	——	« « «	

Coşimada Rus Filosu : Mabait : Transportlar

Cins	İsmi	Mai - mahreç	Sürat	Top adet,çap ve çap tulü			Mülâhazat
				Ağır	Orta	Hafif	
Transport	Anadir	Hastane gemilerinden başka diğer bütün Transportlar az veya çok teslihata malik idiler. Bundan dolayı kuruluşta muavin kruvzör gibi işaretlenmişlerdir. Bunlar hakkında diğer malûmat noksandır.					
»	İrtiş						
»	Kamçatka[1]						
»	Korea						
»	Roland [2]						
»	Suvir [2]						
»	Orel [3]						
»	Kostroma[3]						

[1] Tamir Gemisi.
[2] Açık deniz Römorkörü
[3] Hastane gemisi

Coşimada Japon kuvvetleri Cetvel : 2

Cins	İsim	Mai-mahreç	Sürat	Top adet, çap ve çap tulü			Mülâhazat
				Ağır	Orta	Hafif	
Hat. G.	Mikaza	15440 t.	18.6	4 $\frac{30.5}{40}$	14 $\frac{15.2}{40}$ S.A.	20 7.6 8 4.7	Filo sancak G.
«	Şikişima	15088 t.	18	« «	« «	4 4.2 « «	
«	Asahi	15443	18	« «	« «	« «	
«	Fuji	12649	18.3	« «	10 $\frac{15.2}{40}$ «	10 7.6 4 4.2	I. Fırka
Z. kruvazör	Kazuga	8400	20.5	1 $\frac{25.4}{45}$	« «	10 7.6	
				2 $\frac{20.3}{45}$	14 $\frac{15.2}{40}$ «	6 4.7 2 7.5	
«	Nişin	8400	20.5	4 $\frac{20.3}{45}$	4 $\frac{15.2}{45}$ «	« «	
Avizo	Tatsuta	864	21	—	2 12 «	4 4.7	Fırka. S. G.
K. krvazör	Kazaki	4978	22.5	2 $\frac{20.3}{40}$	10 12 «	12 7.6 8 4.2	Fırka sancak G.
«	Çitoze	4836	20	« «	« « «	« «	
«	Otawa	3048	21	—	2 $\frac{15.2}{45}$ «	4 7.6 10 7.6	III. Fırka
«	Niitaka	3420	20	—	6 15.2 «	4 4.2	

Coşimada Japon kuvvetleri

Cinsi	İsmi	Mai mahreç	Sürat	Top adet, çap ve çap tulü — Ağır	Orta	Hafif	Mül9hazat
Z. Kruvazör	İzumu	9733	20.9	4 20.3/40	14 15.2/40	12 7.6 8 4.7	II. Filo S. G.
» »	Azuma	9326	20	» »	12 »	» »	
» »	Tokiva	9700	20.4	» »	14 »	» »	
» »	Yakumo	9695	20	» »	12 »	» »	II. Fırka
» »	Asama	9700	20.4	» »	14 »	» »	
» »	İwate	9773	20.9	» »	» »	» »	
Avizo	Şihaya	1238	20.5	—	6 15.2	10 7.6 4 4.2	Fırka S. G.
K. Kruvazör	Naniva	3650	18	—	8 15.2	6 4.7	
» »	Takaşiho	3650	18	—	10 15.2	6 4.7	Fırka S. G.
» »	Akaşi	2755	19.5	—	2 15.2	12 4.7	
» »	Coşima	3420	20	—	6 15.2	10 7.6 4 4.2	IV. Fırka
» »	İtsokuşima	4210	16	1 32	11 12	6 7.6	
Hat. G.	Şinyen	7670	14.5	4 30.5	4 15.2	5 4.7 10 4.7 2 3.7	III. Filo S. G.
K. Kruvezör	Matsuşima	4210	16	1 32	12 12	6 7.6 4 4.7	V. Fırka
» »	Hişidate	4210	16	» »	» »	» »	
Avizo	Yaeyama	1609	19.5	—	3 12	8 4.7	Fırka S. G.

Coşimada Japon kuvvetleri

Gemi	İsim	Mai - mahreci	Sürat	Top adet, çap ve çap tulü			Mülâhazat
				Ağır	Orta	Hafif	
K. kruvazör	Suma	2657	20	—	2 15.2	14 4.7	Fırka. S. G.
« «	Şiyoda	2450	19	—	10 12	15 4.7	
« «	Akiçoşima	3159	19	—	4 15.2	10 4.7	VI. Fırka
« «	İzumi	2987	17	2 25.2	6 15.2	6 4.7	
Sahil. Z .	Fuzo	3783	13	4 24	2 15.2	11 4.7	Eırka. S. G.
					4 12	4 3.7	
K. hruvazor	Takao	—	—	—	—	—	
« «	Çukuşi	1350	16	2 25.4	4 12	1 7.5	
Gambot	Kokai	612	10	1 21	1 12	2 4.7	
« «	Maya	612	10	—	4 12	2 4.7	
« «	Uji	610	13			2 4.7	
				—	—	—	

1, 2, 3, 4, 5. inci muhrip filotillâları.
1, 5, 9, 10) 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 inci torpitobot filotillâları ve ayrıca:
13 muavin kruvazör, 9 yardımcı gemi, 2 hastane gemişi.

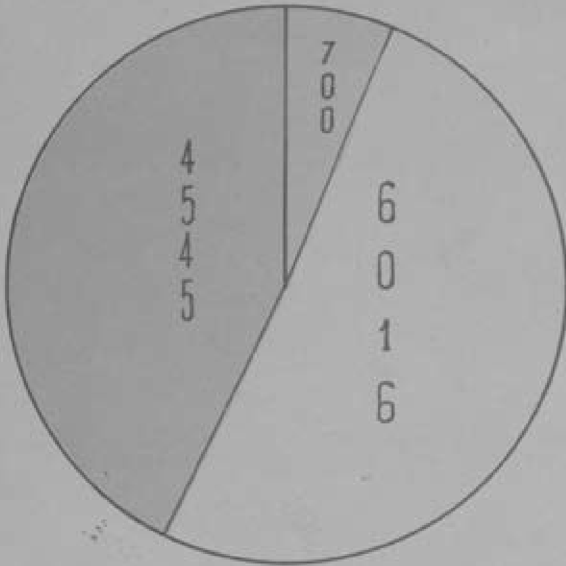
KROKİ:5

ŞİMAL BUZ DENİZİ
Çelyeskin
Vrangel
AMERİKA
SİBERYA
ASYA
ÇİN
AVRUPA
İNGİLTERE
FRANSA
AFRİKA
ARABİSTAN
HİNT
JAPONYA
Vladivostok
Filipin A.
AVUSTRALYA
Tasman
Yenizeland
Madagaskar
St. Mari 23.12.904
Ümit burnu
19.12.904
Lüderitz
St. Helen
Asansiyon
Gabon
21700
11000
4500
2700

KROKİ: 19

GEMİ VE PERSONAL ZAYİATI

A: PERSONAL

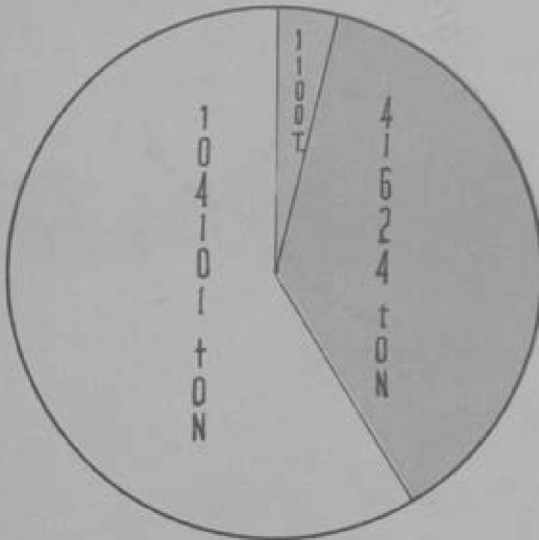

JAPON

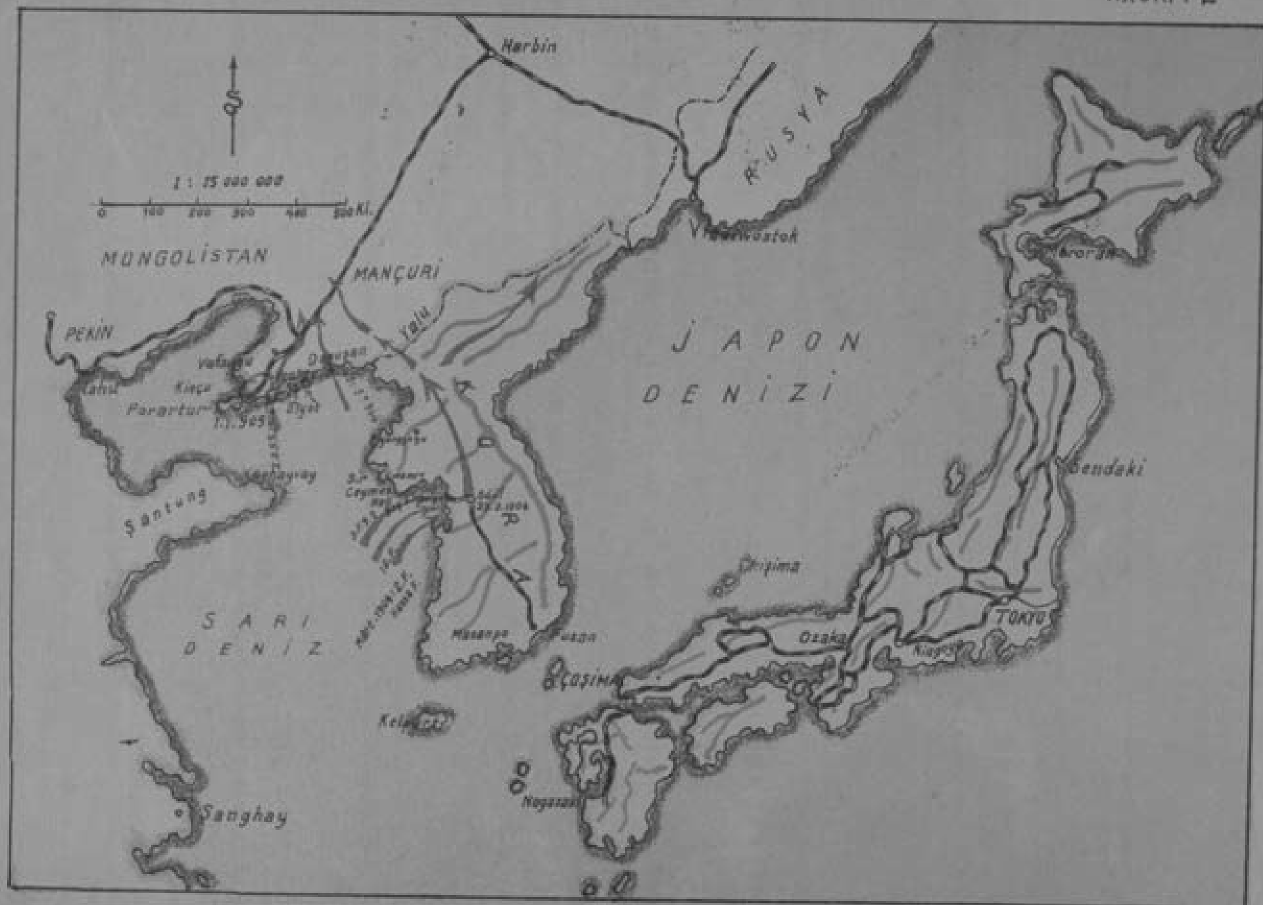
RUS : Esir olanlar

RUS : Batan ve ölenler

B: GEMİLER

KROKİ: 2

Harbin
RUSYA
1 : 15 000 000
0 100 200 300 400 500 Kl.
MONGOLİSTAN
MANÇURİ
PEKİN
Yalu
Porartur
J A P O N
D E N İ Z İ
Şantung
Sendaki
S A R I
D E N İ Z
Masanpo
Fuzan
Çoşima
Ozaka
TOKYO
Şanghay

KROKİ: 6

Rus filosunun
Çoşima meydan
muharebesine
hareketi
+ Kömür alınan yerler
1
50000000
MANÇURİ
Vladimir
Vladivostok
Çugaro
JAPONYA
NİPON
Pekin
Port Artur
Singtav
ÇİN
Kagoşima
25.V.
Nişikomi
24.V.
Takaçi
21.V.
Fotşav
Amoy
Kanton
Hong kong
20.V.
19.V.
18.V.
17.V.
16.V.
15.V.
14.V.
FİLİPİN ADALARI
ANNAM
SİYAM
Palavan geçidi
Singapur
SUMATRA
Borneo adası
Karimata B.
Batavya
Cava adası

KROKİ: 9

JAPON KURULUŞU

Donanma K. Togo

I. Filo: Togo

1. F.: Nisu
- Mikaza
- Şikisima
- Asahi
- Fuji
- Kazuga
- Nişin
- Tatsuta Ganbot

3. F.: Deva
- Kazagi
- Çitoze
- Otava
- Nitaka
- 4 1. Mu. F.
- 4 2. Mu. F.
- 4 3. Mu. F.
- 4 14. T. F.

II. Filo: Kamomora

2. F.: Şimamura
- İzumu
- Azuma
- Tokiva
- Yakomo
- Asama
- İvate
- Şihaya Ganbot

4. F.: Uryu
- Naniva
- Takaşihu
- Akaşi
- Çoşima
- 4 4. Mu. F.
- 4 6. Mu. F.
- 4 9. T. F.
- 4 19. T. F.

III. Filo: Kataoka

5. F.: Taketomi
- İtokuşi
- Şinoyen
- Matsoşima
- Hasidate
- Yeeyana

6. F.: K.A. Togo
- Suma
- Şiyoda
- Akiçoşima
- İzumi
- 4 1. T. F.
- 4 10. T. F.
- 4 15. T. F.
- 4 20. T. F.

7. F.: Yamada
- Fuzo
- Takao
- Çokaşi
- Tokai Ganbot
- Maya Ganbot
- Oji Ganbot

Kore boğazı: 17. T. F. 4, 16. T. F. 4, 18. T. F. 4, 5. T. F. 4

13 Adet — Muz. Krz.

9 Adet N Muhtelif

+ 2 Adet

Dikkat: Filolardaki muhripler fırkalar emrinde olmayıp filolar emrindedir.

KROKİ_13

Rüz : Lodos : 5
Dz : 3_4
Görüş : 5 mil

Coşima
Okinoşima
Togo : Sa. 12
Sa. 13.30
Iki
Şiroze
Goto adaları
JAPONYA

26.5.905
Sa. 24
27.5.905 tan itibaren
Rus rotası
2.45
4.45
7.00
9.45
10.30
11.30
11.42
12.00
12.05
12.08
12.20
I. F.
III. F.
Sa. 11.40
III. F.
Sa. 13.45

Saat 12-13 arasında yanlış yapılan "Rus" manevrası
Doğru
Yanlış

10 Mil

Kruvazör çarpışmaları

ÇOŞIMA : 3 _ 3.10

Kroki 16

I

II

Almas Ural Siyyetlena

Ural

2.50

IV. F.

II. F.

IV. F.

III. F.

IV. F.

III. F.

14.50

14.55

15.00

5 _ 5

Nisin

I 15.15

15.05

II. 15.10

Ad. Nahimof

Imp. Alek. III

Borodi

I. II. 15.10

Suvarof

Almas

Siyyetlena

Ural

Aurora

III. F. 15.10

IV. F. 15.10

15.10

Kasagi

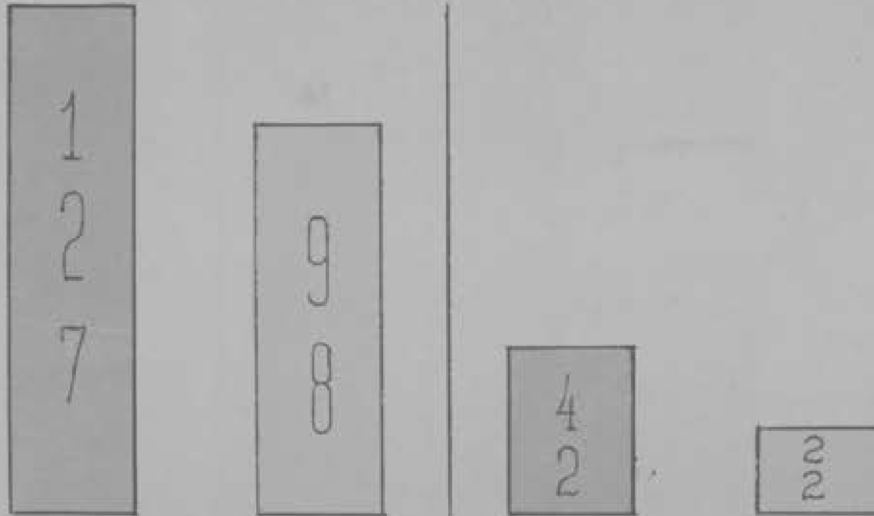
TOP VE SÜRAT MUKAYESESİ

KROKİ : 12

Muharebe hattı 30.5 – 15 lik

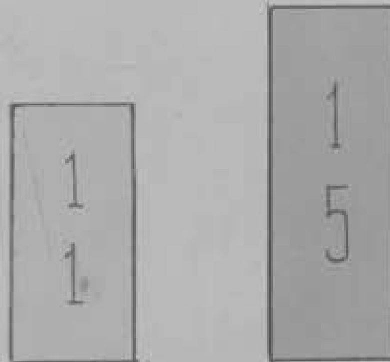
Kruvazörler: 15 lik

Japon: 16 adet 30.5, 1 adet 25.4, 34 adet 20.3, 80 adet 15 lik
Rus : 26 adet 30.5, 17 adet 25.4, 5 adet 20.3, 43 adet 15, 6 adet 12 lik

Rus ▭ ▭ Japon

Sürat

KROKİ 18

COŞİMA Kısım II

Dağılan Rus gemi rotası
Rus ana kuvvetinin rotası
Japon anakuvvetinin rotası
Batan gemiler
Teslim olan gemiler
Japon telsiz istasiyonu
Japon gözetleme istasiyonu

KOREA

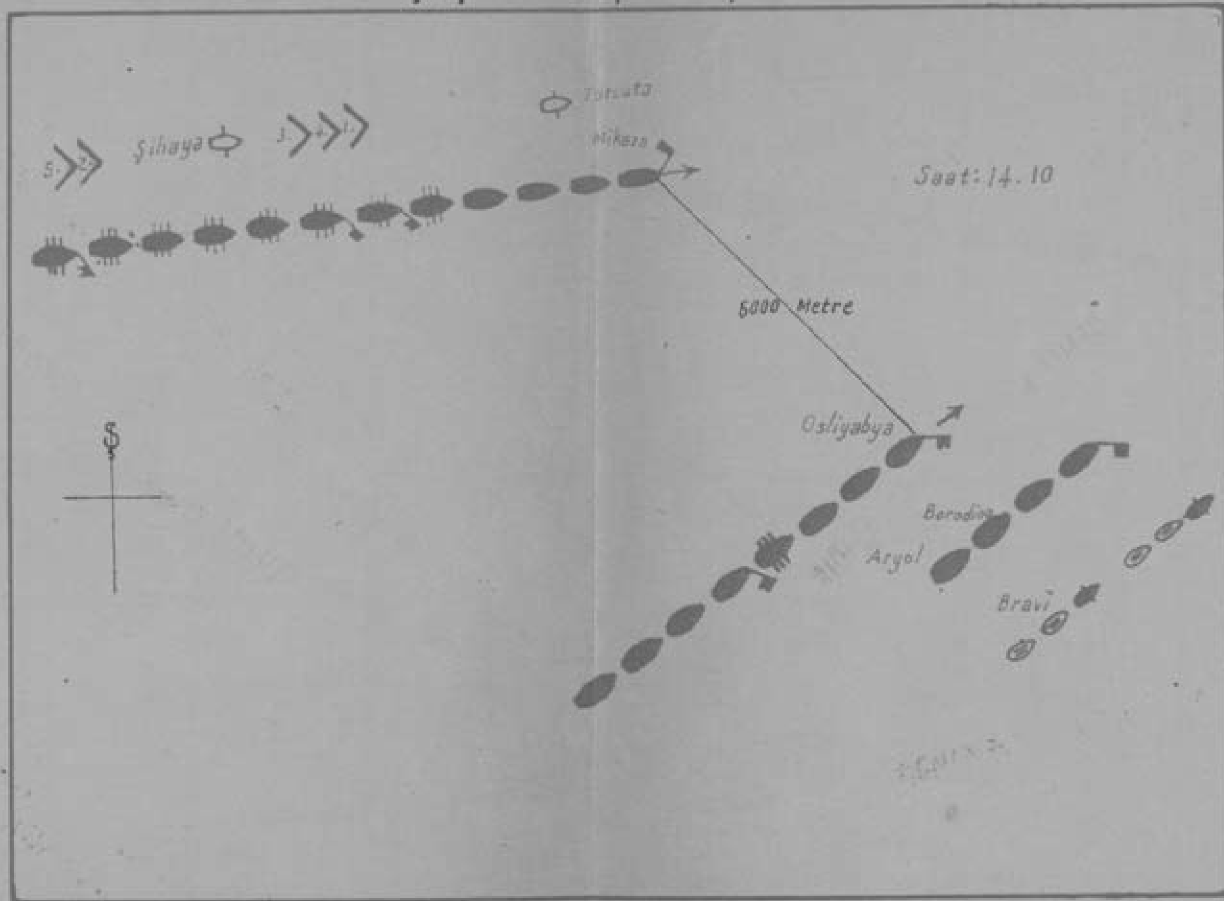
«Almas»
«Grasnıı»
Ullondo
«Dimitri_Donskoi»
Teslim
Takeşima
«İzumrud»
Teslim yeri
I ve II. F. 5⁰
VI. F. 5³⁰
«Swjatlana»
«Ristrıy»
VI. F. 5.²⁰
V. F. 5.²⁰
26. V. 5.²⁰ Nebogatof
«Uçakof»
«Bein»
«Brawii»
Sissoi weliki
Navarin
Vladimir_Monomach
Okinoşima
COŞİMA
27. V. 12⁰
27. V. 5⁰
Oleg
Avrura
Zemşug
Bedri
Blesgats
Anadir
Korea
Şikir
İki A.
Quelpart
Sasebo
Nagazaki
Simonozaki
NİPON ADASI
KIUSIU
Goto adaları

ÇOŞİMA: Gündüzsonu   Kroki: 17

19.30
19.30
19.30
19.30
2-3
Oleg
Avrora
D. Donskoy
V. Monomah
Svyetlana
Izumrud
Almaz
Zemçug
Nikola
Argol
Apraksin
Borodino
S. Veliki
Uşakof
Navarin
Nahimof
III. Aleksandr
Mikasa
Şikişima
Fuji
Asahi
Kasuga
Nişin
II 19.30
19.30
19.45
I, 18
I, II, 18
I 17
I 19.30
Nakliyeler
III 18
Kruvazör 18
II 10
II
Buiny
Suvarof
17.45
IV. V. VI. 18

ÇOŞİMA : BAŞLANGIÇ

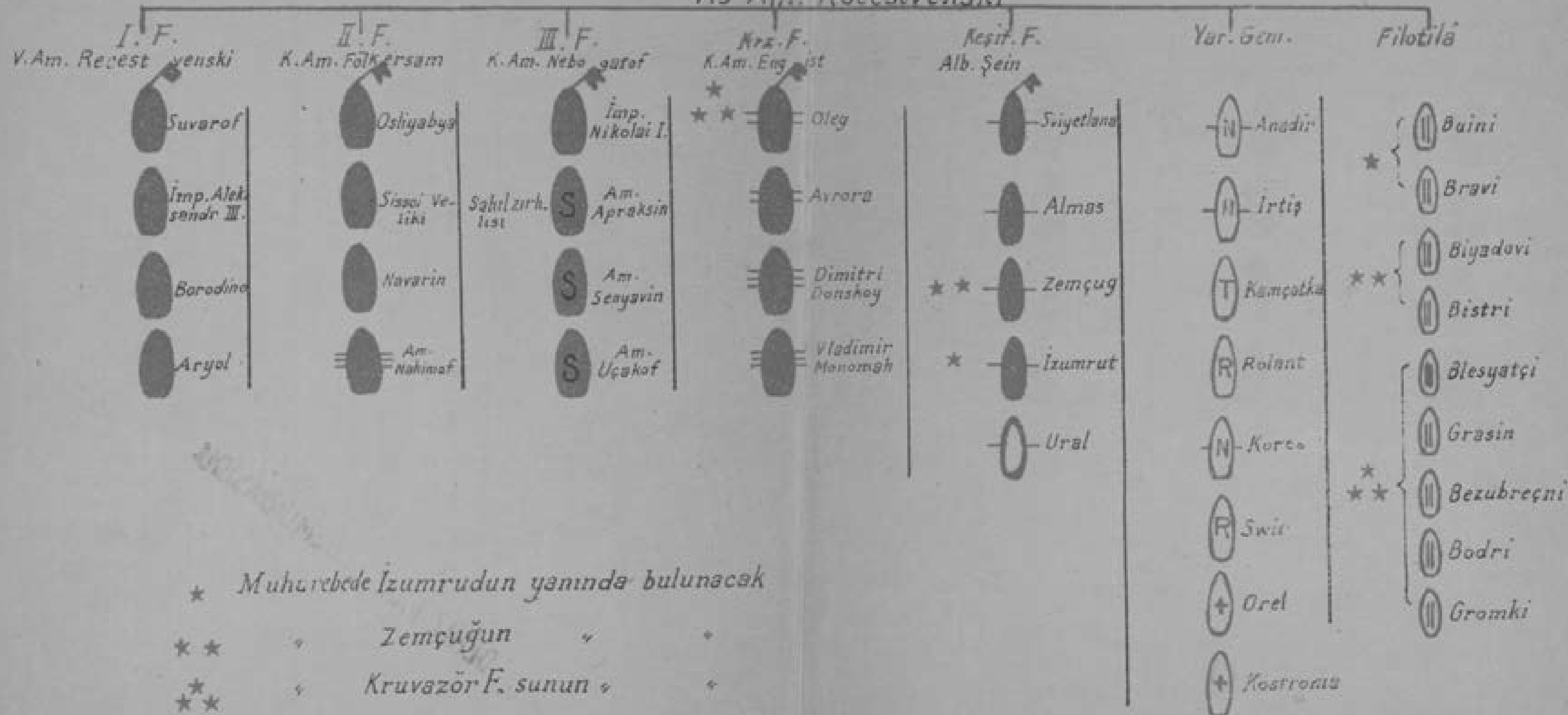
KROKİ:14

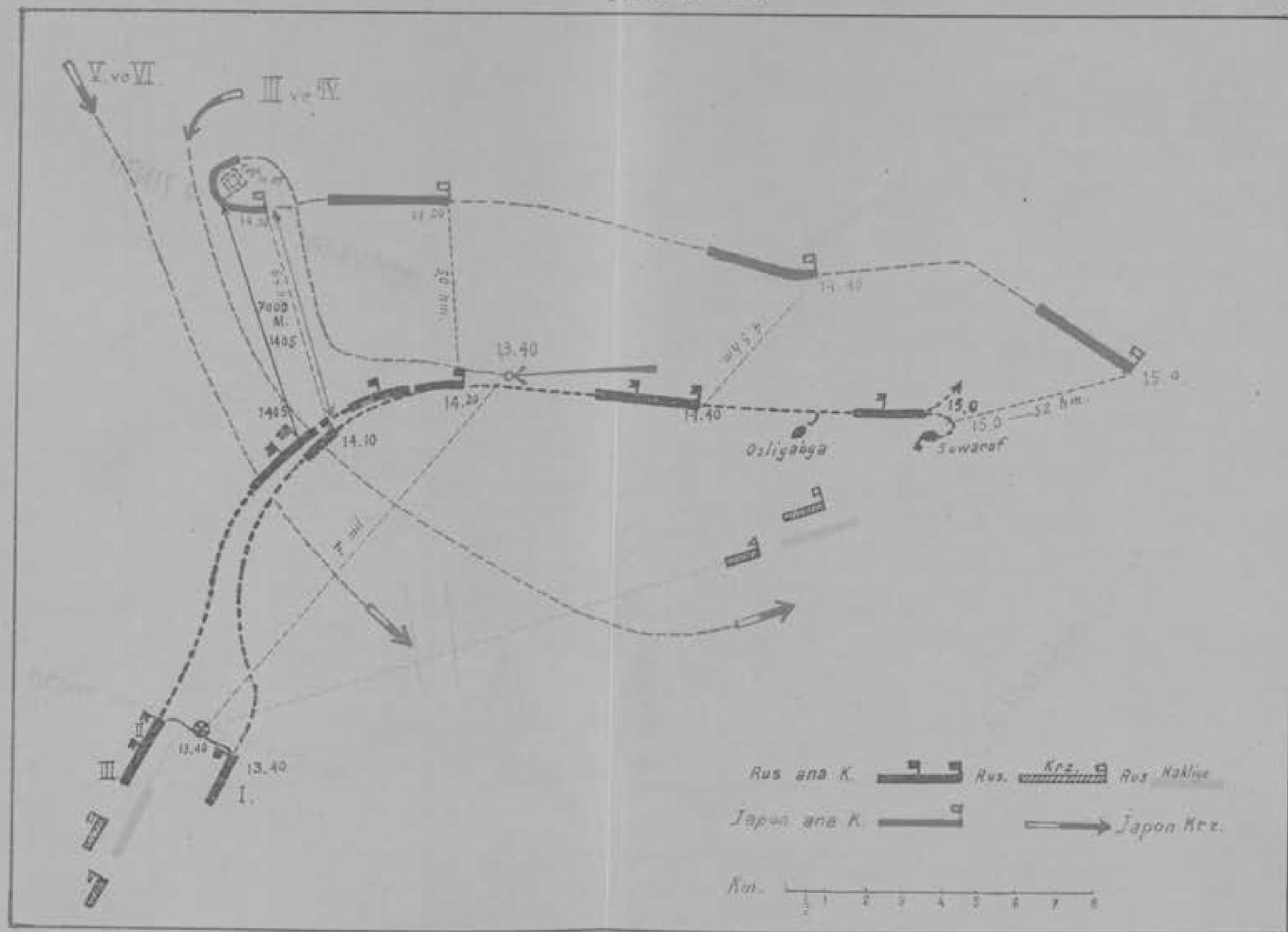
26.5.905 AKŞAMI JAPON KONUŞU

KROKİ : II

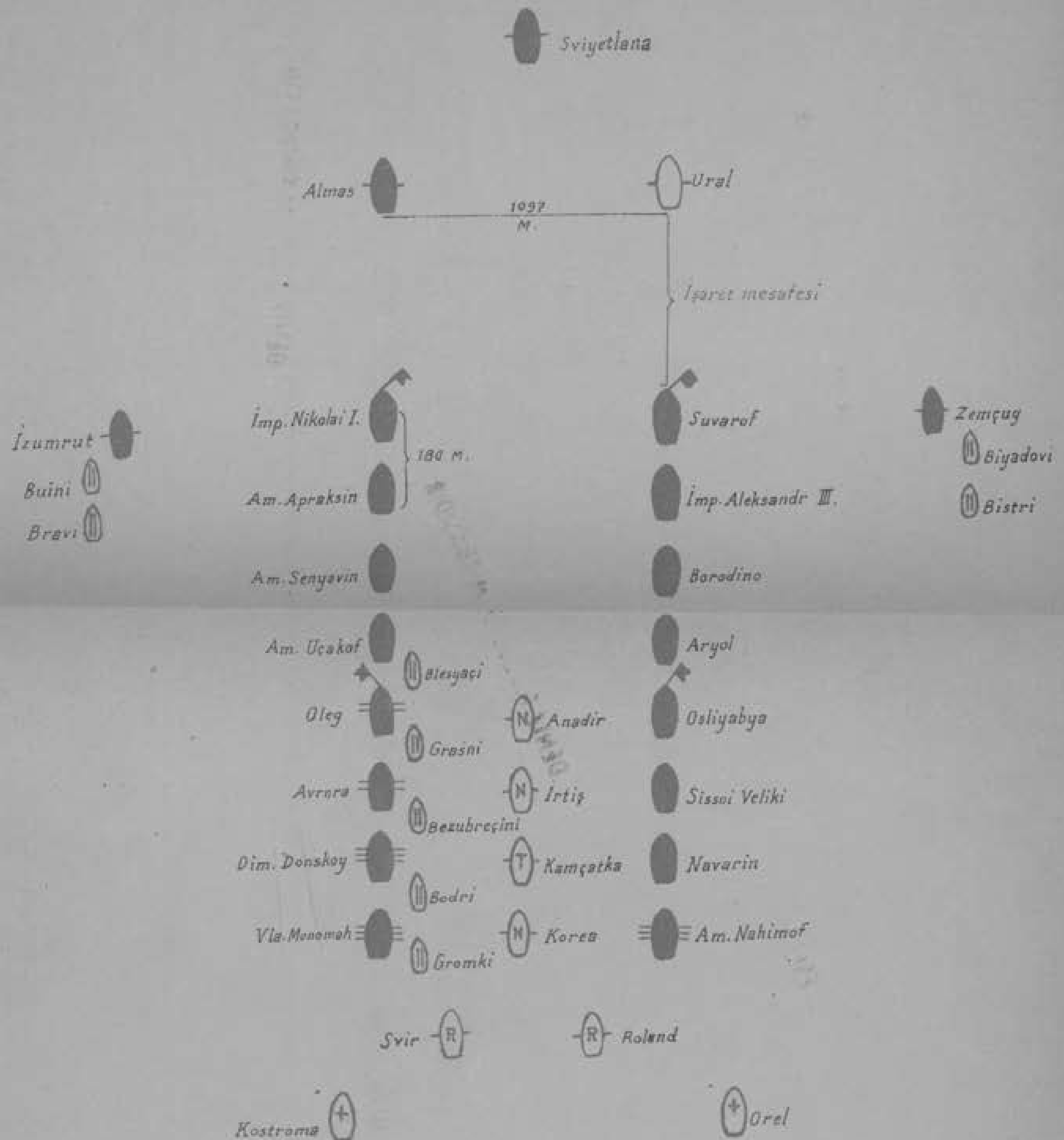

ÇOŞİMADA RUS Dz. KURULUŞU
KROKİ: 10
DONANMA K.
Vis Am. Rocestvenski
I. F.
V. Am. Rocestvenski
II. F.
K. Am. Folkersam
III. F.
K. Am. Nebogatof
Krz. F.
K. Am. Engkist
Keşif. F.
Alb. Şein
Yar. Gem.
Filotila
Suvarof
İmp. Aleksandr III.
Borodino
Aryol
Osliyabya
Sissoi Veliki
Navarin
Am. Nahimof
Sahil zırhlısı
İmp. Nikolai I.
Am. Apraksin
Am. Senyavin
Am. Uşakof
Oleg
Avrora
Dimitri Donskoy
Vladimir Monomah
Svyetlana
Almas
Zemçug
İzumrut
Ural
Anadir
İrtiş
Kamçatka
Rolant
Korea
Swir
Orel
Kostroma
Buini
Bravi
Biyadovi
Bistri
Blesyatçi
Grasin
Bezubreçni
Bodri
Gromki
★ Muharebede İzumrudun yanında bulunacak
★★ " Zemçuğun " "
★★★ " Kruvazör F. sunun " "

Kroki 15

V. ve VI
III ve IV
13.20
14.30
7000 M.
14.05
30 hm.
13.40
14.20
14.40
14.10
15.0
52 hm.
Oslîgâbya
Suwarof
III
13.40
I.
Rus ana K.
Rus. Krz.
Japon ana K.
Japon Krz.
Km.

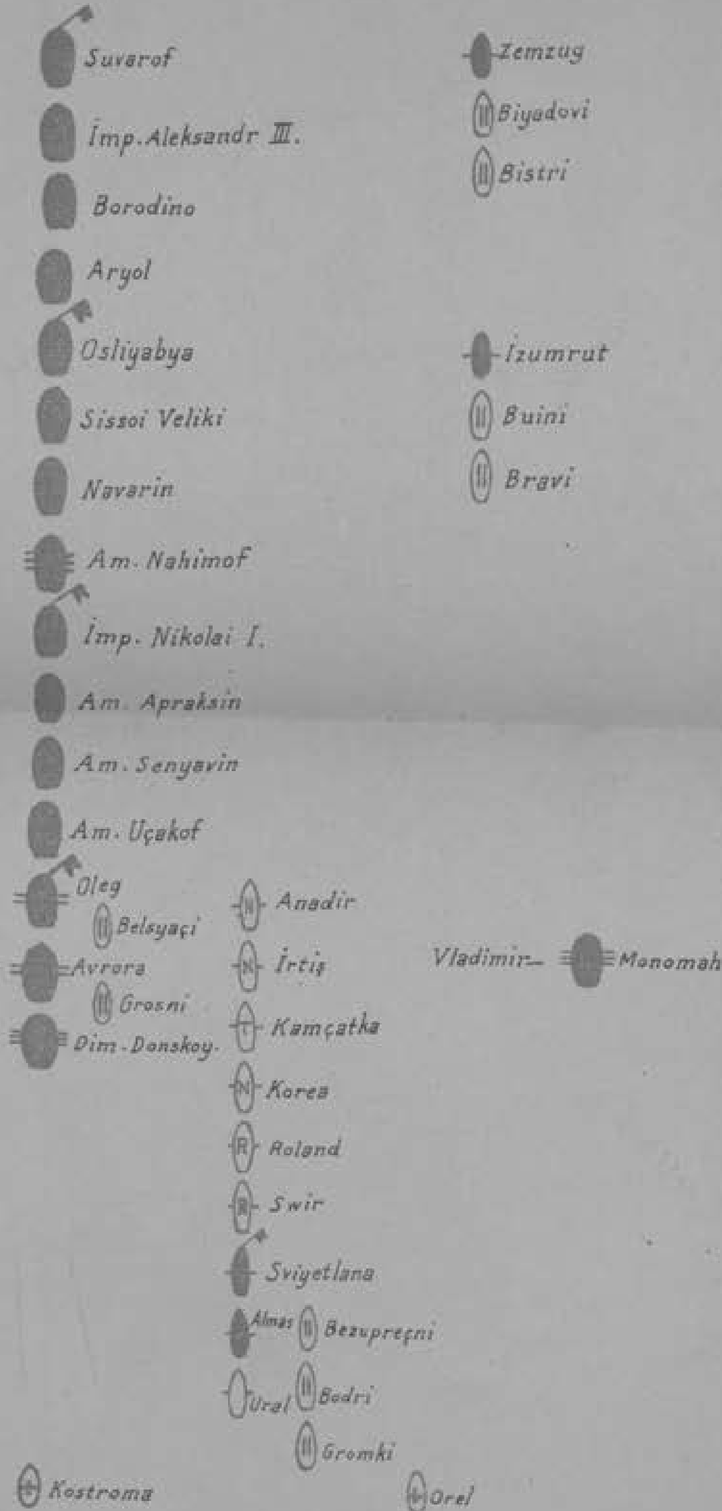
26.5.905 TEN İTİBAREN RUS SEYİR TEŞKİLÂTI

KROKİ: 7

HAZIRLANAN RUS MUHAREBEYE YAKIN SEYİR TEŞKİLATI

KROKİ:8

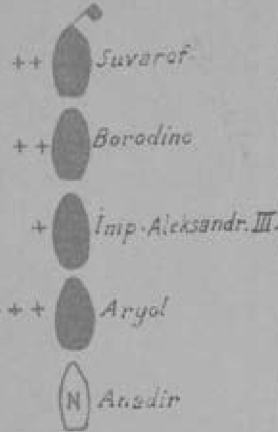
KROKİ:1

SİBİRYA
İrkuçk
Baykal
MOGOLİSTAN
Strensk
Nikolayefsk
SAHALİN
Amur
Habarefsk
USURİ
MANÇURİ
Harbin
ÇİN
Vladivostok
PEKİN
Mokden
JAPONYA
Port Arthur
Vayhayvag
Seül
Cenzan
Çingtav
Fuzan
Cuşima
1
18 886 000

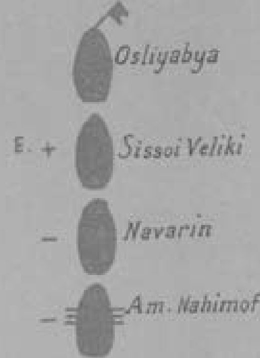
14.10.904 RUS BALTIK FİLOSU KURULUŞU KROKİ:4

DONANMA K. ROCESTVENSKİ

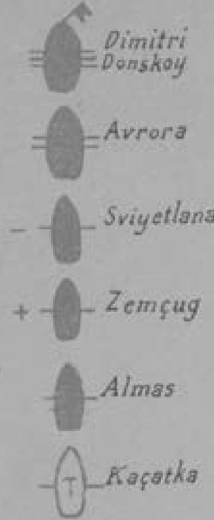
I.F. V.Am. Rocestvenski

II.F.: K. Am. Fölkersom

Kruvazör F.: K. Am. Engist

Tor. Bot. F.

+ : 1904 Sonunda bitecekti . + İzumurt + Oleg

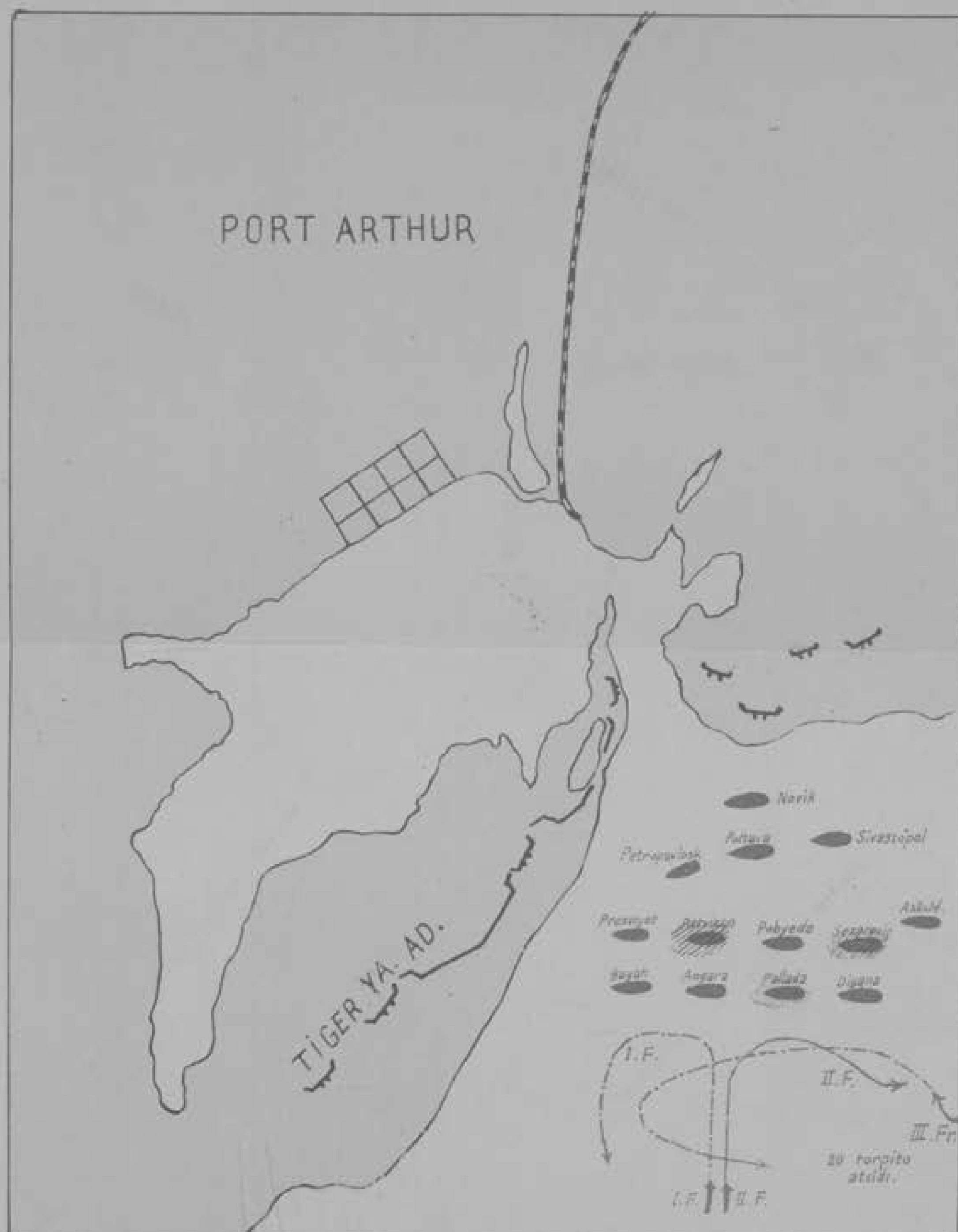
+ + : 1905 Sonbaharında bitecek idi.

+ + + : 1906 İlkbaharında bitecek idi

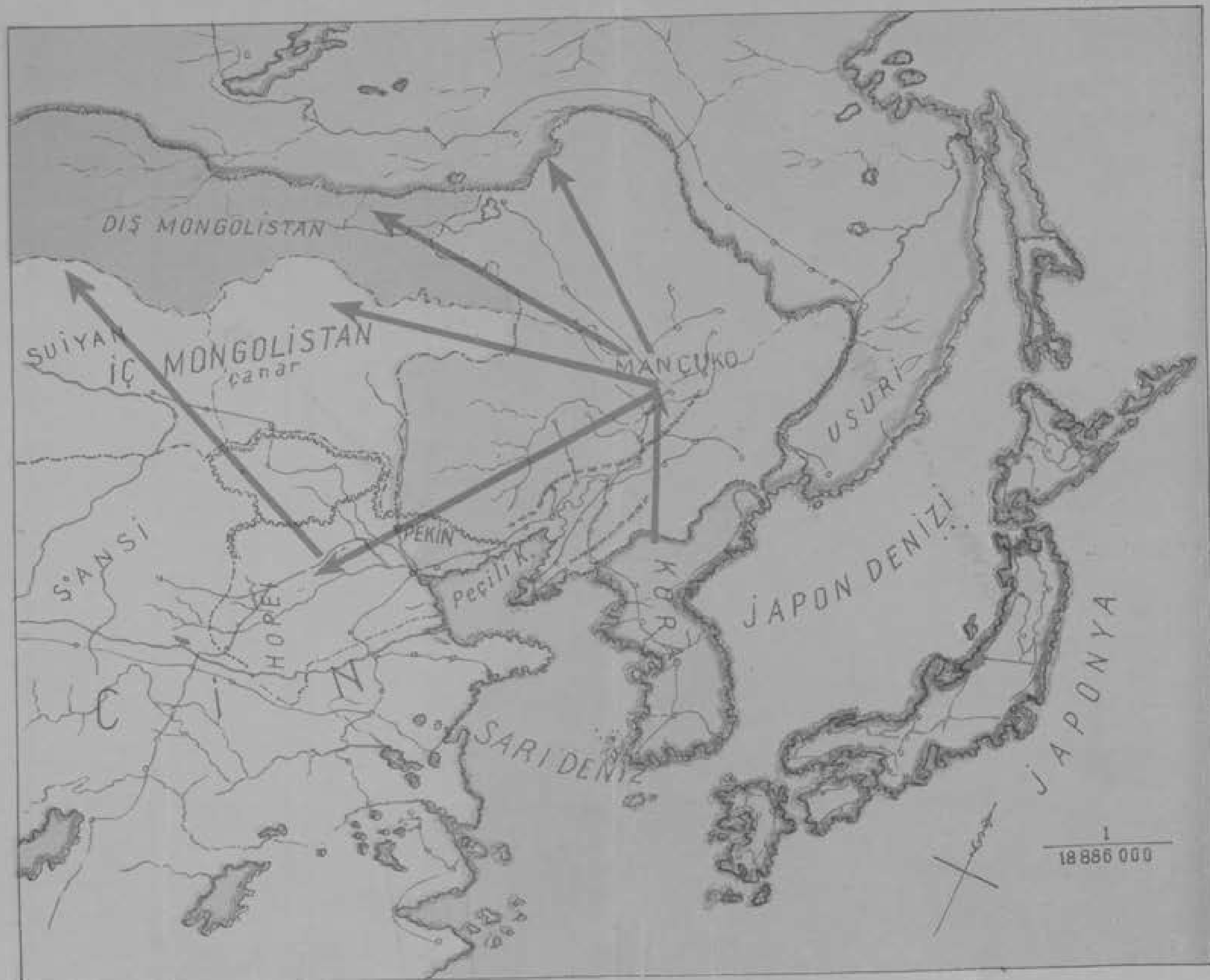
Slava : 1906 Sonbaharı

– : Techiz edilmekte idi. Bunlara ilâveten techiz edilmekte olanlar: Apraksin, Senyavin, Uçakof, Nikola I., Vla. Monomah

KROKİ : 3

PORT ARTHUR
TİGER YA. AD.
Novik
Poltava
Sivastopol
Pobyeda
Angara
Pallada
Diyana
I.F.
II.F.
III.Fr.
20 torpito atıldı.
I.F.
II.F.

KROKİ: 20

DIŞ MONGOLİSTAN
SUİYAN
İÇ MONGOLİSTAN
Çanar
MANÇUKO
USURİ
PEKİN
Peçili K.
KORE
JAPON DENİZİ
JAPONYA
SANSİ
HOPE
ÇİN
SARI DENİZ
1
18 886 000